

CHAYEINU

Shabbos Initiative

פרשת פקודי תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-7	Parshah Riddles
8-11	Chayeinu Purim Articles
12-13	Life of Truth Story
14-15	Anavah – Teaming Up
16	Shabbos Halachah Initiative
17-18	Halachah Q&A
19-22	Rav Kalman Krohn Stories
23	Comic
24-28	Nefesh Shimshon
	גליונות
29-32	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
33	הלכות לסעודת שבת
34-35	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
36-37	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
38-39	הג"ר דוב לנדא שליט"א
40-41	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
42-43	הג"ר משה שטרנבוך שליט"א
44-45	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
46-47	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
48-49	לשבת עונג

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

***

לזכות אברהם חיים בן אסתר מירלא
לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא
יהודית בת שרה הינדא, תינוק בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת פקודי תשפ"ד

The Photographer

It was late Tuesday night when the phone rang. It was my good friend J.P. "I'm making a wedding. Do you know a good photographer?" J.P. asked me. I gave him the name of an excellent photographer who is very reasonably priced. "I've heard of him," said my friend, "but I also heard he's unreliable." "What makes you say so?" I asked. "Well, I'm told that he was recently hired for a bar mitzvah and he arrived after it was half over. He missed half the affair. There's no way I'd hire a person who is so irresponsible."

"Are you sure it's true?" I asked him. "I'm positive," he said. "Yisrael was the head of the band that night, and he told it to me himself. I met someone else who attended that same affair and he verified the facts. It's 100% true."

"Maybe due to unforeseen circumstances he was delayed" I said, trying my best to judge favorably. "What makes you so sure it was a case of negligence or pure laziness?"

"Perhaps you're right," replied J.P. "But I just can't risk it. Besides, there is no reason in the world for coming late. He should have started out early enough so that even if his car broke down he could have taken a car service and made it on time. There is absolutely no good excuse for a photographer to walk in after half the affair is over!"

He had a strong point. When I hung up the phone, I found myself in a real quandary. Could I really recommend someone who is unreliable? Was it truly negligence on his part? I decided to check out the story on my own. I called the musician and he verified the whole story. The very next day, I bumped into my good friend, the photographer. I brought up the subject of the bar mitzvah.

"Is it true that you arrived halfway through the bar mitzvah?" I asked. "Yes, it certainly is," he said. "But why are you asking?" "I just recommended you for a job, and the people refused to take you. They claimed you were unreliable because you didn't come on time."

He looked at me in disbelief, and then began telling me his story. "The job was not mine at all," he began. "The photographer who had been hired for the job failed to show up. I received an emergency call in the middle of the affair to come down immediately. Despite being very busy at that moment, I dropped everything I was doing and raced down to the hall as quickly as possible." With a hurt look on his face he added, "I only did it as a personal favor to them."

I'm Fasting Today

One of the students at Beth Medrash Govoha in Lakewood had the special privilege of serving the *Rosh Yeshivah* Rav Aharon Kotler his daily cup of coffee during the days he spent in Lakewood, generally twice per week. One day, after placing the coffee on his rebbe's desk, the student passed the office and noticed that the cup was untouched. He slipped in, removed the cold cup of coffee and returned with a piping hot replacement, assuming that the *Rosh Yeshivah*, had simply forgotten his coffee because he was so engrossed in his learning.

SEUDAH STORIES

פרשת פקודי תשפ"ד

Several minutes later, he passed by the office, noticing that again the coffee remained untouched. At this point, the student realized that it was not merely a matter of concentration; there must have been a distinct reason. With proper apologies he approached his *rebbe* for an explanation.

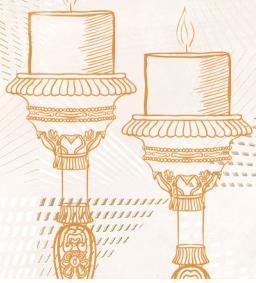
"I'll share my thoughts with you," Rav Aaron remarked. "A certain family with whom I'm friendly is taking an interest in a former student of the yeshivah regarding a *shidduch*. It is very likely that they will call me to inquire about him. "Praising him with attributes he does not possess is a Torah prohibition on two counts, *midvar sheker tirschak* as well as *lo saamod al dam rei'achah*, for if unknown negative traits ultimately lead to discord or divorce, it is directly attributable to the fact that honest information was withheld. On the other hand, I don't feel comfortable divulging my true feelings, since there is always the possibility that, once married, the couple will be happy with one another. My remarks might very well cause the needless disintegration of a *shidduch*. "It is indeed an awesome responsibility that I'm facing. For this reason I have designated this day as a day of fasting and *tefillah* that Hashem spare me from this call."

Cold Memories

Towards the end of his life, the Ridbaz, Rav Yaakov Dovid Wilowsky, lived in Tzefas. One wintry morning, Rav Dovid began his walk to shul earlier than usual. After trudging through the snow, he arrived at shul and immediately sat down to learn. As he pored over his *Gemara*, tears started rolling down his cheeks. Although the people knew that it was the *yahrtzeit* of the Ridbaz's father, they wondered why the Ridbaz was crying now.

After davening, one of them approached Rav Yaakov and asked him, "Rebbe, why is this year different from other years? Your father was *niftar* many years ago." Rav Yaakov replied, "This weather brought back memories for me. You see, my father made a living by building brick ovens. During one winter when I was still a young cheder *yingele*, he began to lose customers. I don't know why, but it came to a point where he simply ran out of bricks. Then one day in yeshiva the melamed called me over and said, 'Yankel, I am sorry but you will not be able to return to class; your parents have not paid me for a while.' I knew that this had happened because my father barely had any *parnassah* left.

When I told my father what had happened, he thought for a while, and left the house. When he returned, he headed straight to our oven with a hammer. Although it was bitter cold and we kept warm only by the heat of the oven, my father knocked and banged at each brick, until he had dismantled our whole oven. He gathered together the bricks and the next morning he found a man who needed a new oven. After the job was done, the man paid my father. My father rushed to the *melamed's* house, paid him what he owed, and the next day I went back to the *cheder*. I learned there until my father successfully regained his business. During that period our house was freezing, but the warmth of Torah kept us alive and well. As I was walking in the snow this morning, I was reminded of my father's *mesirus nefesh* for my learning. The memories came back to me, and I was filled with *hakaras hatov* to my father. That is why I was crying."

SEUDAH STORIES

פרשת פקודי תשפ"ד

Eggs

As Europe lay smoldering in the ashes of the Holocaust, R' Shmuel Grunberg arrived on the shores of "The Land of Gold" finding nothing that even resembled gold. Settling in the Williamsburg section of Brooklyn, he struggled to make a living. With Hashem's guiding Hand, he finally found a job in an egg store. To help generate additional income, he began to buy large quantities of eggs from his boss at a wholesale price, and deliver them directly to people's homes. His prompt and honest manner became known, and finally, one day, he got his first steady customer. Each week he would deliver the week's eggs to this customer's doorstep.

One day, while he was leaving the building, he was approached by a stranger. "Reb Yid? Can you help us with a *minyan* for *Mincha*?" asked the man, pointing towards the basement stairway. "Sure," said R' Shmuel. A few moments later, *Mincha* began. Towards the end of *chazaras hashatz*, R' Shmuel noticed the strangest thing. A man entered the basement shul holding the carton of eggs that R' Shmuel had only moments before delivered to one of the apartments upstairs! The man began to circulate the shul, and each person took a few eggs and put them aside until the end of davening. As the man walked by R' Shmuel, he waved him past, indicating that he had no need for the eggs.

After davening was over, R' Shmuel rushed over to the man with the now empty egg carton. "Can you explain this strange custom to me? Giving out eggs during *Mincha*?" The man smiled. "This is the Skvere shul and the Skvere Rebbetzin lives upstairs. You see, there's some fellow who's trying to start up in the egg wholesale line. The Rebbetzin wants to help him out, so she placed a nice weekly order, even though she doesn't need close to so many eggs. She asks me to give them out at *Mincha* each week, to help out other *Yidden* too, while she's at it. Understand?"

R' Shmuel thanked the man, and as he climbed the stairs to the street above, he thought about a modern-day *tzadekes* who excelled in the *mitzvah* of *tzedakah* and *chessed* in such a beautiful way.

Giving Discreetly

Yerachmiel was the *gabbai tzedakah* who was very *makpid* to give the *tzedakah* discreetly. He had a wealthy friend who came to him privately and told him about the hard times that had come to him. His business was down, yet people kept on coming to him for *tzedakah*, and he was too embarrassed to tell anyone. "Please," he begged, "Can you help me?" Yerachmiel was happy to help. To make sure that no one would find out, he told his friend to please come to his house midnight each Thursday night when he would give him some money. This went on for months.

One Thursday, Yerachmiel was not feeling well and went to bed early Thursday, but set his alarm clock for 11:55, so that he could give his friend the money. When he woke up at 11:55, he still felt unwell but pushed himself out of bed. He got to the stairs and started down, but suddenly felt dizzy and slipped and fell down the flight of stairs! His wife heard him screaming as he fell and came running. Yerachmiel was at the bottom in tremendous pain. He had one thing to tell his wife. "Do not call Hatzalah until my friend leaves with this envelope. I don't want to embarrass my friend". He waited at the bottom, his friend knocked on the door, he told him to enter, and gave the money. "Now you can call".

PARSHA CHALLENGE

פרשת פקודי

1. What weighed more, the מנורה or one of the אדנים? ¹
2. What in the משכן was made from תכלת, ארגמן and שני but not שש?
3. Where is ו'שתי's name found in this week's פרשה? ² (R' S. Deutsch)
4. To which part of the משכן did all of כלל ישראל contribute equally?
  - a. Explain the mathematical calculation how the contribution of 600,000 Yidden equaled the amount needed.
  - b. What do the פורים have to do with מחצית השקל?
  - c. Bonus: How do the שקלים of בני ישראל equal to the 10,000 המן of ככר כסף? ³
5. I was there after the מבול,
 I was by קריעת ים סוף,
 I was by מתן תורה
 I was by the appointment of the זקנים,
 I was by the משכן,
 I am mentioned in this week's פרשה.
 Who am I? (Submitted by M. Kagan)
6. The מנורה and I share a unique similarity,
 Sometimes I am mentioned as a part,
 Sometimes I am mentioned as a whole,
 The name of my upper half is mentioned in ספר בראשית, ⁴
 From me a הלכה regarding a יום טוב is learned.
 I am mentioned in this week's פרשה.
 Who am I? (Submitted by B & D Schwartz)

¹ The weight of the אדנים are found in this week's פרשה. The weight of the מנורה is found in פרשת תרומה.

Need a hint?

² with different נקודות

³ עי תוס מגילה דף טו. ובהבי"ח שם

⁴ פרשת בראשית

Answers

1. At first glance it seems they weighed the same. Each ככר weighed a ככר as it says ככר (לח,כו). By th מנורה it also says it weighed a ככר (כה,לט). However, if one analyzes the ככר was a ככר explains the מנורה רש"י, ככר זהב טהור יעשה אתה את כל הכלים האלה פסוק only **together** with its כלים. If so the מנורה was less than a ככר. (However the רמב"ן based on the גמ' learns the מנורה itself was a ככר)
2. מעיל of the רמונים.
3. ושתי טבעת זהב (לט,טז)
4. The אדנים.
  - a) There were 100 אדנים
    - Every yid gave a מחצית השקל. This means they gave a total of 300,000 שקלים.
    - Every one of the אדנים weighed a ככר which equaled 3,000 שקלים.
    - שקלים 300,000 = שקלים 3,000 x אדנים 100
  - b) The גמ' says אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על בני ישראל. The המן שקלים counteracted the מחצית השקל. ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו אחשוורוש.
  - c) בני ישראל gave 100 ככר of שקלים (as explained by the בי"ח) that the בני ישראל gave 100 ככר of שקלים each year. The שקלים were given by men 20 years and older. A person lives on average 70 years (וימי שנותינו שבעים שנה). This means כלל ישראל which was 600,000 men gave 100 ככר x 50 years = 5,000 ככר. The בני ישראל gave שקל הקודש which is double regular שקלים. Therefore their 5,000 ככר הקודש equal 10,000 regular ככר.
5. Who am I? A ענן (For the זקנים see יא,כה)
6. Next week....

Last week's riddle:

We were first mentioned in חוילה,	- when describing the rivers that branched out of גן עדן (ב,יב)
Two of us were famously used for the כהונה,	- on the shoulders
But in truth three of us were used.	- a third was in the חושן (כ,כ)
We are mentioned in this week's פרשה.	
Who are we?	- אבני שהם

רפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.
© כל הזכויות שמורות

פתחי פרשה – פקודי
Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

How did the חושן save someone from an עבירה, before it was even made?

When the wife of פוטיפר tried to convince יוסף to sin, he saw an image of יעקב saying, "Do you want your name to be erased from the חושן?" (סוטה ל"ו):

Name 3 things that the גדול כהן wore on his head.

- ציץ
- מצנפת
- רש"י ל"ט ל"א) תפלין של ראש

On what date were the items of the משכן completed (but not yet assembled), and how is this hinted to in the phrase, "ותכל כל עבודת משכן" (ל"ט ל"ב)?

The בעה"ט) of this phrase equals that of, "בעשרים וחמשה בכסלו נגמר" (אמרי שפר מר' שלמה קלוגר ל"ט ל"ב)

Why would HAVING the משכן perhaps make בני ישראל MORE likely to do עבירות?

They might do עבירות, and rely on the משכן to get כפרה. After already mentioning that we followed משה's charge to build the משכן, the Torah repeats that we followed משה's instructions, to stress that even when we had access to a means of כפרה, we did NOT rely on it, rather, we continued following everything that משה told us. (אמרי שפר מר' שלמה קלוגר ל"ט ל"ב)

חזק חזק ונתחזק! – Take a guess: ספר שמות contains how many...

- פסוקים? (1209)
- פרשיות? (11)
- סדרים? (29) (סדרים reflect a system of dividing תנ"ך which predates the secular introduction of the commonly used "פרקים," and which relates to the 3 year laining cycle which existed in ארץ ישראל, mentioned in מגילה כ"ט:)
- פתוחות? (69)
- סתומות? (95)

JUST CURIOUS

Compare the משכן, the first המקדש, and the second המקדש. Which had the most expensive construction? Which had the greatest level of השקעה השכינה?

When analyzing the Torah's careful accounting of the contributions made towards the משכן, we notice that although much precious metal was included in its construction, it was far surpassed by the amount used to build the first המקדש, which was then eclipsed by the physical magnificence of the second המקדש. Yet, the שכינה was more present in the משכן than in the first המקדש, and wasn't present at all in the second. Clearly, it is not the physical grandeur of a building which attracts the presence of Hashem, but rather the level of those who congregate there. (ספורנו ל"ח כ"ד)

The phrase "קדש ליקוק" was written on the ציץ in 2 lines, with Hashem's name on the TOP line, and the phrase, "קדש ל" on the BOTTOM line. Why was it written "out of order"? (ע"י שבת ס"ג; סוכה ה., רמב"ם הל')
(כלי המקדש ט' א', ויש כמה דעות באופן כתיבתו)

- This arrangement enabled us to avoid putting a word before the name of Hashem. (מהרש"א סוכה שם)
- This arrangement indicates that Hashem is above everything. (רלב"ג כ"ח ל"ו)
- The חושן and the ציץ are read together, as one sentence, from the BOTTOM UP, stating that the שבטים (whose names were on the חושן) are קדש to Hashem. (רש"י סוכה ה.)

FROM HODU to CUSH

Rabbi Moshe Zupnik

Based on the research of Rabbi Leibel Resnick and Rabbi Yehuda Landy

Last year, we investigated the remains of Achashveirosh's palace in Shushan. This year, let's take a look at some general artifacts from the Persian Empire, as they relate to the Megillah. As we mentioned last time, there were two capital cities in ancient Persia. One was Shushan, the setting of the Megillah. The other was Persepolis, which was farther west. Of the two, the archeological remains at Persepolis are much more substantial. Many artifacts that we will see here are from Persepolis.

1

Achashveirosh is introduced to us as the ruler of 127 provinces, from Hodu to Cush. The Persian Empire at the time stretched from India in the east all the way to Africa and Greece in the west, and was comprised of numerous cultures and civilizations. This is a relief (a carved image that protrudes from the wall) from Persepolis depicting representatives of various nations paying tribute to the king. Each group is distinct in its dress.

3

After Vashti was killed, Achashveirosh searched for a replacement. The Megillah tells us that each of the potential queens was assigned attendants to assist her as she prepared to meet the king. This relief, also from Persepolis, shows a servant woman carrying a towel and a jar.

2

The Megillah tells us that at his party, Achashveirosh served his guests drinks in *klei zahav*, golden vessels. This is a golden cup called a "rhyton" that was used in the Persian Empire in the general era of the Megillah.

4

The Gemara (*Megillah* 16a) tells us that when Haman led Mordechai on the royal horse through Shushan, Mordechai used Haman as a stepping stool to mount the horse. The king himself, however, had a more befitting way of getting onto his steed. In this relief from Persepolis, servants are seen carrying the royal stool that the king used to mount. Greek sources report that it was made of solid gold.

5

Every palace needs guards. We are all familiar with two of Shushan's guards — Bigsan and Seresh. This is a reconstructed palace wall from Shushan. It is made of glazed bricks and depicts the Palace Guard.

6

In the olden days, documents were often stamped with a signet ring. Achashveirosh gave his signet ring to Haman to do as he pleased with the Jews. Later, it was given to Mordechai. This signet ring dates back to the Persian Empire.

7

Before the advent of telephones, it could take weeks for news to travel from place to place. The Persians built an extensive road and courier system, enabling speedy communication to all corners of the Empire. The Greek historian Herodotus described this system in detail. Along the road were relay stations. At each station was a rider with a horse. The first messenger would ride from his station straight to the next station and give over the message. The person at that station would then leave for the next one with a fresh horse. This system allowed for the message to travel posthaste, without the messenger, or his horse, needing to stop and rest. This system was probably used by both Haman and Mordechai to send out their letters. Here you can see the remains of a section of these roads.

8

There is a tradition that Mordechai and Esther are buried in this tomb located in Hamadan, Iran, north of Shushan.

To us, the legacy of the Persian Empire is truly a paradox. On the one hand, it is synonymous with the near destruction of the Jewish People at the hands of Haman. On the other hand, just a few years after the story of Purim, Daryavesh (Darius) granted permission to build the second *Beis Hamikdash*. As Shlomo HaMelech tells us (*Mishlei* 21:1), "*Lev melech b'yad Hashem, the heart of a king is in Hashem's Hands.*" Our host country's attitude toward us is entirely dependent on Hashem's decree, and that hinges on our merits. May we be *zocheh* to the ultimate *Geulah, b'meheirah v'yameinu, Amen.* 🕎

Marbin

Purim! A day of pure *simchah*. The *mitzvos hayom* – *matanos la'evyonim*, *mishloach manos* – are all intended to enhance our *simchah*, climaxing with the *seudah*, where we reach the pinnacle of “*ad d'lo yada*.”

Already from *Rosh Chodesh Adar*, we work on adding more and more *simcha* to our lives. Yet, that *simchah* seems so elusive. True happiness has eluded mankind since time immemorial. The entire world pursues it – yet comes up empty-handed. As society becomes more sophisticated and enlightened, depression and emptiness become more widespread, reaching almost epidemic proportions. How, then, can we properly approach the *mitzvas hazeman* of “*marbin b'simchah*”? What is the key to happiness? And more so, how do we retain that *simchah* after the last bottles are empty?

Perhaps an understanding of the *nes* of Purim can lead us to the source of true *simchah*.

להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד “*Klal Yisrael* was facing a decree like no other, utter annihilation that threatened to destroy every vestige of the Jewish people. For what sin? *Chazal* tell us that it was for joining and enjoying Achash-

verosh's feast and for the *aveirah* of *avodah zarah* that had not yet been rectified from the previous generations.

Yet, looking back at history, we find that there were times that *Klal Yisrael* was threatened with destruction and other times when punishment for the sinners sufficed. What is the underlying cause of that distinction? Harav Elyah Ber Wachtfogel *shlita* explained it with a comparison to a dilapidated house. If isolated parts of the house are broken, they can be repaired. But if the foundations are rotten, the house must be razed to the ground and constructed again from scratch. The same is true with *Klal Yisrael*. If there are problems among them, even serious *aveiros*, these can be rectified with punishments and atonements. But if there are problems in the very foundations — in *Klal Yisrael's* core values — then there is no hope. It is time for destruction *chas v'shalom*; *Klal Yisrael* must be built anew.

Joining the *seudah* of Achashveirosh and enjoying it was more than an *aveirah*. It was a fundamental breach in the values of *Yiddishkeit*. The influence of *avodah zarah* was still festering in their midst, undermining their devotion and dedica-

B'simchah

tion to Hashem. What was important to them? What gave them pleasure? In whose eyes were they looking to find favor? The very identity of *Klal Yisrael* was in jeopardy. Did they deserve to continue proudly bearing the name “*Yehudi*” or had they sold out to the nations, adopting their ideals and values? At first, it indeed seemed that the foundations had rotted and that destruction was imminent.

Why then were they saved? The *Gemara (Megillah 12a)* says, “הם לא עשו אלא לפנים אף הקב”ה לא עשה עמהם אלא לפנים” “They sinned outwardly, therefore, Hashem punished them outwardly.” Their disloyalty was merely external; deep down, the Yidden knew that Mordechai was right. They knew that they must yearn for the rebuilding of the *Bais Hamikdash* and not join the celebration of Achashveirosh’s dominion. They knew they had no place joining a gentile feast, no matter the political repercussions. They simply weren’t able to withstand the temptations of the *yetzer hara*. So no, the foundations weren’t rotten. Their deep-rooted values remained intact and, therefore, they did not deserve destruction.

After their harrowing, yet enlightening, brush with death, *Klal Yisrael* gained a new appreciation of the importance of inner *retzonos* and of maintaining the purity of their core values. They were

now ready to accept the Torah differently – with inner *ratzon*. They stood up, and, with their deepest and innermost emotions – even more than by *Har Sinai* – they proclaimed: “We accept the Torah with all our heart!”

The Rambam famously writes that the innermost desire of every Yid is to fulfill Hashem’s *ratzon*; it is just the *yetzer hara* that confuses the person and blinds him to his true inclination. The Chasam Sofer (O.C.185) says that this deep-rooted desire was embedded in the heart of every Yid forever as a result of the Purim *nes*.

Purim is a time to celebrate our innermost drive to find favor in the eyes of Hashem. How? “*Nichnas yayin Yatza sod.*” Wine rips away our surface inhibitions and reveals the raw emotion contained in our hearts. The joy of Purim allows us to break free from the stifling layers of *chitzoniyus* and reconnect to our *p'nimiyus*.

On Purim, we can hear the timid *bachur* singing and dancing with confidence; the troubled *talmid* in his *rebbe’s* arms, begging for help to succeed; grown men jumping for joy — praising Hashem for His kindness and breaking down in tears with hopes and prayers for the future.

On Purim, we tear down the partitions that separate our minds and actions from the purity of our hearts and emotions. We break through the barriers that separate us from each other.

Friendships are made, arguments are dissolved. With our *mishloach manos* and *seudas Purim*, we link hands with our brothers, our partners in bringing *kevod Shomayim* into this world.

On Purim, we dress up, to show that externals are unimportant. We may look like Haman, but our essence is Mordechai. We eat and drink, but our hearts are with Hashem. We sing and dance, but our emotions are at *Neilah*.

And always, when the true emotions of the *Yiddische* heart are exposed, we glimpse the purity that remained throughout. This is true of the learned, the righteous, the layman, and even the sinner. Throughout the generations, and even today, our deeply entrenched values remain intact.

This, then, is the key to happiness. Because the more we connect to that inner spark deeply ingrained in every Yid, the more we access our inner *ratzon tov* to serve Hashem. And the more we fulfill our truest, most powerful desire, the happier we are.

We often find ourselves in situations that challenge our ideals and our values. If we can utilize the *Yom Tov* of Purim to reinforce our connection to that innate *ratzon tov*, we can secure a clarity that will remain with us throughout the year, resulting, not only in a more productive year, but in a happier year as well. *A freilichen Purim!*

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

Recap: Velvelah's communist "friends," coerced him onto a train going to Russia, causing him to abandon his wife and child. Velvelah naively thought that it would just be a temporary separation. He would soon come back and bring them over as well – and maybe even build a yeshiva in Russia and teach Torah. Let's see what was happening at home during all this time.

בעזרת השם יתברך

The news of Velvelah's sudden departure hit the town like a bolt of lightning in the middle of a beautiful sunny day. No one thought this would happen. Rivka was a living אַלמָנָה. Her father, who was very sick and rarely got out of bed, made the trek across town to speak to her. "If you promise me Rivkalah," he began, "that every day you will cry to הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא and you will never give up hope, I am telling you, your husband will come back one day." There was a peacefulness in his voice. He said it with such a degree of certainty and tranquility, with such a shine and smile on his face, that Rivkalah felt it wasn't just words. It was וְחַי הַקְדוּשׁ, and she really, truly believed it.¹

Rivkalah came to the Rebbe with her small son. She tried to talk but couldn't. Only tears flowed from her eyes. The Rebbe knew that there was nothing to say, he could just listen to her cry. Soon he too began to cry. Finally, she was able to formulate some words and she said, "Rebbe, will I be an עֲגוּנָה forever?" "No, you will not. I have a solution for you. Every single day I want you to say with tears – רְבוּנוּ שֵׁל עוֹלָם, *give back my Velvelah. Give him back with his נְשִׁמָּה and give him back with his גּוּף.* Say it every single day of your life and never give up hope. You will see, Velvelah will come back. You will also have a lot of נְחָת from Sruly. Do you believe what I said?" Rivkalah swallowed hard and closed her eyes. She wouldn't just answer yes until she worked that belief into her very being. When she was finally sure that she wasn't fooling herself, and she really believed, she said, "Yes Rebbe, I believe it."

The Rav took Sruly under his wings. They learned for many hours a day and he was showing great promise. He was a very special boy. He was also very smart. In order to get his mind off the difficulties at home and to really give some *nachas* to his mother, he totally engrossed himself in learning. Rivkalah never forgot what both her father and the Rav told her. She knew that it may require a world of patience, but her *tefilos* were going to be answered. She was ready to do what was necessary. Rivkalah's perseverance and אֲמוּנָת צְדִיקִים instilled a tremendous degree of אֲמוּנָה into Sruly.

Then the Nazi onslaught began. Sruly and Rivkalah hid in the woods together with some partisans. Knowing that הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא wanted them to do whatever they could to survive, they persevered through the harshness of the cold and the cruelty of those partisans. After going through something that could not be described anything but שְׂבָעָה מְדוּרֵי גֵיהִינוּם, they made it through the war.

During the war there were many thousands of failed *hatzala* efforts. The רְבוּנוּ שֵׁל עוֹלָם ultimately decides what will work and what will not, and the following effort, strangely enough, worked. In the midst of the chaos and the worst fires of the war, the Polish government in exile pressed the plight of thousands and thousands of orphan children freezing to death in Siberia. It came to the attention of the world. Many of these children were transported to Teheran in Iran. In Teheran they were set up in camps. There were also children who had come from *Sefardische* lands who were part of these "*Yaldai Teheran*." Sruly and Rivkalah joined several groups of refugees, and through the Polish government in exile Sruly was sent to Tehran. Rivkalah was allowed to come along under the guise of needing someone to take care of the children. Sruly all along gave חֲזִיוֹן to the children that were around him. As young as he was, he had tremendous insight. On Friday night he would jump up on a table and he would sing the Shabbos *Zemiros* that he remembered. He would tell the other children, "There is a reason הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא picked us to survive. It is because we have a job to do. We have the אַחֲרֵי־כֵן of rebuilding יִשְׂרָאֵל."

A Jewish agency was sent to Teheran to start smuggling the children through the British blockade preventing Jews from coming into יִשְׂרָאֵל. These people wanted to transport the children into Eretz Yisrael, not אֶרְצֵינוּ הַקְדוּשָׁה. They wanted the children to cultivate the land and build *kibbutzim*, and thought that יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל would be a great place to try their plans of socialism, to see how well it works. Their greatest fear was for the children to run off to places like מְאָה שְׁעָרִים, or בְּנֵי בְרֶק, and wind up in *yeshivos*. That would be a disaster! Religion was not very high on their priority list. Therefore, Sruly's חֲזִיוֹן to the other children was not to their liking, and they tried to stop him. They would taunt Sruly and make fun of him especially in front of the others, but he was not impressed with them. Sruly would answer back, "The mere fact that I survived is the greatest miracle, the greatest נֶס, despite all the troubles we went through."

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* story #30 & #31, Dial-A-Shiur, originally from *Licht Shtralen*

They tried outlawing *davening* in the camp. At first the children were told that they could not congregate to *daven* in the barracks because it was a fire hazard. Then they were told they could not congregate to *daven* in the dining hall because they needed the space. So, Sruly marched around the camp. He found himself an empty barrack, and for an entire day the children cleaned the place out. They put together a mock *Aron Kodesh*, but there was no Sefer Torah. They found a tablecloth and *schlepped* in benches and chairs. They were going to make a *בֵּית מִדְרָשׁ* for themselves. The head honcho, Mr. Lederberg put an end to that. “What are you doing here? No. Not at all. We need this place.” It took him sometime to figure out what he needed the place for. ... “*Yeah. I just decided that we need this place to mix paint. You can’t daven here because we’re going to mix paint.*”

It was the supervisors who were most extreme in their war against religion. Not all the counselors in the camp were that extreme. They would protest. Those counselors didn’t usually last long in the camp. Sruly’s *emuna*, coupled with his wit and genius was really impressive. He was able to attract some of those counselors into his circle of influence. The supervisors would regularly order Sruly to be dragged away and locked up for his protests. The guards who were *shlepping* Sruly away were often under Sruly’s influence. Once while dragging Sruly away, the guard told him, “Don’t worry, it’s just Lederberg, he’s in one of his moods. I’m going to lock you up for just five minutes and let you go.”

“You always do that, you’re always very nice to me, what’s your name?” asked Sruly with a smile.

“I’d rather not say little boy.” The guard replied, “It’s just safer this way. But let me tell you something. I may not be *frum*, but I’m not like Lederberg and his friends. I would never do this to little Jewish boys who are trying to be frum. He’s trying to hide all the *kosher* food. He wants a diet of only meat so that everyone should eat *treif*. You better talk to your friends.”

The guard took Sruly into a little room, locked the door from the outside, and by mistake left the window open on the other side. Sruly thanked him and walked out. He cried to his friends, “look out! He’s hiding all the vegetables, he’s hiding all the kosher food, we’re going to have to really be *moser nefesh* ourselves.” Sruly was dismayed. The children were overwhelmed with toys and games, and they weren’t really listening to him. The children that had stood up to the greatest *nisyonos* of terror, were having a much more difficult time standing up to the *nisyonos* of being showered with anything they wanted.

Still, there were a group of children, children who had the last memories of their parents screaming “*Shema Yisrael*,” who remembered the *אָמוּנָה*, the stories of *ל' ה'ז"ל*. They didn’t know much perhaps, but *אָמוּנָה* was in their blood, and they were not going to give in. Sruly and some of his friends used to sneak out at night over a barbed wire fence into one of the neighboring offices. There they knew they would meet with Rivkalah, Sruly’s mother. She worked in one of the offices, but officially was not permitted to visit any of the children – temporarily, of course. The children cried when they described their *nisyonos*. Rivkalah begged them to hold strong, “I knew your mother so well, I knew your aunts. I’m sure they’re all looking down at you from *shamayim*. You can’t give up; they’re counting on you!” she told them. She talked to them for a while. She told them her whole story, how she kept *davening* despite the odds, “to give up? Never! Those words don’t exist in my dictionary. If they would, I don’t know if I would be here.”

Rivkala’s words encouraged Sruly, and Sruly in turn encouraged the others. The next morning when it was decided that it was a health hazard for them to eat in their *yarmulkas*, and the *yarmulkas* were snatched away, Sruly improvised tablecloth yarmulkas. When those were grabbed away, Sruly grabbed for his shirt and covered his head. When that was wrestled and ripped from him, Sruly put the empty plate on his head. For this act of defiance, they were not given food for an entire day. But Sruly was happy. For the first time he felt more of a spirit, at least amongst those who were refusing to give in to this new kind of *Yetzer Hara*.

One of the guards, a little bit more sympathetic to their cause, whispered to Sruly that there was a Shul in Teheran in walking distance. The night of *Kol Nidrei*, Sruly went over the barbed wire and took some of his friends for a walk. When he came back, there was a spanking waiting for him, but again it seemed that his plan was working. The more they were treating the children rougher, the tougher the kids became. The problem was that Mr. Lederberg figured that out as well. He motioned to the guards, “this is not the way we are going to win them over. We must drown them in temptation, in *תְּאוּוֹת*, that is the way you are going to get them. Give in to whatever they want, I think this is the correct way, and eventually even this stubborn bunch is going to begin to give in to what we want.”

This was how it continued throughout their stay in Teheran, enroute to Eretz Yisroel and in the outrageous “processing” camps which they put the children in when they arrived. They made it their business to keep Sruly separated from Rivkalah. Eventually *בְּרַחֲמֵי שָׂמַיָא* she made it to *ישׂרָאֵל* and she did whatever she could to find Sruly, but it was virtually impossible. Velvelah, who had also made it to Eretz Yisroel, also made a great effort, but it was like climbing up a straight cliff. Eventually, their efforts paid off and their family was reunited. When Rivkalah saw Velvelah for the first time after all those years, she fainted. The *תְּהִילִים* that she was holding fell to the floor. Velvelah bent down and he picked it up. “Be careful with that *תְּהִילִים*,” Rivkalah said. He looked at the tear drenched pages and he began to turn them. “Be careful with that *תְּהִילִים*,” she cried, “because that is what brought us back together.”

The *נְבִיא* says: *אֵל תֹּאמַר נַעַר אֶנְכִי (הַפְטֵרָה פֶּרֶשׁת מִטוֹת)*. This is something that Hashem was telling the *נְבִיא*. Couldn’t Sruly have said that? *I’m just a kid. I’m too small to accomplish. I’ll just be a good boy and keep out of trouble.* – We wouldn’t have blamed him if he did. But he didn’t do that. He knew that Hashem had given him *נוֹחוֹת* to inspire others to do the right thing, and that’s what he did. *Don’t say, “I’m too small to accomplish.”* That’s a good lesson for everyone.

Mrs. Chevy Klein

Exploring Anavah in our Relationships, Part 3

732-301-4043 op on 2-1-1-64

Last week we discussed the concept of *anavah bein adam l'makom*.

A person with *hachnaah* in the area of *bein adam l'makom* has no expectations of Hashem. He lives his life grateful and accepting of everything Hashem gives him in all areas.

Today, let's discuss *bein adam l'chaveiro* – having humility in our relationships with the people around us.

What is Anavah Bein Adam L'Chaveiro?

In his *Igeres*, the Rambam tells his son instructions for dealing with others. And his instructions? Always look for the *maalos* of the people around you. In other words, when you meet someone, you should immediately find some area in which they are greater than you. If the other person is smarter – assume he has more *yiras shamayim*. If he is richer then assume he has given more *tzedakah* in his lifetime. Older? He has more *zechusim* than you! If he's younger than you – most likely, he has done less *aveiros* in his life! In every person we meet, we are able to find something about them that makes them greater than we are.

So, our aim when working on this *middah*, is to walk around with “open eyes” – eyes that are seeking the *maalos* of the people around us!

And if you meet a person and you simply cannot find a *maalah* in her, because in every area you have simply been more gifted, don't deny it... but it has nothing to you. It is not true humility to say ‘I'm worthless! I have nothing!’ But we must understand that every gift in our lives comes straight from Hashem and doesn't make us better than other people.

When we respect the value of other people – we become respectable as well. We know that - *aizehu mechubad? Hamechabed es habriyos*. Rashi brings down that *mechubad* means in the eyes of Hashem! When a person respects others, he becomes respectable in the eyes of Hakadosh Baruch Hu! Why? The answer is that every person on this earth has a spark of *Elokus* within them. When we respect the value of another person, we are in essence respecting the fact that Hakadosh Baruch Hu dwells within that person! We are respecting Hashem – so Hashem finds us worthy of his respect.

The Difference Between Anavah and Self-Esteem

Now, it's sometimes hard to understand the balance between *anavah* and self-esteem. We live in a generation that is exceedingly careful in the area of self-esteem. However, you will find that some people with low self-esteem will mask their problem with the concept *anavah*. But that is not true! *Anavah* does not mean low self-esteem! There is a great line that can help us understand the difference: “Humility is not that you think less of yourself, its that you think of yourself less.”

Not that you consider yourself to be a nothing – but that you simply spend less time thinking about yourself! *What do others think about me? What will people say? Why is nobody coming over to talk to me?* *Anavah* means you make fewer calculations, fewer deliberations about yourself. When a humble person meets someone, or has a conversation with someone – they make it about the other person. They inquire about their well-being; they worry about their mindset. Humility means making it about the other person.

Mrs. Chevy Klein

Exploring Anavah in our Relationships, Part 2

732-301-4043 op on 2-1-1-64

Being Exceedingly Exceedingly Humble

In regard to the *middah* of humility, we are told – *Meod meod hevai shefal ruach* – be exceedingly, exceedingly humble. Exceedingly exceedingly! We don't usually find a *lashon* like this used.

Why specifically is this *lashon* used by this *middah*?

By most *middos*, we are advised to stay along the middle path. For example – in the area of stinginess and generosity – a person is not supposed to hoard all his money and not give it away at all, but its not either praiseworthy for one to give away his entire livelihood and leave nothing for himself! We want to be on the middle path – the happy medium.

Not so in the area of *anavah*. With the *middah anavah*, because the opposite is *ga'avah* – something that is disgusting in the eyes of Hashem – we are advised to run in only one direction! There is no such thing as too much *anavah* – we are supposed to be exceedingly exceedingly humble!

Another explanation for this unusual *lashon* is also – be *authentically* humble. Some people are very good fakers. They play themselves down, and make as if they think they are nothing, but the minute other people play along with their act and play them down and treat them as nothing, they completely lose their temper.

There is a funny little incident told that illustrates this point very well. There was a chossid who took it upon himself to fast every day. While he steadfastly fasted, day in, day out, a fellow chossid suspected that he wasn't really doing this for the right reasons. To test his theory, he tried an experiment. When he was alongside the fasting Yid one day, he turned toward another man and whispered, "You see that man in the corner? He is a holy Jew. I hear he even fasts every Monday and Thursday!" Immediately. The "holy, fasting" Jew whipped around. "That's not true!" he exclaimed. "I fast every single day of the week, not just two!"

While we may be chuckling at the "piety" of this fasting *chossid*, really, many of us may look quite similar to him. Many people are very good at playing very humble amongst other people, but their humility is little more than skin deep.

Someone once called me for *shidduch* information about a girl. I assured the woman that this girl was a wonderful girl – a true gem. "She's a very worked-on person," I told her. "She even has a *cheshbon hanefesh* notebook!" After a moment of silence, the woman responded, "But there's one thing that I'd like to know – and how do you know all this?"

So, while we have to be exceedingly humble, we also have to be authentically humble.

Obviously when working on a *middah*, we have to take small steps. So, if you can practice this concept of finding others *maalos* even once with a child, with a coworker that's already a tremendous accomplishment.

continued next week

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to peel off a sticker or remove the plastic piece that is used to connect a new pair of socks?

It is preferable to remove the sticker or plastic piece before *Shabbos*. If this was not done, it is permissible to do so on *Shabbos*. According to Rav Moshe Feinstein *Zt"l*, the sticker and plastic piece are *Muktze* and must be removed in an unusual fashion, for example with one's teeth.

Is it permissible to rip open threads of the stitching sealing a pocket of a new garment?

It is prohibited to rip open the threads sealing the pocket of a new garment.

Is it permissible to rip off a tag that is sewn into a garment?

A tag sewn on clothing may not be ripped off on *Shabbos*. However, if a cleaner's tag or price tag is merely attached to one's clothing and one forgot to remove it before *Shabbos*, it may be removed. However, according to Rav Moshe Feinstein *Zt"l* the tag is *Muktze* and may only be handled in an irregular or backhanded fashion.

Is it permissible to place a belt into the belt loops of a new coat or robe?

A belt that matches a robe or coat and remains permanently in place should not be inserted into the belt loops for the first time.

Is it permissible to place a collar stay into a shirt with the intention that it remain permanently?

If one generally places collar stays in his shirt to remain permanently, it is not permissible to place them in the shirt for the first time.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 21

See shulchan Aruch 318:5,9 and Mishna berura 318:78

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

Can I dip my challah into the soup? Is there a bishul problem?

QUESTION 2

My wife likes to serve hot meat during the Seudah, which my kids enjoy with various dips. Can they put the hot meat into the dip?

QUESTION 3

My cholent this week is a little bland Can I add some salt to the cholent?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

With Friday afternoons getting a bit longer, I wanted to start eating a regular lunch again. Are there any restrictions when and what I can eat?

Answer: According to the letter of the law, one can eat a typical weekday meal anytime on Friday afternoon, even with bread. However, the Shulchan Aruch (249"2) writes it is a Mitzvah not to start a regular meal from 9 hours (Zmaniyos) into the day and on. Eating less than a regular meal, even if it contains bread, can be done at any time of the day. The Mishne Berura (17) adds that if a person feels that eating a meal even earlier will ruin his appetite for the Seudah, it is a Mitzvah not to eat that amount.

continued....

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

I was invited to a Shabbos Sheva Brachos where they want to "split the seudah", meaning to bentch in the middle of the day seudah and wash again for Seudah Shlishis. Are there any problems with this?

Answer: The Shulchan Aruch (291:3) writes that if one's Seudah stretches out into the afternoon and he feels that his Seudas Shlishis will be hard for him to eat, he can bentch and wash again if it is after Chatzos: The Mishna Berura (14) writes that they should leave the area for a few minutes before washing again, or else it is still considered one Seudah and not seudah shlishis, while the Aruch Hashulchan (8) holds one is still yotzei without leaving. Splitting the Seudah is common by a Simcha in the winter months, where people have large seudos and they stretch out for a long time. However, since there are those that hold the entire idea of splitting the Seudah is incorrect (the argument is whether there is an issue here of Bracha She'aina Tzricha) the Mishna Berura (17) writes that if someone knows that he could manage to eat a Ki'Bbaitza of bread later in the day, he should better not split the Seudah, and just have a small Seudah Shlishis later.

QUESTION 3

I think I had a few too many helpings of my wife's cholent, and I'm too full to eat Seudah shlishis. Can I just take some fruit or a piece of cake?

Answer: This is a person that should have split his Seudah. The Shulchan Aruch (291:5) writes that one should eat bread, unless he is too full. In that case he should try Mezonos, or at least a Kizayis of meat or fish. If he can't manage any of that he could have fruit, The Aruch Hashulchan (12) speaks very strong against those that don't eat bread for the Seudah, calling it a large Aveirah and writes to only be lenient for someone who is sick. The Shulchan Aruch (1) writes a person should not fill himself too much by the day meal, this way he will have some sort of appetite for Seudah Shlishis.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva

A Blind Man's Vision

Rav Shalom Schwadron was of the greatest maggidim of the previous generation. He would travel around the world and give fiery shmuessen that inspired and uplifted and spurred Yidden to change for the better. I merited to have a personal relationship with Rav Shalom, and I heard the following story directly from him.

Rav Shalom Schwadron began his career as a maggid at the age of twenty-one. Already at this young age, he had the drive, the confidence, the charisma to inspire others, and he used it. He wasn't famous yet, not even very-well known, but he would say *shiurim* in *Chayei Adam* and *Mishnah Berurah* in the Shaarei Chessed

neighborhood in Yerushalyim, where he soon attracted a following.

When he was about thirty years old, some ten years into his *maggidus*, he was once sitting and learning when it suddenly hit him that he was wasting a tremendous amount of time being a maggid. Instead of spending every moment immersed in his Gemara, he had to go to shul to give speeches. What would be with his own *ruchniyus*?

Rav Shalom was a grandson of the famous Maharsham (Rav Shalom Mordechai Hakohen Schwadron), whom he was named after. The Maharsham was a tremendous *masmid* who would learn so diligently that he barely slept. It wasn't that he wasn't tired; he just loved Torah so fiercely that he figured out a way to keep himself awake so that he would be able to learn through the night.

He accomplished this by banging a nail into the ceiling and tied his *payos* to the nail. Then, he would learn and learn while standing under the nail, attached by his *payos*. If sleep would overcome him and he would start to drop into his chair, the tugging of his *payos* would painfully snap him back into alertness.

Rav Shalom was great at inspiring others, but now he began to worry what would be with his own Torah. How would he be able to become a *talmid chacham* if he spent so much time on the road and in front of lecterns? He desperately wanted to broaden his horizons in Torah, to be a *masmid* like his grandfather.

On the other hand, what about the Torah of the masses? If he abandoned his *maggidus*, what about all the Jews he could have inspired but didn't have the opportunity to hear him? Was it selfish of him to abandon the *klal* for the sake of his own learning?

He debated inwardly, unsure what to do. To immerse himself in Torah full time, or to continue as a *maggid*? His strong desire to become a bigger *talmid chacham* was weighing more heavily, and he was strongly tempted to give in to it.

There was a small eatery in Yerushalyim, run by a pious Jew, where Rav Shalom would eat lunch every day. As he walked to the eatery for the midday meal, his brows were still furrowed in thought. He arrived at the eatery and took his food to his usual table in the back. Concentrating on his dilemma, he barely noticed what he was eating.

The door of the eatery squeaked open and the blind Reb Tzemach entered. Everyone in town knew Reb Tzemach. At ninety years old, he was a fixture in the community. Completely blind in both eyes, he would walk down the streets by feeling the walls of the houses and buildings he passed. It was a common sight to see him cross the street, hand in hand with whichever kindly Jew was passing by at that moment.

Rav Shalom hastily stood up and went to take Reb Tzemach's hand. Patiently, he guided the elderly blind man to his table in the back and begged for the opportunity to sponsor his lunch. As they sat together, Rav Shalom decided to bring up his dilemma. Reb Tzemach was a fountain of wisdom and life experience, and the young *maggid* wanted to hear his take on the matter.

Reb Tzemach listened carefully, his mouth growing round with incredulity as Rav Shalom explained his doubts about remaining as a *maggid*. "Stop saying *shmuessen*?" he asked in shock when Rav Shalom was done. "Why would you want to stop saying *shmuessen*? Don't you realize the power of your words? You even saved my life with your *shmuessen*!"

Now it was Rav Shalom's turn to be shocked. "What do you mean?" he asked

uncomprehendingly. "My *shmuess* saved your life?"

The blind man nodded. "I'll tell you how," he said simply. "I was once walking down the street, groping along the buildings. I was feeling cold and alone and just very down. I have no family, and I am elderly, and I cannot see. I kept thinking to myself that if only I was able to see, I would be much better off!

"As I groped along, I suddenly heard your voice coming out of the *beis medrash* window. I stopped under the window to listen to your words, and you related the following from the Chofetz Chaim;"

***

There was once a man, a *talmid chacham*, who lived a long and fulfilling life. His days were filled with Torah and *chesed*, and he was a renowned *baal middos*. When he passed away, it seemed obvious that he would receive *Gan Eden*. He truly was a *tzaddik*, and each of his deeds was noble.

His judgement before the *beis din shel maalah* proceeded as expected. One by one, pristine white *malachim* marched onto the scale, weighing it down. When the judgment was over, these angels prepared to transport the *tzaddik* straight to *Gan Eden*.

At that moment, however, a big angel shaped like a hand marched in before the *beis din*. "Stop!" he cried. "This man hit a different Jew and he never did *teshuvah* for it! He was seventeen years old when he hit his friend, and he forgot about it before repenting!"

One who lifts his hand to hit another Jew is called a *rasha*, as learned from Moshe Rabbeinu's query to Dasan and Aviram, "*Lamah sakeh es*

rayecha?” The *halachah* rules that a Jew who hits another Jew is deserving of tremendous punishment. The Baal Hatanya brings down that in order to atone for such a sin, the hitter must stand before three people with his shoes off and they have to tell him, “*Mutar lach, mutar lach, mutar lach.*”

In the case of the *tzaddik*, he had once used his hand to hit his friend, back when he was just a teenager. The passing years turned him into a great *tzaddik* and the one-time deed was completely erased from his memory. But in Heaven, nothing is forgotten, and since he had not done *teshuvah* in his lifetime, the angel created by this deed had shown up at his judgement to ensure that he received his just desserts.

The *din*, which had already concluded, was opened again. The *tzaddik* was given the opportunity to respond to his accuser, and he did so with tears. “What do you want from me?” he begged. “I fulfilled the entire Torah!”

“True, but you hit a Jew and never did *teshuvah*. He never forgave you, and therefore you can’t receive *Olam Haba.*”

“But what about all the *mitzvos* I did?” the *tzaddik* protested. “One misdeed in my youth can’t just take away all the merits I’ve earned after years and years of complete devotion to Torah and *mitzvos.*”

“You are still deserving of your reward,” he was told. “However, we cannot give it to you until you atone for the time you hit your friend. You will go back down as a *gilgul*, and once you atone for your sin and return here, you will receive the *Olam Haba* that is rightfully yours.”

“Not *gilgul!*” the *tzaddik* cried. “No! I’m afraid that if I go down again to the world, I will ruin everything instead of fixing the one thing that I

did wrong! My life until now was perfect save for this one sin. But if I go down as a *gilgul*, I might end up doing many sins!”

“You don’t have much of a choice,” the angels told him. “You cannot receive your reward unless you go back down and atone for your sin.”

“What if I don’t have a hand in my second *gilgul?*” the *tzaddik* asked. “All my *ruchniyus* will remain up here, with the hand, where it cannot be lost and undone. I’ll be sent down again to the world to live without a hand, to atone for hitting my friend. In that way, I’ll be unable to spoil what I’ve thus far accomplished, so that when I finally achieve atonement for the one sin, I’ll return back up here to all the *ruchniyus* I’ve left here.”

The *beis din shel maalah* agreed. All the Torah and *mitzvos* were removed from the *tzaddik’s* soul, which was sent back down to the world and born to a baby without a hand. It was a tremendous relief for the *tzaddik’s* soul, for he knew he would not lose the accomplishments of his previous *gilgul*.

But down in This World, things didn’t look as rosy. A mother gave birth and was devastated to discover that her newborn was missing a hand. A deformed baby! A terrible tragedy! Cradling their deformed child, both parents cried and cried. They envisioned the baby’s difficult future, a future fraught with challenges and suffering, and their hearts bled for their poor infant.

But inside the deformed baby, the soul of the *tzaddik* was at peace. The newborn would grow older and he, too, wouldn’t understand the hidden reality. He, too, would cry over his plight. But when the time came for his soul to return to the World of Truth, it would become evident the lot that looked so pitiful was really something to be envied.

Just seventy years without a hand, and the soul of the *tzaddik* would enjoy *Olam Habah* forevermore.

***

Reb Tzemach gave a small smile. “I stood outside the window, and I heard you say this story. You had no idea I was listening, but what you said next turned my life around. ‘The Chofetz Chaim says that whenever a baby is born with an issue, it is sign of a holy *neshamah*. Let’s say a baby is born blind. It looks like a terrible heartbreak, but in truth, it’s a cause to rejoice. Perhaps the soul of the baby is a righteous *tzaddik* who once fell prey to a *nisayon* and looked at a woman, or other forbidden sights. He never did *teshuvah*, and so this is how he atones, by being born again into a blind body. This is not a tragedy, it’s a gift, an opportunity enabling him to reap his just reward forevermore.’”

Reb Tzemach could not see Rav Shalom, but he turned his face toward him. “Rav Shalom, look at me. I have no eyes, and I was so downcast. With your words, you breathed new life into me. I’m not a cripple, but a holy *neshamah* atoning for a sin done with the eyes!”

A serious expression came over his wrinkled face. “How can you stop giving *shmuessen*?” he demanded. “How can you deprive Jews of inspiration, of life?”

“You, too, changed my life,” Rav Shalom told the elderly Reb Tzemach. “I was so sure that Hashem wanted me to abandon *maggidus*, to submerge myself completely in Torah, but you opened my eyes to a different reality.”

Indeed, Rav Shalom continued in his role as a *maggid*. Throughout his long life, he gave thousands of *shmuessen* that inspired thousands of people, all to Reb Tzemach’s credit. He’d

inspired an elderly man, and merited for that inspiration to be returned by the blind man’s clear vision.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #A436

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmuessen given by **Reb Kalman Krohn** zt”l are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

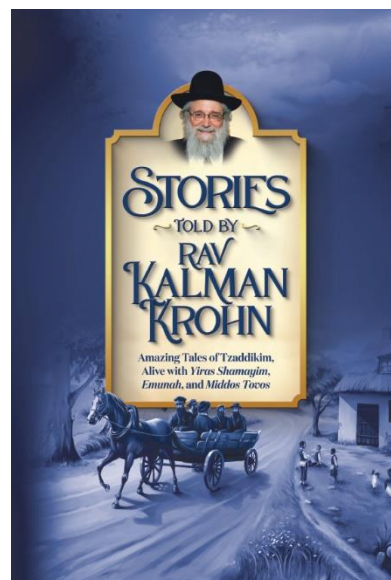
Option 1: Vaadim given in BMG
Option 2: Shmuessen given in Adelpia
Option 3: Captivating stories taken from shurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume One of the
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”
Book Series is now available at your local
Judaica Store.

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה. MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Your Efforts Deserve a Double Blessing

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' בֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה: (שמות לט, מג)

Moshe saw all the work, and behold, they did it, as *Hashem* commanded, so they performed it. And Moshe blessed them. (*Shemos* 29:43)

“And Moshe blessed them.” He said to them, “May it be His Will that the *Shechinah* should rest upon the work of your hands. ‘And may the pleasantness of *Hashem* our G-d be upon us...” (*Rashi*)

After all the work of constructing the *Mishkan* was finally finished, Moshe blessed the people. Simply understood, this was a blessing to them for their efforts in building the *Mishkan*.

commanded, so they performed it.” This was not a voluntary act on the part of the people. They were obligated to make the *Mishkan*, and had they been lax in doing so, it would have been a serious sin. But when they did the work well, all according to

But the *pasuk* emphasizes that “as *Hashem*

This week’s digital publication is dedicated to the success of our dear friend

ר' יהודה אריה בן דבורה לאה הי"ו

in whose zechus this publication comes out and thousands of Jews enjoy and draw spiritual strength from its divrei Torah. May the merit of hafatzas Torah bring him hatzlacha in all his endeavors, and may he see great yeshu'os soon, and nachas from all his offspring.

Hashem's command, Moshe showed his pleasure and approval, and blessed them ויהי נועם ה' אלקינו עלינו – “The pleasantness of *Hashem*” should rest upon them.

This teaches us an important practical lesson. At home, the wife prepares the house nicely, and sometimes it takes hard work, for instance on *Erev Shabbos*, when a lot of effort goes into preparing various tasty foods and cleaning up the house, with all the toil it entails.

It is common for the husband to think to himself that it's simply her job. That's what she's supposed to do. Due to this attitude, he forgets to smile to her and bless for her efforts.

The husband should rather learn from *Moshe Rabbeinu*, who blessed the Jewish people that the *Shechinah* should rest among them, after they did what they needed to do. This is the most wonderful of all blessings. It includes all the blessings and all the pleasant things.

We see this also in *Parshas Shemini*. After Moshe and Aharon finished offering *korbanos* in the newly erected *Mishkan*, it is written:

ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו
ועברו את העם – Moshe and Aharon came
to the Tent of Meeting and went out and
blessed the people.¹

Also there, Rashi explains that they blessed the people this same blessing, that the *Shechinah* should rest upon the work of their hands, “And may the pleasantness of *Hashem* our G-d be upon us....”

So we see that the people were worthy of a blessing twice. Once here, when they made their efforts to construct the *Mishkan*, and a second time in *Parshas Shemini*, when Moshe and Aharon actually made use of the “work of their hands.”

The wife puts her efforts into her work in the “miniature *Beis Hamikdash*” of the Jewish home. This is a form of *avodah*. And the Jewish home is a place where the *Shechinah* and peace dwell when husband and wife act meritoriously.²

She deserves a double blessing and pleasantness and a smile. Once, right away on *Erev Shabbos* when the work is done, and everything is ready for the evening meal. And again at night after the *se'udah*, when the *avodas hakodesh* of the *Shabbos* meal has been completed and all the tasty foods were tasted and eaten. At that point, the wife deserves a second blessing.

Chazal say:

Someone who is ungrateful to his friend will eventually become ungrateful to *Hakadosh Baruch Hu*.³

Showing appreciation to human beings is equated to showing appreciation to *Hashem*. When it comes to *Hashem*, we must bless twice, once before and once after. The same goes with showing appreciation to our fellow human beings. We should bless them twice for what they did, once before we benefit from their efforts and once afterward, as Moshe blessed the Jewish people. ●

1 *Vayikra* 9:23.

2 *Sotah* 17a.

3 *Mishnas R. Eliezer* ch. 7.

Just Use Your Dyes

וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקַּם אֶת עַמֻּדָיו
(שמות מ, יח)

Moshe erected the *Mishkan*. He placed the sockets and put in the planks and inserted the bolts and stood up the pillars. (*Shemos* 40:18)

R. Avin said: This may be compared to a king who had a beautiful image. He said to a member of his household, “Make me one like it.” He responded, “My master the king, how can I possibly make one like it?” The king answered, “You use your dyes, and I will do my part.”

Hakadosh Baruch Hu said similarly to Moshe, “See [the form of the *Mishkan*] and make it.” Moshe responded, “Master of the World, am I G-d?! How can I make like these?” He answered, “According to their shape, with sky-blue dye and scarlet dye and crimson dye. Just as you see above, so shall you make below.... And if you make below like the one above, I will leave the Heavenly entourage behind and bring My Presence among you, below. (*Shemos Rabbah* 35:6)

When *Moshe Rabbeinu* saw what was entailed in constructing the *Mishkan*, he realized it was impossible. Only G-d could make a *Mishkan*. Then *Hashem* told him that he has only to do his part. He only needs to build the *Mishkan* according to the prescribed plan, and *Hashem* will do His part and bring the *Shechinah* to rest in it. This is in fact what happened. Moshe built the *Mishkan* from physical materials and *Hashem* brought down the *Shechinah* to dwell in it.

We can apply the same principle to every area of life.

When we are about to do a *mitzvah* we recite the blessing of אשר קדשנו במצותיו וצונו. We thank *Hashem* for sanctifying us through His *mitzvos*. But why do we call them “His” *mitzvos*? It is our job and obligation to do the *mitzvos*, so we should call them “our” *mitzvos*!

When we do *mitzvos*, *Hashem* completes our actions and grants them their *kedushah*, their special spiritual qualities, their heavenly power. It is written:

אֶקְרָא לְאֱלֹהִים עֲלִיּוֹן לְאֵל גֹּמֵר עָלַי – I will call out to the exalted G-d, to the G-d Who finishes for me (עלי).¹

When we do *mitzvos* to the extent we can, when we learn Torah on our level, *Hashem* finishes the act and brings it to completion and absolute perfection. He places great *kedushah* on the *mitzvos* we do. He finishes what we were unable to.

This is the meaning of אשר קדשנו במצותיו וצונו. The *mitzvos* we perform do not receive their value from our actions alone because then they would be lacking and malformed. *Hakadosh Baruch Hu* comes and completes what we can't do ourselves. The level of sanctity that our *mitzvos* have is thus according to *Hashem's mitzvos*.

When we recite a blessing before doing a *mitzvah*, we are saying, so to speak, “*Ribono shel Olam*, we did as You commanded, we finished our part. We can't do more than that. Now we ask of you to sanctify us with Your *mitzvos*. You finish whatever is needed so the *mitzvos* we did will receive the value and the qualities appropriate to Your *mitzvos*. Give our *mitzvos* what only You can give them.”

And *Hashem* hears our request. He examines our deeds, and if we did all we can, He finishes our *mitzvah* acts and grants them His sublime *kedushah*. ●

¹ Tehillim 57:3.

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ כִּן עָשָׂה: (שמות מ, טז)

Moshe made it, according to all that Hashem commanded him, so he made it. (Shemos 40:16)

There is a big question that people ask about the *parshiyos* of *Vayakhel* and *Pekudei*. The entire contents of *Vayakhel* seem to be a repetition of what was already stated in *Terumah*, and the contents of *Pekudei*, i.e., the *Bigdei Kehunah*, were already stated in *Tetzaveh*. Why did the Torah say it all again, when it was already stated in great detail?

The following question will lead us to the answer. There is a verse that says:

לֵךְ ה' הַגְדֵּלָהּ וְהַגְבוּרָהּ וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד
וְגו' לֵךְ ה' הַמְמַלְכָהּ וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכֹל לְרֹאשׁ.¹

Chazal say that this verse enumerates the seven ways by which Hashem runs His world, the seven *midos*. The seventh is *הַמְמַלְכָה*. Why does the verse repeat לֵךְ ה' before this last one? Those very same words were already stated at the beginning of the verse.

The answer is that everything has two aspects to it, as will be explained. *Chazal* say about the above-quoted verse:

We see that everything that *Hakadosh Baruch Hu* created above, He created below.²

Every trait in the world has two stages to it. For instance, the trait of *chesed*, which is called *הַגְדֵּלָהּ* in the above-quoted verse. If we try to define this trait as it manifests itself in the human soul, we will find that it has two parts.

The first part is the potential of *chesed*. This is the trait in its essential state. It is understanding and appreciating *chesed*, as well as possessing a true desire to do *chesed*. Every good Jew, if he is asked, "If you had a lot of money, what would you do with it?"

will not answer, "I would buy a really fancy car." His first answer will always be, "I would do *chesed* with it." This stems from the essential trait of *chesed* that is part of human nature.

The second part of the trait of *chesed* is its practical application. This is the actual ability to perform acts of *chesed*. Once a person has acquired the first part, once he has the potential for *chesed*, once he wants to do *chesed* and understands what it is, he will surely perform acts of *chesed* if he has the ability to do so.

Potential and actual are two different parts. A person could have a profound understanding of *chesed*, *gevurah* and all the other traits, but that doesn't necessarily mean he has the ability to bring them to actuality.

Bringing things from potential to actual – that is what the trait of *malchus* is all about. This trait is called *הַמְמַלְכָה* in the above-quoted verse. A *melech* is not someone who has the necessary talents and qualifications to be a king. It is someone who possesses the power to actually get things done.

Chesed is one of the traits by which Hashem runs His world, and also with Hashem there are two parts to it. There is the part of *הוּא חֹסֵד הוּא* – "Hashem desires *chesed*,"³ which is Hashem's Will to bestow unlimited goodness upon His creatures. And then there is the part of actualizing His Will, of performing acts of kindness. This is the aspect of *Melech*. A king is someone who has the ability to do.

Malchus is practical rulership, governing. As regards Hashem's ways, this means practically implementing His various traits as they are stated in the above-quoted verse. This is the *midah* of *malchus*. Only *malchus* actualizes Hashem's ways in the world.

This is why the verse repeats the words לֵךְ ה' before

1 I Divrei Hayamim 29:11.

2 Shemos Rabbah 33:4.

3 Michah 7:18.

the *midah* of *malchus*. There are two parts – the potential and the actual – and each is introduced by the words 'ה לך, which mean: “You, *Hashem*, have....”

In other words: “You, *Hashem*, have” the potential of *chesed* and *gevurah* etc. And “You, *Hashem*, have” the ability to actualize it all.

Getting back to the original question: the *parshiyos* of *Terumah* and *Tetzaveh* have the command to make the *Mishkan*, the *Menorah*, the *Bigdei Kehunah* etc. They say, “You shall make....” These commands to make the *Mishkan* are the potential for the *Mishkan*. They are not the actual *Mishkan*. The *parshiyos* of *Vaykhel* and *Pekudei* are the practical aspect. They are the actual doing, the actual making of the *Mishkan*. Here it says, “And he made....” The *Mishkan* is complete only when it has both parts, the potential and the actual.

It's Not Just the Mishkan

This is a general rule with everything in the world. There is the “potential” and there is the “actual.”

For instance, let's say someone wants to know how to ride a bike. It's not so deep; such a deep subject; you can learn what to do in a few minutes. You sit on the seat and rotate the pedals. That's basically all there is to it. Knowing how to drive a car is a little harder but it still doesn't take very long. You have the gears or the transmission, you have the brakes, and that's about it. But all this is true regarding “potential” bike riding or car driving.

Besides this, you have the actual riding or driving, and that's something else altogether.

This is a universal principle. There is a difference between a person who knows theoretically what *hasmadah* is and a person who actually learns Torah constantly. There is a difference between someone who knows theoretically how to bake a cake and someone who actually bakes the cake. The practical realization of the matter is something else altogether.

In *Kabbalah*, this gap between the potential and the actual is described by the metaphor of the sun and the moon. In our world, the light of the sun is always much greater than the light of the moon. The light of the moon is *pagum*, it is deficient. This represents the gap between the potential and the actual. The potential is always much greater than the actual implementation. Thus we pray in *Kiddush Halevanah* that the light of the moon should return to be like the light of the sun, as it was in the Six Days of Creation.

The sun is the source of the light. The sun's light reflects off the moon, and the moon is the one that has the main influence on the world. When we say that the light of the sun reflects off the moon, it means that practically speaking, the trait of *malchus*, which is associated with the moon, is a mere reflection of the sun's true power. The sun is like a king who is strong and wise but his influence on the kingdom is weakened and does not reflect his true potential.

Every one of us has a lot of potential. We have the desire to learn Torah, we understand that Torah learning requires constancy, and so forth. But all this is our potential.

Kabbalah describes this also in terms of male and female. The male aspect is the source, the potential, from which the actuality flows. We lack nothing in essence, in potential. In theory, we know everything. But the feminine aspect needs to receive it and “give birth” to it, in other words, to bring it into actuality.

We need to take all our good desires and intentions, and all our understanding, all that well-developed theory, and actualize it. To work at being a true *masmid* and *davening* with proper *kavanah* as we know theoretically that we should.

The practical implementation is not the same as knowing intellectually what Torah and *avodah* is all about, and sometimes the potential and the actual are just too far from each other. What we need work on is bridging that gap. ●

זכרון צבי מרדכי

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

אמירת מאה ברכות בכל יום

בפרשתינו (פרי פקודי, לח, כז) כתוב שהיו מאה אדנים במשכן. וכתבו על זה במושב זקנים (שם) ובעל הטורים (שם) שכנגדם תיקנו חז"ל מאה ברכות לאומרם בכל יום^א. שייכות מאה הברכות למאה אדנים מתבאר בשפת אמת (פרי תרומה) שהביא מזקיני החידושי הרי"מ שאמר, שכשם שהמאה אדנים היו יסוד המשכן כמו כן אלו המאה ברכות הם יסוד היהדות, ע"כ. וכתב אריה שאג (מבוא האהבה אות תשע) עומק נוסף בכוונתו, שבמאה ברכות שאדם מעיד שהשי"ת הוא האדון העולם, בהם נבנים יסודות להמשכן הפרטי שלו שהקב"ה ישכון בתוכו, וכפי שדרשו האלשיך (שם) והראשית חכמה (שער האהבה פ"ו) על הכתוב (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ד'בתוכי לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד.

ויש להוסיף בזה, את מאמר הגמרא (מנחות מג:) בו שנו את חיוב אמירת מאה ברכות בכל יום, והכי איתא התם, תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך. פירש"י שם (ד"ה מה)^ב דכוונת הגמ' לדרוש מתיבת 'מה', אל תקרי מה אלא מאה, ע"כ. והנה הפסוק בשלימותו מדבר מכך שאין ה' שואל מהאדם כי אם ליראה אותו וכפי שנאמר 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך', ומכיון שמפסוק זה דרשו חז"ל את המאה ברכות, נמצא ששילוב דרשת חז"ל עם פשטות כוונת הפסוק נותנת משמעות כזאת, שה' שואל מעמך אמירת מאה ברכות שהיא המביאה ליראה את ה' אלקיך. נמצינו למדים כאמור שהיסוד ליראת ה' הם אמירת מאה ברכות בכל יום.

רעיון זה מונח בדברי המהרש"א (שם ד"ה חייב) שהתקשה בגמ' לפירש"י, דצריך להבין מה ראו לומר 'אל תקרי מה אלא מאה', דלאו בכדי אמרינן אל תקרי, ותירץ שהקושיא בפסוק מבוררת במקומות אחרים בש"ס (ברכות לג: מגילה כה.), שם הקשו דנראה מלשון הכתוב 'מה ה' אלקיך שואל וגו' כי אם ליראה' שיראת ה' הוא דבר קטן וקל להשגה, ועל זה תמהו וכי יראה מילתא זוטרתיה היא. ויש לומר שכאן באו לתרץ את זו התמיהה, באומרם אל תקרי מה אלא מאה, דהיינו שהשגת היראה קלה ע"י אמירת מאה ברכות, עכת"ד^ג. כוונת הדברים, דכשאדם מברך בכוונת הלב להתבונן מעט בכך שהוא מדבר עם הקב"ה, ולהתבונן בתוכן הברכה שמוציא מפיו,

^א בסגנון המהרש"א ניבא גם המהר"ם שיק בדרשותיו (דרוש ה), עיי"ש.

^א רמיזת מאה ברכות במאה אדנים, נרמז לראשונה בתיקוני זוהר (תקון ע, קלא ע"ב).

^ב כן מתפרש רש"י להבנת התוסי' (שם ד"ה שואל), אולם עיי' מהרש"א שם (ד"ה חייב).

שבברכות הנהנין מודה לה' על ההנאה שהגיעה אליו, ובברכות השבח הוא משבח להשי"ת וכיוצ"ב, אזי תבוא היראה בלבד.^ד

ההקפדה בקיום זאת המצוה יש בה גם תועלת גדולה לאדם, וכפי שכתב הטור (סי' מו) להביא את דברי רב נטרונאי גאון וז"ל, והשיב רב נטרונאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, דוד המלך עליו השלום תיקן מאה ברכות וכו', כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה, עד שחקר והבין ברוח הקודש, ותקן להן לישראל מאה ברכות, עכ"ל.^ה הרי שתקנת המאה ברכות היתה כדי להציל ממיתה. וראה בב"ח (שם סעי' ו) שכתב שהטור הביא את דברי רב נטרונאי כדי להורות שלא יסמכו להקל באמירת מאה ברכות בכל יום כי יש בזה משום סכנת מיתת מאה נפשות מישראל, ע"כ. כלומר, שאין זה רק תקנה שתועלתה היתה לשעבר בזמן ההוא בעת שמתו מאה נפשות מישראל בכל יום, אלא תועלתה עדיין בתוקפה גם לזמנינו שהיא מגינה ומצילה אותנו ממיתה, ולכן יש ליזהר שלא להקל בה.

ובספרים כתבו ללמוד מכך, שיש בכח אמירת מאה ברכות בכל יום להגן על האדם מפני כל מיני פורענויות וצרות שונות המתרגשות לבוא לעולם ולא רק ממיתה. וכן מובא בהליכות שלמה (תפלה, כללי ברכות ארחות הלכה הע' 92) שהגרש"ז אויערבך היה מייעץ לאנשים בעתות צרה לקבל על עצמם להתחזק באמירת מאה ברכות בכל יום. וכן בספר 'מצות אמירת מאה ברכות כהלכתה' (בהקדמה) כתב שהגאון ר' יצחק ירוחם בורדיאנסקי חתן הגרש"ז אויערבך סיפר ממה שראה אצל חמיו, שפעם אחת בא אליו אחד מן הגדולים שהיה חולה מסוכן ל"ע, ושאלו איך להתחזק ולעורר רחמים על עצמו בעת צרתו, ענה לו הגרש"ז בפנים קדושות בוערות כאש, 'אגיד לך מה הייתי עושה בעצמי במצב כזה, הייתי מחזק עצמי באמירת המאה ברכות שתהא אמירת מילת ברוך כמו שצריך, ואמירת השם כמו שצריך לומר את השם', ע"כ.

אך עיקר הדבר יש לידע שאמירת מאה ברכות אינו רשות כי אם חובה, וכלשון השו"ע (סי' מו סעי' ג) חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות לפחות, ע"כ. וראה בשדי חמד (מערכת ח כלל לד) שדן בדרגת חיוב זה, אם חיובו מדאורייתא או שמא חיובו מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, והביא בזה מחלוקת ראשונים, עיי"ש.^ו ונראה, שנקיטת רוב הפוסקים שחיוב אמירת מאה ברכות בכל יום הוא מדרבנן, אך מ"מ מכיון שחכמים הסמיכוהו על המקרא חיובו חמור יותר משאר מצוות דרבנן שאינם נסמכים על המקרא.^ז

^ד אין לתמוה האיך יתכן שחיוב מאה ברכות יהא מדאורייתא הא כל הברכות חיובם מדברי סופרים זולת ברכת המזון [וכן ברכת התורה לפי חלק מהראשונים], דיש לומר, שמדאורייתא ישנו חיוב כללי שיהא סך מאה הודאות לה' בכל יום, אך אין חיוב פרטי לברך ברכות מסוימות, ומדרבנן יש חיוב פרטי לברך על כל דבר את הברכה הראויה לו.

^ה חומרת מצוה דרבנן הנסמכת על מקרא, מבוארת ברש"י (שבת לד. ד"ה בעירובי תחומין) ובתוס' (עירובין לא: ד"ה כאן), וכ"ה בפמ"ג בפתיחה הכוללת (ח"א אות כ). וטעם הדבר יתכן ע"פ הריטב"א (ר"ה טז. ד"ה תניא), שכתב שמצוות דרבנן שיש להם אסמכתא במקרא פירוש הדבר הוא, שהקב"ה רימז לחכמים בזה המקרא על כך שראוי ונכון לעשות כאן מצוה, אלא שהוא לא רצה לקבעו לחובה בתורה

^ז עוד נוסף האדם להיות מוכן אל הקדושה בפרט בכוונה וזהירות בברכות הנהנין, וכפי שכתב רבי חיים ויטאל (שער רוח הקודש דרוש ג) אמר לי מורי (- האריז"ל) כי עיקר השגת האדם אל רוח הקודש תלויה ע"י כוונת האדם וזהירות בכל ברכות הנהנין וכו', וע"י הברכות שעליהם נאמרות בכוונה הוא מסיר מהם הקליפות ההם, ומזכך החומר שלו, ונעשה זך ומוכן לקבל קדושה, והזהירנו מאוד בזה, עכ"ל.

^ח יש לציין שיסוד הדברים נמצאים לפנינו כבר במדרש תנחומא (פ' קורח אות יב), ובמדרש במדבר רבה (פ"ח כא). ומש"כ שדוד המלך הוא שתיקנו, ראה בזה בספר המנהיג (בסוף הקדמתו) וכ"ה בכד הקמח לרבינו בחיי (ערך ברכה) דנראים הדברים, כי משה רבינו ע"ה יסדם תחילה ואחר כך שכחום וחזר דוד ויסדן, ואחר זמנו של דוד שכחום וחזרו חכמי התלמוד ויסדום, עכת"ד.

דיברתי עם אנשים על הזהירות בהלכה זו, ואמרו שהם אינם מקפידים לזוהר בזה מפני שאף בלא שימת לב מיוחדת מגיעים ממילא לאמירת מאה ברכות בכל יום, ואכן טענתם נכונה לענין ימות החול וכפי שהמשנ"ב (סי' מו ס"ק יד) כבר מנה את הברכות והגיע למסקנא שבקל יוכלו לבוא בהם למאה ברכות ויותר, עיי"ש. מיהו מכיון שמנין גדול מהמאה ברכות המה הג' תפילות שמו"ע בהם יש יחד נ"ז ברכות, א"כ בשבת שיש בכל תפלה רק ז' ברכות ובג' התפלות יחד כ"א ברכות, נמצא שנפחתו בתפלות שבת מתפלות ימי החול ל"ו ברכות, אלא שמאידך נוספו בשבת כמה ברכות שאינם בימי החול, דנוסף תפילת מוסף בו יש ז' ברכות, וכן ברכות קידוש לילה ויום, ומ"מ לאחר החשבון כולו עולה להמשנ"ב שעדיין חסרים לשבת י"ג ברכות כדי להשלים למאה, עיי"ש. אך יש להבחין שהוא חישוב לג' סעודות שבת כוס של ברכהמ"ז שיש לה ברכת הגפן לפנייה וברכת על הגפן לאחריה, אך אנו ברוב פעמים איננו מברכים על הכוס וא"כ חסרים לנו גם ו' ברכות אלו, ונמצא למעשה שעלינו להשלים בשבת י"ט ברכות.

והנה, השו"ע (סי' רפד סעי' ג) כתב שצריך לכוון לברכות הקוראים בתורה ולברכות המפטיר ויענה אחריהם אמן ויעלה לו להשלים מנין מאה ברכות שחסר מנינם בשבת, עכ"ל. הרי מדבריו שניתן להשלים למאה ברכות בשמיעת ועניית אמן על ברכות התורה מפי העולים וכן על ברכות ההפטרה, מיהו כבר כתב המשנ"ב (סי' מו שם) שרק בשעת הדחק אפשר לסמוך על זה, אך לכתחלה ישלים את המאה ברכות ע"י ריבוי ברכות על פרות ומגדים ומיני ריח, ע"כ". ומכיון שהעלינו שאין זה לכתחלה לסמוך על ברכות התורה וההפטרה, לכן בודאי אינו ראוי לקיים בכל שבת את אמירת מאה ברכות באופן שאינו לכתחלה, אלא יש להשלים את הברכות במיני בפירות מגדים וריח.

נזכיר שני נידונים מצויים בדין אמירת מאה ברכות, א. האם נשים חייבות בזה, נראה דנקיטת הפוסקים שאינן בכלל חיוב זה, וההוכחה מדבריהם הוא מכך שחישבו את הברכות הנאמרות בכל יום בהם מגיע כל אדם למאה ברכות בכל יום מימות החול, ולא הזכירו בדבריהם שנשים עליהם להשלים יותר ברכות מאחר וחסר להם כמה וכמה ברכות כגון ברכת ציצית תפילין, ובפרט לפי מה שסבר המג"א (סי' קו סק"ב) שנשים אינן חייבות בתפלה א"כ נחסר להם הרבה מאוד ברכות בכל יום. וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' כג). גם בספר הליכות ביתה (סי' יג הל' א) הביא בשם הגרש"ז אויערבך דמסברא מילתא שחז"ל לא חייבו הנשים בזה, עיי"ש.

ב. בענין זמן תוספת שבת. המקדים להתפלל תפלת ליל שבת בער"ש וכפי שמצוי בימי הקיץ, וכן הממשיך סעודה שלישית של שבת עד לאחר צאת הכוכבים, האם מחשבינן תוספת שבת זו שבכניסתה וביציאתו ליום השבת גם לענין מאה ברכות שכל הברכות שבירך בזמן תוספת שבת יעלה לו למנין המאה ברכות של שבת, או שמא לענין מאה ברכות יום הוי רק מצאת הכוכבים ועד צאה"כ ותו לא. בפשטות היה נראה שאין לצרף לענין זה את הברכות שנאמרו בזמן תוספת שבת, וכ"כ בהליכות שלמה (תפלה פכ"ב סעי' כג) בשם הגרש"ז אויערבך, וכן הוא באשרי האיש בשם הרב אלישיב.

מנין מאה ברכות, ע"כ. ולכאורה דבריו סותרים להאמור, דמכך שהצריך להשלים את הברכות במגדים ומיני ריח מבואר שלא סמך על שמיעת ברכות העולים להתורה וברכות המפטיר, ובהכרח לומר שדעתו היא שלכתחלה אין לסמוך על ברכות התורה וההפטרה של העולים, כי אם ישלימנו בברכות הפירות ומיני ריח, ורק בשעת הדחק יוכל לסמוך עליהם.

ומסרו לחכמים שהם יקבעוהו אם ירצו, עכת"ד. וא"כ מובן שפיר שיש להחמיר יותר במצוות דרבנן שהקב"ה רימז בתורתו לחכמים שראוי לקבעו חובה, משא"כ בשאר מצוות דרבנן שחכמים הם שהתעוררו מעצמם לגדור ולתקן את המצוה.

^ח ונראה שלמד כן מהשו"ע עצמו ממש"כ במק"א (סי' רצ סעי' א) שיש להרבות בשבת בפירות ומגדים ומיני ריח להשלים

וראה עוד בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' קנה אות יב) שאף הוכיח כן מדברי הזרע אמת (או"ח סי' סו) לענין אם שכח לספור ספירת העומר בליל שישי, ולמחרת התפלל מעריב מבעוד יום [- לאחר פלג המנחה], ותיכף לאחר מכן נזכר שלא ספר אתמול, דינו שיוכל לספור כעת מבעו"י את הספירה ששכח אתמול אך בלא ברכה כדין הסופר ביום, ועל אף שכבר התפלל ערבית ובכך קיבל עליו תוספת קדושת שבת, בכך לא נעשה זמן זה כיום הבא לענין ימי הספירה, עיי"ש. ומזה דימה 'בצל החכמה' שהוא הדין לענין דידן שזמן תוספת שבת שלפני השבת או לאחריה לא יחשבו כיום שבת לענין מנין המאה ברכות. כשיטה זו סבר גם התשובות והנהגות (ח"ד סוף סי' ס) ומזה יצא לו לעורר על כך בהלכתא רבתא לשבתא שבאותן מקומות בהם מתפללים של שבת מבעו"י, מאחר וברכות התפלה עולות להם לברכות יום שישי ונחסר להם מברכות השבת עליהם להשלים למנין המאה ברכות של שבת עוד י"א ברכות, ד' ברכות קר"ש, וז' ברכות העמידה, ובאם גם אוכלים של שבת מבעו"י אזי חסר להם אף ברכות הסעודה שלפניה ולאחריה.

אולם בשבט הלוי (שם) כתב שהברכות הנאמרות בזמני תוספת שבת מצטרפות ליום השבת למנין מאה ברכות, והוכחתו מהמג"א (סי' מו סק"ח) לענין סעודת מוצאי יו"כ, עיי"ש. וראיתי בספר שיח הלכה (ח"ב סי' מו אות ג) ועוד ספרים, שכתבו להוכיח כשיטה זו מהגהות רע"א (סי' מו אות ד) שהביא את הנזירות שמשון והנתיב חיים שכתבו לענין סעודה מפסקת, שאין ברכותיו מצטרפות ליום התענית מאחר ואכילת הסעודה תיתכן רק אם אינו מקבל עליו עדיין התענית, ע"כ. משמעות דבריהם ברורה שבעצם סבורים הם שהמקבל עליו את התענית מבעו"י ברכותיו מעתה מצטרפות למנין מאה ברכות של יום התענית אלא שבציר בו דיברו מיירי בהכרח שעדיין לא קיבל עליו התענית. וכן יש להוכיח עוד מהמג"א (שם) שכתב לענין מאה ברכות של יום כיפור שמחשבים גם את ברכת שהחיינו הנאמרת מבעו"י היות וכבר חל עליו קדושת היום, ע"כ. ומש"כ בצל החכמה הנ"ל להוכיח בהיפך, יש לחלק ולדחות דימים לענין ספירה שאני שהוא תלוי במציאות אם כבר חלף היום או לא, אבל לענין מאה ברכות הא חזינן מהפוסקים הנז' להדיא, שאם קיבל עליו תוספת קדושת היום הוי בכלל מנין הברכות של אותו היום.

אסיים בעובדא נאה המובאת בספר מצות המאה ברכות כהלכתא (סי' י אות ה), בדבר זהירותו של הבריסקער רב בהשלמת מנין מאה ברכות בשבת. מעשה היה שהגרי"ז שהה בחו"ל והתאכסן אצל אדם אחד בשבת, ביום השבת לאחר הצהריים ביקש מבעל הבית אם יש לו להציע פירות ושתייה, הבעה"ב השיב שבודאי תיכף יגישום להרב, עד דהכי והכי, כבר הגיע זמן תפלת המנחה והלך הבריסקער רב להתפלל, וכשחזר מתפילתו היו הפירות כבר מונחים לפניו על השולחן, אך הוא לא אכל מהם, כששאלוהו על כך השיב שלפי חשבונו במנין הברכות ראה שהוא הגיע לצ"ח ברכות ועדיין חסרים לו ב' ברכות ולכך ביקש לברך על הפירות, אך עתה כשהלך להתפלל מנחה בביהכ"נ כיבדוהו בעלייה לתורה ובכך הושלמו לו ב' הברכות בברכת התורה לפניו ולאחריה ושוב אינו צריך לברכת הפירות.

למעשה, א. אמירת מאה ברכות בכל יום הינה חובה גמורה מדרבנן ולא רשות.

ב. בימות החול אף מבלי שימת לב מיוחדת מגיעים למאה ברכות, אך בשבת חסרים י"ט ברכות להשלים למאה ברכות.

ג. י"ט ברכות הללו החסרות בשבת, לכתחלה יש להשלימם בריבוי ברכות על מיני פירות מגדים וריח, ובשעת הדחק יוכל לסמוך על שמיעת ועניית אמן על ברכות התורה של העולים לתורה וההפטרה.

ד. נשים אינן חייבות באמירת מאה ברכות בכל יום.

ה. ברכות הנאמרות בזמן תוספת שבת שלפני השבת ולאחריה, נראה שמעיקר הדין הם נחשבות למנין מאה ברכות של יום שבת, אבל מכיון שיש מחמירים בדבר שלא לצרפם למנין ברכות יום שבת, המחמיר להשלים מאה ברכות לשבת מלבד ברכות אלו תבוא עליו ברכה.

פרשת פקודי

דיני אוכלים

סעודת ליל שבת

א. עוגה שמצויר עליה אותיות או ציור, אסור לחתוך אותה בשבת על האותיות או על הציור משום איסור מוחק, איסור מוחק נאמר רק כאשר חותך בסכין או בידו ולא כשחותך בפיו דרך אכילה, לפיכך מותר לאכול עוגה אע"פ שעל ידי אכילתו חותך את האותיות (ש"כ פ"א ז). **ב.** אם חתכו את העוגה מערב שבת ולא הפרידו את החתיכות, מותר להפריד ולהוציא חתיכת עוגה אע"פ שמוחק, התר זה נאמר רק כאשר חתך את העוגה עד למטה, אבל אם חתך רק את הכיתוב והעוגה עצמה נשארה שלמה, או כאשר חתך רק חלק מעובי העוגה, אסור להמשיך ולחתוך בשבת את העוגה משום של ידי כך חותך את האותיות, ולא נחשב שהם כבר חתוכות משום שהם מחוברות מלמטה.

סעודת יום שבת

א. האיסור לחתוך עוגה שכתוב עליה הוא רק כאשר הכיתוב אינו חלק מן העוגה, כגון שכתבו על העוגה ע"י ממרח או סוכריות קטנות המונחות זו על יד זו, אמנם כאשר הכיתוב הוא חלק מן העוגה, כמו שמצוי בביסקוויטים, מותר לחתוך את הביסקוויט, ואין חילוק אם האותיות חקוקות או בולטות (ש"ס ס"ח). **ב.** חלה שמודבק עליה תוויית מדבקה של המאפייה, יש להיזהר כאשר פורסים את החלה שלא לחתוך על האותיות המודפסות על המדבקה כדי שלא יעבור על איסור מוחק (ש"ס ס"ט).

סעודת שלישית

א. אסור לעשות בשבת ציור באוכל, וכן אין לצייר על גבי פירות, כמו מה שמצוי היום שעושים ציור על גבי אבטיח וכד' (ש"ס ס"ק י"ג ופסקי תשובות ש"מ י"ג). **ב.** אין איסור לשרטט או לחתוך באוכל כאשר השרטוט או החיתוך הם לצורך חיתוך האוכל, כגון לסמן קווים בעוגה כדי לחתוך את העוגה לפרוסות שוות (ש"כ ש"ס ס"ק ט"ו).

גיליון מס' 555 פרשת פקודי
תשפ"ד שנה שנים עשרה

גליון זה יוצא
לזכות ידידינו היקר
המסייע מדי שבוע
בהדפסת הגליון
והפצתו בבתי הכנסת

דברי שי"ה

ממרוך רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - פרשת זכור

ברכה על קריאת פ' זכור

שאלתי מרבינו זצ"ל, מ"ט לא תקון ברכה על קריאת זכור וד' פרשיות [ומש"כ כה"ח סי' תרפ"ה סקכ"ט שאין לברך על זכור שהוא השחתה הרי באבוד רשעים רינה ובפרט בעמלק שאין ה' שלם עד שיחמה שמם ומ"ש מברכת שחיטה, ובסוף טעמא דקרא אסתר עמוד ר"צ ד"ה בסליחות, כ' רבינו זצ"ל דיתכן שברך מרדכי על מחיית עמלק ב' ברכות, ברכת המצוה ושהחיינו, ועי' בעזרת אליעזר סו"פ בשלח דלא הפסיק בדיבור עד גמר תליית עשרת בניו], ואולי הוא בכלל חיוב ת"ת הכללי רק בשבת זו תקנו לנו לקרא פ' זו, [ומה"ט י"ל שאין ברכה על חיוב שמות], והשיב רבנו זצ"ל, עיקר מצות זכור בלב, [וכ"כ רבינו בתשובה בס' עזרת אליעזר דזכור משמע בלב ועי' במגילה י"ח א', ועי' בס' תשובות הגר"ח ח"ב דלא תקנו ברכה כיון שמברכין ברכוה"ת, וכ"כ בס' מועדי הגר"ח ח"א דלא תקנו ברכה על פ' זכור דיוצא בברכוה"ת, וכן עי' בדולה ומשקה דברכה"ת פוטרות, ובס' שמענו כן ראינו ח"ב מובא שהשיב שאין ברכה על דיבור, וכן עי' בס' מועדי הגר"ח ח"ב בטעם שאין מברכין שהחיינו דעל דיבור אין מברכין, ויל"ע מ"ש מברכת התורה וברכת מגילה, ועי' בשו"ת להורות נתן ח"ה, ועי' שם במועדי הגר"ח ששאל מ"ש ממגילה, והשיב רבנו במגילה יש מעשה המגילה, ונראה כוונתו שהוא שהחיינו על ההצלה ולא על הקריאה גרידא, ועי' בשיח הפורים עמוד פ"ו].

העולה לפרשת זכור אם קורא עם השי"ץ

שאלתי מרבינו זצ"ל, האם העולה לתורה בפ' זכור קורא יחד עם השי"ץ, דלכאורה כיון שצריך שיהיה קריאתה בעשרה א"כ קריאתו בלחש אי"ז בעשרה רק קריאת השי"ץ, [ובמשנ"ב סי' קל"ט י"ג מבואר שקורא עמו], השיב רבנו זצ"ל, זה ג"כ נקרא בעשרה, ועי' בחזו"א (אור"ח סי' קנ"ה ב') שגם בלחש יש צירוף עשרה כמו בשמו"ע, ושאלו מרבנו זצ"ל על מנהגו לקרא מתוך המגילה הכשירה שלפניו יחד עם הבעל קורא, והיה נשמע קולו ברמה בכל עת הקריאה, האם באמת צריך להשמיע לאזניו את קריאת עצמו, והשיב רבנו כן, ושאל אם יכול לקרא בשקט ויצרף קריאת עצמו לשמיעת הבעל קורא והשיב רבנו שלא מהני כי מכוין לצאת בקריאה של עצמו, ושאל אם מעכב וענה רבנו שהוא פלוגתא עי' במשנ"ב (סי' תרפ"ט סק"ה), ע"כ. (קובץ ווי העמדים וחשוקיהם גליון ק"ו מרגינתא דר"מ ס"ה עמוד קל"א).

בענין העולה בפרשת זכור באיזה קריאה יוצא

שאלתי מרבינו זצ"ל, דלכתחילה קי"ל דצריך העולה לתורה לקרא עם הבעל קורא בלחש, כיון דאומר הברכות, שאינו בדין שיברך העולה על קריאת השי"ץ, וכמבואר במשנ"ב (סי' קמ"א סק"א), וגם בפ' זכור יש לו לקרא עי' במשנ"ב (סי' קל"ט סק"ג וסי' רפ"ב סק"ג), וא"כ יל"ע באיזה קריאה יוצא יד"ח, דאם בעינן קריאת זכור בעשרה כמש"כ השו"ע (סי' תרפ"ה ס"ז) מתרוה"ד (סי' ק"ח) א"כ לכאורה מה שקורא העולה ואינו נשמע לציבור הוא כקריאת יחיד, והשיב רבנו זצ"ל, דבכל גווני יוצא כמש"כ החזו"א (אור"ח סי' קנ"ה סק"ב) דאף עשרה שאומרים בלחש מצטרפים כמו בשמו"ע, ולמש"כ הקר"א בברכות (י"ז א') והמהר"ם שייך (סה"מ ל"ת ס"ב) בטעם דבעינן עשרה שהוא חובת ציבור דמלחמת עמלק הוא חובת ציבור, א"כ י"ל דבעינן דוקא שישמיע לעשרה, ובשם מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל הביא בגליון

מים חיים שטפל קריאתו לקריאת הבעל קורא ויוצא בקריאת הבעל קורא,

בענין קטן והגדיל לענין פרשת זכור

שאלו מרבינו זצ"ל, למה לא נחייב כל קטן שהגדיל לשמוע פ' זכור, למש"כ האחרונים דהחיוב הוא לזכור כל יב"ח מכח זכרון בספר ששומע הזכירה מתוך ס"ת, ועי' מש"כ רבנו בס' דולה ומשקה (עמוד רע"ח) ששאל מרבנו זצ"ל האם גר שנתגייר וקטן שהגדיל חייבים לקרוא מיד פרשת זכור כי בפשטות המצוה בזכור הוא כל השנה ומקיים עי' שקרא פ"א וזכר כל השנה וא"כ גר שנתגייר שיצטרך מיד לקרוא וכן קטן שהגדיל האם גם נאמר כמו הנ"ל שיצטרך מיד לקרוא כשגדל והשיב רבנו, א"צ, ונשאל רבינו זצ"ל, בקטן שהגדיל אחר קריאת פ' זכור למה אינו חייב לקרא מיד פ' זכור דאורייתא, והשיב, יאמר שש זכירות מיד (ס' אשיחה ח"ב עמוד רמ"ח).

פרשת זכור בשנה מעוברת

נשאל רבינו זצ"ל, האם רבותינו חששו למובא במהר"ם שיק (תר"ג מצות תר"ה ב') שהנהגת החת"ס בשנה מעוברת היה לכונן בפ' כי תצא לצאת יד"ח פ' זכירת עמלק דכיון שעובר יותר מ"ב חודש בשנה מעוברת מקריאת זכור בשנה שעברה צריך כונה בקריאת זכור שבפרשת כי תצא למצוה, והשיב רבינו, לא ראינו נוהגים, (דולה ומשקה עינים שונים עמוד רע"ז, וכן השיב רבינו זצ"ל בעלי שיח אור"ח אות ב' אין נוהגין, ועי' שו"ת חת"ס אה"ע סי' קל"ט ועי' ארחות רבינו ח"ג עמ' ל"ג שאמר שנוהגים לכיון לצאת בפ' כי תצא).

אם צריך לידע פי' המילים בפ' זכור

כתב רבינו זצ"ל בספרו נחל איתן (סי' ט"ו סק"י) דבפרשת זכור יוצא אפ"ל אינו מבין שהוא מצות זכור בפה כדאי' במגילה (י"ח א'), ועי' בס' דולה ומשקה (עמוד רע"ט) דהעיקר שיבין הענין.

נשים בפרשת זכור

כתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות ממרן החזו"א (סי' ל"ג אות א) אין נשים חייבות לשמוע פרשת זכור, דלא כתשובת בנין ציון החדשות (סי' ח) ואמר אאמור"ר זצ"ל בשמו ראה לזה ונדפסה בכתבי קה"י החדשים (מגילה סי' קע"ח) דאם נשים חייבות גם עבד חייב, ולמה הוצרך ר"א לשחרר עבדו כמו שכתב הרא"ש בברכות (פ"ז סי' כ), (ועי' רמ"א סי' תר"צ סי"ח), ולמעשה היה הקה"י מורה לנשים לשמוע והיה מעיר אף הקטנות שילכו לשמוע בביהכנ"ס (ארחות רבינו ח"ג עמוד קנ"ח).

בענין עשרה זכירות שאחרי התפילה

אמר לי רבנו זצ"ל בשם החיד"א דנכון לומר כל יום אחר התפילה עשרה זכירות, וא"צ לומר כל הפסוק רק לכל זכירה יאמר חיבה אחת כגון אני זוכר יציאת מצרים שבת מעמד הר סיני מעשה עמלקמעשה מרים כו', עי' בס' עבודת הקדש (בציפון שמיר סי' א' כף אחת סי' כ"ה), וכן נהג רבינו זצ"ל לאומרם בכל יום (עי' בס' אלא ד"א של הלכה עמוד י' וע"ש פ"ד סי' ז'), ועי' בס' שש זכירות (סי' י"ד עמוד רכ"ו) דאם אומר הפסוק נכון שישלים כולו ולא יאמר חצי פסוק. ולענין אמירתן בעל פה השיב, אם שגור בפיו אפשר להקל, (שם סי' ט"ו עמוד רל"ג).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב **ברוך מאיר בר"ר יעקב ישעיהו ויסבוג** זצ"ל
ואמי מורתי מרת **רבקה** בת רבי **פסח יעקב אגל** זצ"ל תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"דורים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

דורים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קָדְמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַת הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קָדְמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"ל:

פרשת וקרא - הגאון רבי נפתלי טפלי גמ"ס זכר נפתלי (ג' אדר) | פרשת צו - הגאון רבי משה צבי זצ"ל - שלושים לפטירתו
חדש ניסן ובין הגמנים - התברר הגאון רבי אלעזר צדוק טרדיצין ("בניסן תשנ"ח)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול רבי יעקב ישראל פוזן זצ"ל

מקום המגורים של רבינו ורבי יעקב היה סמוך מאוד זה לזה. עובדה זו הביאה לידידות קרובה מאוד בין המשפחות. משפחת פוזן זכתה להיות מרובת ילדים, והרבנית קניבסקי ע"ה, היתה להם פעמים רבות לעזר וסיוע בזמנים דחוקים. חתנו הגדול של רבינו - רבי שרגא שטינמן שליט"א, עוד זוכר את הפורים של "השנים ההם" בהם אנשי השכונה היו בודדים, והתלמידי חכמים שבהם היו שותים עד דלא ידע, ובאים לשמוח זה אצל זה.

גם אל רבינו שהיה אז אברך צעיר, היו נכנסים חבריו התלמידי חכמים כשהם מבוססים כדת ושמים יחד את היום הגדול. רבי יעקב פוזן היה אחד מאלו, והיה יושב ואומר בעל פה דפי גמרא שלמים מילה במילה מתוך שכרות גמורה, ורבינו מקשיב לו בהנאה רבה...

הבין מתוך הברכה

גם העובדה הבאה תעיד על יחסי השכנות הקרובים של רבינו עם רבי יעקב: פעם ראה רבינו מביתו את רבי יעקב שהוא עומד בחלון ומברך בקול רם ובכוונה - מילה במילה כדרכו - את ברכת 'הטוב והמטיב'. ניגש רבינו לרבנית ע"ה ושאל אם ידוע לה האם למשפחת פוזן נולד בן זכר.

הרבנית התפלגה, כי ידעה שעמדה לפני לידה, והיתה בקשר הדוק מאוד עם המשפחה, אך לא שמעה עדיין מכלום.

אמר לה רבינו שכדאי לברר כי כפי הנראה שנוולד להם בן, ואכן התברר שכך היה. היה פשוט וברור שברכה כזו אינה על קניית חפץ חדש לבית אלא על לידת בן...

ברכת יש"כ לבנו הגאון רבי ראובן טוביא שליט"א שאחז במדת הענווה של אביו הגדול זללה"ה - על עזרתו

רבי יעקב ישראל פוזן נולד בגרמניה ב"א באייר שנת תרצ"ד. לקראת שנות המלחמה עברו הוריו להתגורר באנגליה, שם למד אצל רבותיו בישיבת גייטסהד. בהמשך עלה ללמוד בארץ הקודש בישיבת סלבודקא, ושקד על תלמודו בעומק העיון מתוך ריתחא דאורייתא ושמחת התורה. היה ידוע בדקדוק הלכה ויראת שמים טהורה שלויה אותו בכל צעד. מספר שנים לאחר שייסד הגר"ן קרליץ את בית דינו, נקרא רבי יעקב לשמש כדיין מומחה, והטביע את חותמו בפסקי דין ובהלכות הרבות שחיידש. במקביל שימש כרב הקהילה התורנית במושב 'זכרון יעקב' והיה דוגמא טהורה בכל הליכותיו. נלב"ע ג' אדר א' תשפ"ד.

ההיכרות

רבי יעקב למד שנים רבות בכלל האברכים 'חזון איש' ושם היה פוגש תמידים כסדרן את רבינו, וכשעבר לגור ברחוב רשב"ם בבנין הסמוך למעונו של רבינו,

התהדקה הידידות ביניהם והיו מרבים לשוחח בדברי תורה, לא אחת אף היו חוזרים יחד מהכולל. גם בבית הכנסת הסמוך 'לדרמן' היו נפגשים השניים לעיתים קרובות. וראה בספר קרית מלך פ"ה מטוען ונטען הי"ב שמביא משמו מקור נפלא לדברי הרמב"ם סומא הרי הוא כבירא, וכן בספר נחל איתן סימן ו' ס"ב ס"ק י"א מביא רבינו הערה משמו.

רבי יעקב ישראל פוזן זצ"ל

רבי "פלונג"

כאשר רצה רבינו לקרוא או לשלוח אליו דבר, היה מכנהו "רבי פלונג" ולא בשמו רבי יעקב.

הסיבה לכך, היות ושמו המלא היה "יעקב ישראל" כשמו של אבי רבינו מרן הסטייפלער רבי יעקב ישראל קניבסקי, ולמרות שיש צדדים בהלכה להקל להזכיר את השם, מכל מקום נהג החמיר ולא להזכיר בשמו כלל, וכיון שרצה לכבדו קראו בשם רבי פלונג.

ברכת הגומל בנוכחותו

בשנת תשע"א כאשר החלים רבי יעקב מטיפול רפואי שעבר בלב, ביקש לברך 'הגומל' דווקא במחיצת רבינו, והגיע אז לתפילת מנחה גדולה של שבת, למרות שזה לא היה המניין הקבוע שלו (מפי בנו רבי ראובן שליט"א, והוסיף לציין: כי אמנם בשו"ע או"ח סימן ר"יט ס"ג מבואר כי ברכת הגומל נאמרת בפני עשרה כשנים מהם רבנו, אך מסתבר יותר שלא מחמת כן הגיע לברך דווקא בנוכחות רבינו אלא מפני הרגשת הלב, שהרגיש שבאופן זה יותר מודה לקב"ה).

רבי יעקב בשנותיו האחרונות בבית הכנסת 'לדרמן'

דמי שדכנות

ההיכרות של רבינו עם רבי יעקב הביאה אותו להציע שידוך את בנו רבי ראובן טוביא עם בת מחותנו הר"ר יהודה צביון שיבלחט"א. ואכן בשעט"מ השידוך קם והיה. כאשר באו לשלם לרבינו 'דמי שדכנות' כנהוג, אמר שאינו רוצה כסף אלא מבקש שכאשר יולד לזוג הצעיר בן, יתנו לו מצות הסנדקאות בעת הברית מילה. וציין שמצונו כי בגמרא 'שושבינות נגבית בבית דין' ואין זה מנהג בעלמא אלא דין גמור שיש לקיימו. ואכן כך היה.

יש לציין הנהגת רבינו, שבשני הבנים הראשונים שנוולדו, ויתר לאבי הבן שיכבד תחילה את שני הסבים, ובילד השלישי שימש כסנדק.

טוב שכן טוב

כאמור לעיל, מלבד הידידות שהיתה על ידי הלימוד המשותף באותו הכולל,

מכתבים למערכת - לזכרו המשגיח הגר"י לוינשטין זצ"ל

בגליון הקודם הבאנו שהגאון רבי יחזקאל ברטלר שאל את מרן החזון איש מה עליו לעשות כששומע ברכת כהנים באמצע שמונה עשרה. והתברר שכוונת רבינו היתה למרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטין זצוק"ל, ולא להגאון רבי יחזקאל ברטלר. ותשו"ח להגאון הרמ"ז שליט"א שהעמידנו על הטעות. והנה היות ויום היא"צ של מרן המשגיח זללה"ה חל בתאריך י"ח אדר (תשל"ד), נביא עוד כמה גרגירים כפי אשר יכיל הגליון.

זהירות בכבודו

רבינו סיפר שהכיר מקרוב תלמיד חכם אחד, שבחרותו למד בישיבת פונבז', והיה בחור רגיל, ונהג משובת נעורים שעשה דבר שלא כהוגן נגד המשגיח רבי יחזקאל, ונענש מקפידא שלו, שעד סוף ימיו היה משונה בהתנהגות.

טבילת עזרא ופסוקי דזמרה

אמרו לרבינו כי דעת המשגיח דפונבז' היתה שאם אחד רוצה לטבול 'טבילת עזרא' אך על ידי זה יאחר קצת לפסוקי דזמרה, שעדיף לימנע מכך, ובלשונו מען קען זאך טובלען אין פסוקי דזמרה! (- אפשר לטבול עצמו בפסוקי דזמרה).

ורבינו העיר שלמעשה יש להבחין בין מי שמקפיד על כך תמיד שילך לטבול כי דוחה אף תפילה בציבור, למי שלא מקפיד תמיד.

תמונה נדירה בפרסום ראשון, בה נראה המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטין זצ"ל

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

653

משיחות רשכה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • פקודי תשפ"ד

ואמנם זה נגד הטבע קצת, כי מתחשק קצת להגיע להישגים, ויתכן שזה מפני שרוצים את הכבוד, ואינו לשם שמים, ומי שיש לו שאיפות כאלו שלא לשמה הוא לא יצליח.

כמו שפעם שאלו אותי בחורים צעירים שאגיד להם בסוד 'איך להיות אדם גדול', וחשבו שיש איזה סוד שאני יודע, ואמרתי להם שמי שחושב על זה לעולם לא יהיה גדול, אלא תמיד יישאר קטן, מי שחושב על גדלות הוא הכי קטן, וכבר אמרו (עירובין נד) שאם הגיס דעתו אזי 'מבמות' הגיא' ויורד מכל המדרגות, והוא קטן שבקטנים.

וצריך לשמוח בחלקו בלי חשבונות על העתיד, אלא העיקר זה ההווה! לעשות מה שחייבים לעשות, וזוהי השלמות, ואז כבר יש שמחה.

*

מעלת השאיפות וצער על מצוה

נוסיף עוד על מה שדיברנו בענין שאיפות, שלפעמים זה גורם לחוסר שמחה ומזיק להצלחה בתורה, אמנם באמת הרי בודאי צריך שאיפות, וכמו שאמרו חז"ל (תדא"ר פכ"ה) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, וצריך לשאוף, שיהיה חשק ושאפה להיות בקי בשי"ס ופוסקים, לדעת ולהבין הכל, בהנהגה ובבקיאות, וזה חשק טוב מאד: אבל זהו **בתנאי שהחשק לא מונע את השמחה**, ואם השמחה קיימת עם החשק, והלימוד הוא בשמחה, אזי זה לא מזיק, אבל אם זה מונע שמחה, זה לא טוב.

ולכאורה אם לא השיג את שאיפתו כיצד הוא יכול להיות בשמחה, הרי יש לו צער על חסרון המצוה, וצער על מצוה נקרא 'טרדא דמצוה'

החזק במוסר

חיזוק תמיד - שמחה תמיד!

השבוע נפטר הגאון רבי שלמה אדלשטיין, אחיו של רבינו זללה"ה, שהיה קשור עמו בקרבה גדולה כל השנים.

באחת השנים האחרונות כשהגיע הגאון רבי שלמה לביקור הג, ברכו רבינו ב'שמחה יום טוב', וביקש הגר"ש ברכה גם לכל השנה, והזר רבינו וברך, שתהיה שמחה גם כל השנה.

וציין הגר"ש כי כשעוסקים בתורה יש שמחה כל השנה, שמחת התורה... והוסיף על כך רבינו:

גם לימוד המוסר נותן שמחה. המסילת ישרים מרגיע! כשלומדים כל יום משהו מסילת ישרים זה מצוין, זה משהו מיוחד, וממש תענוג! שמעתי מהרבה אנשים בעלי משפחה שאמרו לי, שהתחילו ללמוד מוסר בכל יום, והבית השתנה, האווירה השתנתה בבית, ונהיה אווירה אחרת, זה חיים מאושרים! אשריך בעולם הזה! המשנה ברורה אומר (סימן א' ס"ק יב) שספרי מוסר זה ה'תורה תבלין'.

והיה רגיל רבינו לומר:

השולחן ערוך באורח חיים בתחילת סימן א' מתחיל עם המילים "שויתי השם לנגדי תמיד", ובסוף הלכות מגילה מסיים עם המילים "וטוב לב משתה תמיד".

ושמעתי לבאר בדרך רמז, כי שני ה'תמידים' קשורים זה בזה, שעל ידי ה'שויתי' יש שמחה תמיד! ומי שמקיים שויתי השם לנגדי תמיד ומתנהג בכל מעשיו לפי האמונה, מתקיים בו וטוב לב משתה תמיד, שהוא מאושר ושמח בחלקו כל היום, כי האמונה נותנת חיים שמחים ומאושרים, והדרך לזה היא על ידי קביעות לימוד המוסר!

מרבין בשמחה. דברי חיזוק והדרכה במעלת השמחה בחלקו, שנאמרו בסוף החבורה, ליל ששי פרשת משפטים ותרומה תשס"ח.

השמחה בחלקו בגשמיות וברוחניות

שנינו באבות פרק ששי שהתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים, ויש בהם שני דברים ששייכים לשמחה: 'בשמחה', ו'השמחה בחלקו', וביארו המפרשים כי **בשמחה** היינו בשעת הלימוד, ללמוד מתוך שמחה, שהלימוד משמח, **והשמחה בחלקו** זה אפילו בזמן שאינו לומד, כל היום לשמוח בחלקו, ומי שאינו שמח בחלקו לא יצליח בתורה.

ועוד אמרו (שם ד, א) איזהו עשיר השמח בחלקו, ובפשוטו היינו בגשמיות, שמי שיש לו הרבה כסף ואינו שמח בחלקו הוא לא עשיר, כי כל הזמן חסר לו, וכשיש לו מנה הוא רוצה מאתיים (קהלת רבה א, יג), ואינו שמח גם במנה שיש לו, כי הוא דואג מה יהיה על המאתיים, וצריך לשמוח בחלקו במנה. וכן בכל ענייני גשמיות ולא רק בכסף, יש הרבה דרגות בגשמיות, וצריך לשמוח בחלקו במה שיש לו.

אבל כתוב בספרים (ראה להלן בשם הגרי"א) שצריך לשמוח בחלקו גם ברוחניות, לשמוח במעלות הרוחניות שיש לו.

אמנם רואים שיש כאלה שהם מחזוקים, ולומדים בהתמדה גדולה, ואף על פי כן אינם שמחים, ומדוע אינם שמחים?

הסיבה היא מפני שרוצים להגיע לאיזה מטרה והישגים, כגון שרוצה להיות בקי בשי"ס ולומד לשם מטרה זו, וכל הזמן דואג מה יהיה עם השי"ס, ואמנם הוא לומד, אבל הרי השי"ס גדול מאד, וכל יום שעובר זה עדיין לא שי"ס, והוא מאד מאוכזב ומודאג, שעובר עוד יום ועוד יום ועדיין לא הגיע לשי"ס. או שרוצה לחדש חידושים ואין לו חידושים, ומתאמץ בכל כוחו לחדש, ולא מתחדש לו, ומתאמץ ומתאמץ אבל אינו מאושר ואינו שמח בחלקו, והוא עצוב ואין לו שמחה.

אין חיוב להגיע להישגים

וכיצד באמת אפשר לשמוח בחלקו?

התירוץ הוא כי אין מצוה להגיע להישגים, כמו שמפורש במשנה (אבות ב, טו) **לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה**, היינו שאמנם אסור לך להתבטל, אבל אתה לא חייב לגמור, ואין חיוב לגמור שי"ס או לחדש חידושים, אלא צריך לעשות מה שהשם דורש ממך, לעסוק בתורה עם מידות טובות ולא להתבטל, ומי שלומד כפי כוחו ואינו מתבטל, הרי הוא עושה את מה שהוא חייב.

וכל הדאגה להגיע להישגים זה לא 'השם דורש ממך', אלא אתה דורש מעצמך, ולפעמים זה בא מצד שרוצה כבוד וחשיבות ואינו לשם שמים, אבל התורה לא מחייבת את זה, **ולא נדרש מהאדם להגיע להישגים, אלא לעסוק בתורה כפי כוחו בלי בטלה.**

וכבר כתב בחובות הלבבות (שער הביטחון פ"ד) כי בכל מצוה יש שלושה חלקים: הבחירה, וההשתדלות, והקיום בפועל, ושכר המצוה הוא רק עבור הבחירה, דהיינו ההחלטה לקיים את המצוה, ועבור ההשתדלות שמשתדל כפי כוחו לקיים את המצוה, ששני החלקים האלו תלויים באדם, אבל הקיום בפועל שיצליח למעשה אינו תלוי בידו אלא בידי שמים, וצריך סיעתא דשמיא, ואם מן השמים מעכבים ולא הצליח לקיים בפועל אינו אשם, ויש לו את אותו השכר, כמו שאמרו (קידושין מ, א) שאם חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ולא עליו המלאכה לגמור.

וממילא צריך לשמוח בחלקו על הבחירה ועל ההשתדלות, ומה שלא קיים את המצוה בפועל אינו סיבה שלא לשמוח. לכן אפשר לשמוח בחלקו, שהוא מחזוק ושמח בחיזוק, בלי חשבונות ושאיפות של "הישגים" לגמור שי"ס ולחדש וכו', כי לא עליך המלאכה לגמור, וצריך רק חיזוק תמיד ובכל כוחו ללמוד בלי בטלה.

ונחשב בזה עוסק במצוה, כמבואר בגמרא (כתובות ו, ב) שחתן פטור מקריאת שמע כי הוא טרוד על העתיד או גם בטרדה על העבר שמצטער ורוא שם האם רק בטרדה על העתיד או גם בטרדה על העבר שמצטער על מה שלא קיים [ומבואר שם שכולי עלמא מודים שגם בצער על העבר נחשב 'עוסק במצוה', ורק נחלקו האם זה פוטר מקריאת שמע, או שצריך ליישב דעתו ולהסיר הטרדה מלבן].

ואם כן נמצא שמחשבה כזו של צער על חסרון מצוה, היא עצמה מצוה, ונחשב בזה 'עוסק במצוה', אבל זהו רק בזמן שאין זה מוזק למצוה, אבל אם הטרדה דמצוה מזיקה למצוה, אם זה מזיק להצלחה בתורה, אזי בודאי שזה אסור, וכל המצוה היא רק לעשות מה שיכולים, ולא יותר ממה שיכולים.

שלמות האדם לפי כוחותיו

ומכבר ראיתי כתוב שאם יש אדם גדול או אדם שלם, מה עדיף, כגון שיש אדם גדול עם כישרונות גדולים, אבל יש בו משהו פגם במידות שיש איזה נגיעה שמשחדת אותו לפעמים, והוא למדן ותלמיד חכם גדול, וכנגדו יש אדם פחות תלמיד חכם, אך הוא שלם בעל מידות טובות מאד בשלמות המידות עם אהבת הבריות, ועושה כל מה שהוא יכול, ואמנם אינו גדול כל כך אבל הוא 'שלם', האם עדיף גדול או שלם?

ויש ללמוד דבר זה מדיני קדימה בברכות (עין ברכות לט, ב) שאם יש פת פרוסה גדולה או כיכר שלם קטן, מצד כבוד הברכה עדיף הכיכר השלם, ויש לו יותר חשיבות מהפרוסה הגדולה. וכך גם לענין דרגת האדם, עדיף מי שהוא 'שלם', כי מה השם דורש ממך? תהיה שלם ותעשה מה שאתה יכול! ואם אינך יכול לא דורשים ממך את זה, רק תעשה לפי הכוחות עם הכוחות שנותנים לך.

וכמו שמביא רבינו יונה בשערי תשובה (ב, כו) מדברי חז"ל משל למלך שנתן שדה לעבדיו והזהירם לעבדה ולשמרה ולהביא לו ממנה שלושים כור בכל שנה, והם טרחו בה ועבדו אותה היטב והביאו ממנה לפני המלך חמשת כורים, אמר להם מה זאת עשיתם, אמרו לו אדונינו המלך שדה זו שנתת לנו זיבורית היא ואנחנו בכל כוחנו עבדנו אותה ועם כל הטורח לא עשת את התבואה יותר מזה השיעור, עכ"ל.

והיינו שאם אחד קיבל שדה זיבורית ועשה כל מה שהוא יכול, אזי המלך משלם לו את כל השכר, אבל מי שקיבל שדה טובה ולא עבד אותה כראוי, גם אם עשתה הרבה יותר פירות מהזיבורית, מכל מקום כיון שאין זה בשלמות הרי הוא פושע ומורד במלכות, שהמלך ציווה אותו ולא עשה את רצון המלך.

לכן זה תלוי כל אחד לפי כוחותיו, ומי שיש לו יותר כוחות הרי הוא חייב לפי כוחותיו, ואם חסר לו משהו בשלמות כגון שהוא מתבטל ביטול תורה קצת, אזי אפילו שהוא בקי בשי"ס ויודע הרבה, אבל הוא לא שלם, וכבר יש לו גיהנום ואינו צדיק, ולעומת זה מי שהוא פחות בעל כישרון ויודע פחות אבל עושה כל מה שבכוחו לעשות, הרי הוא שלם, והוא צדיק גמור. והחיוב הוא להיות שלם.

וכאמור השאיפות זה דבר טוב מאד, אבל אם לא מגיעים לשאיפות מפני שהם יותר מהכוחות, ועושים כל מה שיכולים לפי הכוחות, זה השלמות! ולא צריכים לחשוב יותר, אלא רק מה אני חייב לעשות עכשיו, והאם אני עושה מה שאני יכול, ואם כן אשרך בעולם הזה, וצריך לשמוח בחלקו, כי זוהי השלמות.

מרבין בשמחה / לשמוח בחלקו

וכפי שאמר לו רבי ישראל כי התפקיד של מנהל ישיבה הוא 'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים', לתת חיות ועידוד לתלמידים, שיהיו להם כוחות להמשיך הלאה!

~ ~ ~

ובשיחה בירושלים בהג הסוכות תשע"ו:

יש אנשים שאינם שמחים בחלקם, בפרט צעירים, וגם מבוגרים כן, אלא שמבוגרים לפעמים כבר מתייאשים מעצמם, וצעירים עדיין לא מתייאשים, ודואגים על עצמם מה עם הרוחניות שלהם, ומה עם המדרגה שלהם, ומרגישים שאינם בעלי מדרגה.

וזו טעות גדולה מאד, ראשית, כי עצם הדבר שאכפת לאדם על מדרגתו זוהי כבר מדרגה, שהוא אוהב את המדרגה, ויש לו אהבת תורה ומצוות, והוא רוצה להיות בעל מדרגה.

אבל גם בלי זה, לכל אחד יש במה לשמוח בחלקו, וכל אחד אם יחשוב קצת, האם יש לו יראת שמים, ימצא כי אכן יש לו יראת שמים, והאם יש לו מידות טובות, אכן יש לו מידות טובות, ויש כאלה ששואלים אותם האם יש להם מידות טובות, ומתביישים לומר על עצמם, עד שהם מודים שאחרים אומרים עליהם ככה... וכן כל אחד יש לו שכל, הבנה וכישרונות, ועוד מעלות שראוי לשמוח בהם.

ויש כאלה שלא מספיק שאומרים להם את מעלותיהם, והם עדיין מצטערים וחושבים שאין להם שום מעלה, ולפעמים העצה היא לרשום לעצמו את המעלות והדברים הטובים שיש לו, ולקרוא בהם מפעם לפעם, כדי לקבל שמחת חיים.

וזו משנה מפורשת באבות פ"ו שצריך להיות שמח בחלקו, והיינו גם ברוחניות, ולא רק בגשמיות, כמו שכתב בספר מנוחה וקדושה (שער התורה ח"ב אות כג) "דע ששמעתי בשם הגר"א, שכן גם במילי דשמיא, צריך להיות שמח בחלקו. אף שבוודאי נכון לחמוד להיות לבו פתוח כפתחו של אולם לתורה, וגם לאמר ולחמוד אימתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, מכל מקום צריך להיות שמח בחלקו שזכה לתורה ולמעשים טובים, כיון שעשה בכל כוחו המוטל עליו", עכ"ד.

~ ~ ~

בעת הקמת אחת הישיבות הגדולות החשובות, עלו רבני הישיבה עם אחד מוזני המושגיחים להתיעץ אצל רבינו. המושגיח מוותיקי המהנכים ביקש להציג את מטרת הישיבה, ואמר: אנו רוצים לפתוח ישיבה שבה יתחנכו התלמידים לחשוב בכל דבר 'מה הקב"ה רוצה ממני'.

והגיב לך רבינו: זוהי מדרגה של יחידים, עיקר המטרה של ישיבה היא שהתלמידים יהיו 'שמחים בחלקם!' והדריכם רבינו זמן ממושך בדרכי הלימוד והנהגת הישיבה, ולאחר מכן חזרו ושאלו: אנו מבינים שהדבר הכי חשוב הוא שבהור יתה שמה? והבהיר רבינו: אכן, שהבחור יהיה שמח, ושהשמחה תהיה בלימוד, זה העיקר!

~ ~ ~

ובהזדמנות אחרת הרהיב בזה רבינו:

כידוע הסבא מסלבדוקא היה תלמידו של רבי ישראל סלנטר, ופעם הוא שאל את רבי ישראל, מה תפקידו של מחנך ומשפיע בישיבה? והשיב לו רבי ישראל בלשון הפסוק: 'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים' (ישעיה נז, טו), דהיינו לתת עידוד לתלמידים, שיידעו את מעלותיהם וישמחו בהם, כדי שיהיה להם מרץ להצליח, ולא יהיו 'נדכאים' או 'שפלים'.

ואמנם ענווה היא מידה טובה מאד, וגאווה היא מידה גרועה מאד, אבל השמחה וידיעת המעלות אינה גאווה! ורק אם מחשיב את עצמו במעלות ובכישרונות שיש לו אזי זה גאווה, אבל אם אינו מחשיב עצמו, ורק שמח במה שיש לו כוחות ללמוד ולהצליח, זה לא גאווה, כמו שביאר החובות הלבבות בשער הכניעה.

אדם צריך לשמוח במעלותיו, ויחד עם זה לדעת שאינו מושלם, וחייב להתעלות עוד, ואף שהוא כבר בעל מעלה, זה לא מספיק, והמעלה מחייבת אותו להשתמש בה ולהגיע לעוד מעלות ומדרגות, ואין סוף למדרגות! של תורה, ושל יראת שמים ומידות טובות.

וזוהו החינוך שנתן הסבא לתלמידיו, לדעת את הכוחות שיש להם, ועם הכוחות האלו להשתמש הלאה, ולא להסתפק במה שיש כבר. וזכה לסייעתא דשמיא מיוחדת בזה, שידע כיצד לרומם כל תלמיד ותלמיד,

גיליון זה מוקדש לזכות
אברהם בן בטי בהייה
לפרנסה טובה והצלחה בכל העניינים

נדבת ידידנו הרב **שמואל יצחק זייבלד** שליט"א
לרגל החלאקה לבנו **אהרן יהודה לייב** נ"ו
יזכו אביו ואמו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים

לעילוי נשמת הרב הגאון
רבי **אליעזר יהודה מן** זצ"ל
בן מרן הגאון רבי **מרדכי לייב** זצוק"ל
גלב"ע ז' אדר ב' תשע"ו - תנצב"ה

וְדַבַּר דְּהַבָּר

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדרו שליט"א

פרשת פקודי

תשפ"ד

גליון מס' 9

פשר דבר | בעניני הפרשה

מוענה דבר

לפני כמה שנים סיפר רבנו שליט"א מעשה מופלא אודות הגאון רבי יוסף מפוזנא וכך מסופר [בהקדמה לעין הבדולח]

"עוד כתב אלי וז"ל: באותן הימים שהיה כבוד חו"ז הגה"ק אב"ד בעיר קעמפנאב בא לעירו איש אחד ושמעון שמו, והיה מנגן נפלא ושר בשירים, והמשיך אחריו את ולא הפץ שיעמוד איש כזה במקום קדשינו בביהכ"ס להיות שלוחא דציבורא לפני אבינו שבשמים, אך אנשי העיר שדבקו בו ולא אבו לשמוע בקולו ולעזוב את תאות נפשם ורצו להחזיקו לש"ץ בכל כחותם, והגאון הק' ז"ע הבין וראה שיעצמה מזה מחלוקת גדול ואולי יצליח מ"ש וידיהם יהיה על העליונה, ולא ידע לשות עצות בנפשו האם לצאת בכח ועח נגד המסרבים לקולו או לחדול.

וכתב לכבוד הגה"ק ר' יוסף הצדיק ז"ע שהיה בעת ההוא אבד"ק פוזנא את כל אשר לפניו ושאל עצתו הקדושה והודיע לו את רצון אנשי עיר ומחתות של האיש המשורר, וכתב אליו בנוסח זה: שמעון זה דורש כל האתין שבתורה את החזיר ואת הטריפה ואת הנבילה וכדומה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, היינו שהוא אוכל מאכלות אסורות ואין לו יראת ה', ולזאת יגיד לו דעתו הק' מה לעשות.

והגאון מהר"י מפוזנא השיב לו מוטב להעמיד צלם בהיכל ואל ירבה מחלוקת בישראל לכן יחדול מלצאת ריב נגדם אם אינם רוצים לשמוע בקולו בטוב. כשהשיג תשובת הג' מהר"י שמע לעצתו ונתקבל העובר אורח לש"ץ, אמנם הגה"ק הרב ז"ל לא שבע נחת ממנו מפני רוע מעלליו, ומתחלה דיבר על לבו בכל פעם בדברי מוסר השכל לעוררו לדרך הטוב, אכן בראותו כי לא יועיל מאומה ואינו עוזב דרך רשע, התחיל בחכמתו לקרבו בכל עוז ולכבדו תמיד בבואו לביתו בכוס גדול של משקה המשכרת, וכן בהיותו עמו יחד על סעודת ב"מ וכדומה קרבוהו בספי", ונתן לו בכל פעם כוס אחר כוס, והוא לא הבין כוונת הלב, עד שהרגילו לשתות בכל שמחה שהיה ראבד"ק קעמפנא.

וכששמע מכך מרן הגה"ק ר' יוסף הצדיק ז"ל התפעל מזה טובא, וביקש לראות את הדברים בפנים, ומיני אז הכניס את רבנו לכמה עניני ציבור ונתקשרו בענינים אלו.

ויעשו פעמיני זהב טהור ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים על שולי המעיל סביב בתוך הרמונים (לט כה)

ובתרגום: "ועבדו זגין (זוגין) דדהב דכי ויהבו ית זגיא (זוגיא) בגו רמוניא על שפולי מעילא סחור סחור בגו רמוניא.

לכאורה התרגום סותר עצמו, שהרי בציווי תרגם "ופעמיני זהב בתוכם סביב" (שמ' כח לג) "וזגין דדהב ביניהון סחור סחור", כדעת רש"י והרמב"ם שהפעמונים היו בין הרמונים. ואילו כאן בעשייה תרגם "ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים" - "ויהבו ית זגיא בגו רמוניא", כדעת רמב"ן שהפעמונים היו בתוך חלל הרמונים.

ומור"ר הגר"ד לנדא שליט"א יישב על פי ההבדל בפעלים לעיל שנאמר ועשית על שוליו רמני תכלת ופעמיני זהב בתוכם סביב תרגם ביניהון כרש"י. אבל כאן בעשיית המעיל נאמר ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים על שולי המעיל סביב בתוך הרמונים לשון ויתנו בתוך מלמד שתליית כל הרמונים בשולי המעיל קדמה למתן הפעמונים בתוכם ולא שתלו פעמון ורימון לסירוגין ותרגום בגו רומז לסדר זה המפורש בגמרא שוליו כיצד היה מביא תכלת ועושה אותן כמין רימונים ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעין ושנים ענבלין ותולה בו (זבחים פח, ע"ב) (ס' פרשגן)

ל"ט כ"ט ואת האבנט שש משודר ותכלת וארגמן וגו'.

כתב הרמב"ם [הלכות כלאים פ"י הלכה ל"ב] כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין, מפני האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה וכו'.

והנה הרמב"ם בהלכות עבודת יוה"כ [פ"ב ה"ה] כתב בכל יום הכהנים עולים במזרחו של כבש ויורדין במערבו, והיום עולים באמצע ויורדים באמצע לפני כהן גדול כדי להדרו.

וצ"ע איזה בגדים לבשו אותם כהנים, שהרי בגדי כהונה אינם יכולים ללבוש לפי הרמב"ם, כיון שלא היו עובדים אלא רק עולים כדי להדרו, ואין נראה לומר שלא היו לבושים בבגדי כהונה, שהרי שנינו בסוף פ"ק דמסכת כלים בין האולם ולמזבח מקודש ממנו שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם וכו', וכתב הר"ש שם דגם למחוסרי בגדים אסור להכנס בין האולם ולמזבח, ופשוט שה"ה למזבח עצמו, וא"כ צ"ע באיזה בגדים עלו וירדו הכהנים ביוה"כ קודם הכהן גדול, וצ"ע.

מ' י"א ומשחת את הכיור ואת כנו וקדשת אותו

כתוב בדברי הימים ב' ו' כי עשה שלמה כיור נחשת וגו' ויעמד עליו ויברך על ברכיו נגד כל קהל ישראל ויפרש כפיו השמימה.

וצ"ע איך עמד שלמה על הכיור הרי הוא כלי שרת, ואף אם נאמר שעשר הכיורות שעשה שלמה לא היו כלי שרת (ע"י זבחים נ"ח ב' - נ"ט א' שהיה מקום הכיור מכוון ביותר שיהיה בין מזבח לאהל מועד אבל לא יפסיק בין המזבח לפתח, ושהיה צפון פניו מכלים, ולא דקדקו כן בעשרת הכיורות) הרי מבואר בפסוק שעמד על הכיור הגדול, והכיור הגדול ודאי היה כלי שרת, וגם אם נאמר שאין בזה מעילה כי עשה לצורך תפילה ושבת ונאמר מצות לאו ליהנות נתנו. מכל מקום ודאי שאין היתר לעשות כן, שהרי יש בזה בזיון כלי שרת, ועוד מה יאמר מאן דאמר מצות ליהנות נתנו (שהרי פליגו בזה אמוראי ברה"כ כ"ח א' ועוד מקומות), ולכא' צריך לומר שעמד עליו קודם שנתקדש להיות כלי שרת.

אך מצינו ברש"י בדה"י שם להלן כ"ג י"ג שביאר את הכתוב והנה המלך עומד על עמודו כדאמר לעיל ויעמוד המלך על העמוד, כי עשה שלמה כיור נחשת וגו', ויעמד עליו ויברך על ברכיו. כמדומה שהוציא הכתוב מפשוטו שלא עמד על הכיור ממש אלא על דבר אחר שנקרא כיור או שהיה מחובר לו עמוד לשם כן, וכפי הנראה פירש רש"י שלא כפשטות הכתוב מחמת קושיא זו.

תולדותיו

להקיף דמות ענקית ומפוארת בכמה מילים קצרות לא ניתן כלל, אך למען ידעו דור אחרון כי עד לפני שנים מועטות התהלך בתוכינו דמות ענקית שכזו בצניעות ובפשטות עד שלא היה נראה לאחד מסובביו כי יש לכבדו ולנהוג בו מנהג כביד, אמרנו ננסה להעלות מקצת על הגליון ואולי לזכות לגעת בשולי גלימתו.

הורתו ולידתו בקדושה בבית הוריו שגידלוהו במסירות עד אין קץ לתורה ולגמילות חסדים, אביו הגאון ר' יואל זצ"ל היה יהודי צנוע באופן מפליא וכל הליכותיו הסתירו את היותו אדם גדול שהיה תמיד מהלך בצדי דרכים ובגדים פשוטים אך כל מי שעמד על טיבו נוכח לדעת כי מלא וגדוש הוא ש"ס ופוסקים רוטים על לשונו בבית זה ינק הגר"ד את תורתו ומעקות ממש הרביץ בו אביו תורה ומוסר בלבתי הרפות ממנו ולא אף לרגע קט.

עוד משחר נעוריו ניכר בגאון ר' יחיאל זצ"ל כישירונית מבורכים ונדיים ובהיותו כבן עשר שנים כבר נשלח ע"י הוריו לישיבת תפארת ציון בני ברק. אולם עקב היותו בן יחיד להוריו ומקום מגוריהם היה בתל אביב ובימים עברו היה זה נחשב למרחק גדול לא יכול היה לשאת את געגועיו ולאחר שנועץ במרן החזו"א עבר ללמוד בישיבת חב"ד בת"א בראשותו של הגה"ח ר' יוסף שאול

ברוק זצ"ל. כ"כ שימש באותם ימים בישיבה כמג"ש הגאון ר' דוד פוברסקי ומשם החלה קירבתו אל מרן הגר"ד אשר הלכה וגדלה אח"כ בישיבת פונוביז' ונמשכה ביתר שאת עד לפטירת מרן הגר"ד.

בסיום שנות לימודיו ביש"ק גלה למקום תורה בישיבת חברון יחד עם ידידו הגאון ר' ברוך דוב פוברסקי [נכדוגמא לידידות העמוקה ששררה ביניהם סיפר הגר"ד שליט"א כי בהגיעו לישיבת חברון עדין לא היה בן יג' אך כדי שלא להראות שונה נהג כבן מצוות כשהגיעה יום הבר מצוה שלו והוא נותר עם ידידו בישיבה הלך הגר"ד ורכש חבילת עוגיות בכדי לחגוג יחדיו את הבר מצוה בישיבה ושמח עמו את היום בו הגיע למצוות] אמנם לאחר תקופה קצרה עת הגיעה הידיעה כי מרן הגר"ד נתמנה לכהן בראשות ישיבת פונוביז' שבו יחדיו לחסות בצילו של רבם משנות נעוריהם.

בשנות לימודיו בישיבת פונוביז' נתחבב מאוד על ראשי הישיבה וידוע כי מרן הרב מפונוביז' חיבבו מאוד ואף סיפר פעם כי הרב זצ"ל בשובו מאחת ממסעותיו פגש בו ומיד נשק לו על מצחו ואמר לו יחיאל מה חידשת בימים אלו שלא שהיית ביש"ק.

עמלו הגדול היה לשם דבר נפשו לא ידעה שובע וסקרנותו התורנית היתה ללא שיעור וכפי שסיפר בעצמו שבהיותו בחור נסע כמה וכמה פעמים לירושלים עיה"ק נסיעה שארכה זמן רב בימים ההם ועלה אל ביתו של מרן גאב"ד בריסק זיע"א כדי לשאת ולתת עמו בד"ת ואף בערוב ימיו היה חוזר על דברי הגר"ז כפי שאמרם במדויק וכן דברים שהוסיף אח"כ בנו הגדול של מרן הגר"ז הגר"ד זצוק"ל. כ"כ רבות היה יוצא ונכנס בבית מרן החזו"א נשא ונתן עמו בדברי תורה וכמה מדבריו אף הובאו בספר מעשה איש.

חברותא במס' יומא

בשיחה עם רבנו על דרכי הלימוד דיבר על סוגיית לימוד סדר קדשים: "בלימוד קדשים צריך למצוא טעם, ולא כולם משיגים את זה. זה סוג מסוים של 'לומדות'. הנה, אקריא לכם רמב"ן המבאר את ההבדל בין לימוד קדשים ללימוד נזיקין".

ושוב, ניגש רבינו לארון הספרים, כשהוא מקדים ומבאר: "בגמרא בבבא מציעא (קט, כ) ואומר אחד האמוראים לחברו ששאלו שאלה מסוימת - 'כי מטית לשחית קדשים תא ואקשי ל', ויש שם שני פירושים בראשונים, אם מתכוון לומר שהקושיה הגונה ועל כן יש להמתין ללימוד קדשים שהוא לימוד עמוק, או שבא לדחותו.

והרמב"ן שם מבאר את ההבדל בין קדשים לנזיקין, וזו לשונו: 'והקושיות וההויות יותר מועילות בסדר נזיקין ובדיני ממונות מסדר קדשים, אע"פ שהוא חמור והכל צריכים שם

לגמרא, כלומר, הקושיות והתירוצים שיש בסדר נזיקין מועילים מאד, והם בונים יותר את הלימוד וההלכה, אך בקדשים, זקוקים יותר לידיעות ולגמרא.

"אני בישיבה למדתי מסכת יומא, שהיא כולה (חוץ מפרק אחרון) בעניני קדשים, ושמענו שיעורים ממרן הרב מפוניבז' זצוק"ל. למדתי בחברותא עם הגאון דבי יחיאל צוקרוב זצוק"ל. אני זוכר, שהייתה לי אז משיכה גדולה ללמוד מסכת חגיגה, בשל חיבורו של רבנו הטורי אבן על מסכת זו. מאד אהבתי ללמוד את הספר הזה, ועל כן היה לי חשק מיוחד ללמוד את המסכתות שעליהן חיבר הוא את ספרו.

לימים, סיפר לי שאר בשרי, כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זצוק"ל, שהיה גברא רבה ותלמיד חכם מופלג, תלמיד מרן הגר"ז זצוק"ל, שהוא זכר שבפולין גם היה מאן דהו שהתבטא כך, כנראה שזו תכונה פולנית..."

וכידוע, שאותו טורי אבן - הלא הוא רבנו השאגת אריה - כתב גם על יומא את ספרו 'אברות ארי'. "אתם יודעים אולי מי הדפיס את הגבורת ארי על יומא?" שואל רבינו ומפנה אותנו לארון העומד בזווית החדר, "שם בתוך שקית, יש את הגבורת ארי". ואכן, מתוך שקית אנו מחלצים כרך 'אברות ארי' מתפורר, שדרתו אבדה מזמן, ודפיו גושים הערות. [אחד הנוכחים מציע באדיבות להשיג כרך חדש ומתוקן - ונענה בשלילה כמובן.]

ראש הישיבה שליט"א מקריא משער הספר את הנוסח - "יצא לאור ע"י הרב ר' ישראל מאיר הכהן מראדין נ"ו". בחביבה גדולה הוא הופך את הדף, וממליץ לנו להקשיב לעדותו של מרן החפץ חיים זצוק"ל, אותה כותב הוא בשולי הקדמתו לספר הנ"ל: "ושמעתי מהגאון ר' חיים עוזר גראדזינסקי מו"ץ דילנא, שחזונו הגאון מוה"ר אלי אליעזר זלה"ה ואבי זקנו הגאון מוה"ר יצחק זלה"ה, בלמדס מס' יומא, היו משתעשעים בכתב יד הזה שה' מונח בוילנא כל הזמן, והגאון ר' חיים עתר הי' משתוקק ג"כ להוציא לאור".

"מי היה יותר מבוגר, החפץ חיים או רבי חיים עוזר?" הוא מתפעל עד לאחת, "הרי החפץ חיים היה מבוגר ממנו לפחות בעשרים וחמש שנה, והוא מספד לנו שרבי חיים עוזר השתוקק להוציא את הספר לאור... בזמן הדפסת הספר הזה היה רבי חיים עוזר בערך בן ארבעים וחמש, ומרן החפץ חיים מספר על המו"צ דוילנא שרצה מאד להוציא את הספר לאור..."

ידידות עם רבינו

ידידות גדולה היתה להגאון ר' יחיאל זצ"ל עם מרן הגר"ד לנדו שהרבו לשוחח בדברי תורה, ומרן הגר"ד העריכו עד למאוד וכפי שנשמע בהספדו שהאריך לתאר את גודל למדנותו ויכולתו להעמיד דברים על דיוקם ובימי השבעה כשעלה לנחם את בניו הגדיר את למדנותו כי זכה לגלות רבדים חדשים בעומקה של תורה שטובי הלמדנים לא השיגו בה וכך נשמע אף מפי תלמידי חכמים נוספים כי לאחר משא ומתן עמו בדברי תורה בכל תחום וענין הורגש כי אור חדש נסך על הסוג עד כי כמעט לא ניתן לחשוב אחרת מרוב בהירות הדברים.

סיפר אחד מנכדיו של מרן הגר"ז אדלשטיין זצ"ל כי באחד מימי חול המועד פגש סביו בגאון ר' דוב לנדו ותוך כדי הדברים אמרו אחד לשני את אשר חשים הם כי מיום פטירת הגר"ז לא ניתן למצוא את האיש הבהיר שכל ספק באשר הוא בכל מקצועות התורה ניתן יהיה להעמיד בפניו ובכובד משקלו יעמיד הדברים במבחן האמת הניתנים להאמר אם לאו.

[במכתב מהגר"א פינקל בבחרותו כותב: ב"ה בגשמיות אין לי מה להתאונן אבל ברוחניות כמובן אני עוד רחוק מהתכלית אבל בסיעתא דשמיא איך שהוא אני אולי מתקדם מעט דרוש בשלום כולם בשלום דוב לנדו שליט"א ויחיאל (הגר"ז יחיאל צוקרוב) שליט"א].

א"ה בשבועות הבאים נכתוב א"ה אודות (פרשת יקרא) מרן רשכבנ"ה הגר"ח קניבסקי זצ"ל. (פרשת צו) גיס רבנו הגאון רבי אהרן זקס זצ"ל. (פרשת שמות) הגאון ר' אברהם רייסנר זצ"ל. (פסח) מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל נשמה לקבל חומר עובדות הליכות ותמונות על הקשר שהיו לרבנו יבדלח"ט עמו.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת פקודי תשפ"ד (22)

מעשיהם של צדיקים

זה במד"ר חוקת ויקחו אליך פרה אדומה אריב"ח רמז שכל הפרות בטלות ושלך קיימת ע"כ, והוא ג"כ משום מעלת ושלימות העושין.

ולפ"ז יש להבין המקרא שקורין בהפטרות זכור (שמואל טו) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים, ויחר לשמואל ויזעק אל ה' כל הלילה. ובגמ' תענית ה' ב' אמר לפניו רבש"ע שקלתני כמשה ואהרן דכתיב משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו, מה משה ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם אף אני לא יתבטל מעשה ידי בחיי, ופי' רבינו גרשום: 'משה ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם – משכן, ומבואר כד' הספורנו הנ"ל שזהו הטעם שהמשכן קיים עולמית כמו הדרש 'עצי שטים עומדים' לעד ולעולמי עולמים, וזה חרה לשמואל שאם יתבטל בחייו מה שהמליך את שאול א"כ יש כאן חשש שמא לא היו מעשיו ע"ד השלימות, ולכן הי' עדיף לדחותו מפני דוד שקפצה עליו זקנה כמבואר שם, ובלבד שלא יתבטלו מעשיו בחייו.

וזה מה שדרש בר קפרא בכתובות ה' א' גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב (ישעי' מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב (שמות טו) מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידך, והיינו שהקב"ה ברא העולם שלא באופן מוחלט, אלא בכוונה שיהי' ביד האדם להעלות או לכלות הבריאה, וכמו שביארו 'אשר

ברא אלקים לעשות', וזהו מליצתם ב'יד' אחת, אבל מעשה ידי הצדיקים דהיינו המשכן כשנעשה ע"ד השלימות שוב אין החטא יכול כלל לפגום בו, וזה 'כוננו ידך' מעשה שלם מוחלט ונצחי, ודוק היטב.

אלה פקודי המשכן אשר פקד עלי פי משה, עבדת הלויים כגד איתמר בן-אהרן הפהן (ל"ה, פ"א)

פי' הספורנו: כל אחד מחלקי המשכן הכתובים למעלה, הם אותם הפקודים שנאמר עליהם 'ובשמות תפקדו את כלי משמרת משאם ביד איתמר' (במדבר ד'). וזה כי כל אחד מהם היה ראוי להיות נחשב ולהקרא בשם באשר הוא זה הפרטי, לא בלבד באשר הוא מזה המין, וכל שכן שצדק זה על כל אחד מכלי הקדש אשר במשא בני קהת. והוסיף הספורנו דבר נשגב, מה"ט לא נפסד המשכן שעשה משה וכל הכלים שעשו בצלאל ואהליאב, כאמרם ז"ל (יומא עב א') שמא תאמר אבד סברם ובטל סכוין, ת"ל 'עצי שטים עומדים' שעומדים לעד ולעולמי עולמים (יומא עב א'), ומה"ט ג"כ לא נפל דבר מהם ביד האויבים, ולא כמו שקרה למקדש שלמה וכליו שנלקחו לבלב ע"י נבוזראדן, ולא נלקח שם דבר מהמשכן שעשה משה שהוא נצחי, והרחיב לבאר סיבות נצחיות המשכן, א' שהי' משכן העדות ע"י הלוחות, ב' שנעשה בציווי

משה, ג' שעבודתו ומשמרתו ע"י הלויים ביד איתמר, והמעלה הד' שנעשה רק ע"י בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב וכו', וע"כ שרתה שכינה במעשה ידיהם לעולם. אבל מקדש שלמה לא היתה בו המעלה הרביעית כלל שהרי נעשה ע"י עובדי מלאכה שבאו מצור וצידון, ואמנם שזה לא מנע שתשרה בו שכינה, אבל נגרע בו מה שנפסדו חלקיו בדרך כל בנין, והוצרכו בכל פעם לחזק את בדי הבית

בעל המשאית לא יודע את התוס'...

א.ה. במהלך ניהום אכלים אצל בני משפחת הרה"ג רבי מרדכי מקלב זצ"ל שזכה להיות מבאי ביתו של רבינו הגדול מרן החזון איש זיע"א, שח רבינו מרן שליט"א בפני האכלים:

בהזדמנות אחת בעת שהתלוויתי לחזו"א לטיול היומי, כשהיה צועד מביתו לעבר בית החיים 'שומרי שבת', התקרבה לעברינו משאית גדולה שנסעה במהירות. הכביש היה בשעתו צר מאוד, והחזון איש תפס בי ומשבני בחזקה לשול הדרך, שחלילה לא אפגע. כשהחזו"א אומר לי "אני חושב שבעל המשאית לא יודע את התוס'..."

ומרן החזו"א המשיך ואמר לי זה התוס' בהמניח, שהתוס' כותבים "דיותר יש לו לשמור שלא יזיק משלא יזיק". ואני חושב שבעל המשאית לא יודע את התוס' הזה...

...

א.ה. ובנותן טעם יש להביא מה שהוסיף רבינו מרן שליט"א לפני ידיו מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל על עובדא זו:

"התוס' לא הביאו מקור לדבריהם. מיהיבן למדו 'דיותר יש לו לשמור שלא יזיק משלא יזיק'"

אבל כיסוד סברת התוס' רואים בהקדמה לספר נפש החיים, מה שכותב רבי איצ"ל מוולאוויץ בשם אביו, אבי הישיבות רבינו חיים מוואלוויץ זיע"א וזה לשונו, "היה רגיל להוכיח אותי וכו' וכה היה דברו אלי תמיד, שזה כל האדם, לא לעצמו נברא רק להועיל לאחרני ככל אשר ימצא בכוחו לעשות".

ולענ"ד זו היא סברת התוס' דיותר יש לו לאדם להיזהר של יזיק את האחר משלא יזיק הוא עצמו, כי לכך נוצרת".

כמו שקורין בהפטרות שקלים, ועוד נפל בסוף ביד אויבים. ולעומתו, בבית שני לא היה בו גם אחד מכל המעלות הנ"ל, א' לא היו בו הלוחות, ב' פוקד עפ"י כורש, ג' לא היו שם בני לוי, וגם היו צידונים וצורים מן המתעסקים בו, עכת"ד. וכעין

כ"י באמונה הם עושים'

אלה פקודי המשכן (שם)

ואינו עולה כהוגן, כיון שיש יציאה יתירה על השבח ואינה נראית למפרע, ועכ"פ אסור לחשוך בהם ח"ו, שהרי משה רבינו ע"ה שכח סכום גדול שהוציא על הווין שלא היו נראין, והי' תמה ולא הי' נזכר עד שהאיר הקב"ה את עיניו.

וכ"ז מה שנוגע לציבור, אבל הגזברים צריכין לזיזה מכל זה, ושומעתי מדודנו מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל שאפי' אם באמת מותר להם ליקח לעצמם שכר פעולה וכיוצ"ב, אבל צריכים לזיזה משום מראית העין שאין אחרים יודעין שהוציאו משלהם, או שנתעסקו בדבר יותר מן המוטל עליהם. וכן כ' השל"ה: מכאן ילמוד כל אדם להיות נקי מישראל, ואל יחשוב הרי אני מאנשי האמונה. ואעפ"י שכתוב (הפטרות שקלים) 'ולא יחשבו אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים', מ"מ ילמוד בק"ו בנו של ק"ו אלף פעמים ממש רבינו ע"ה.

בתנחומא (פקודי ז): והוא נתן להם חשבון על כל דבר ודבר, לזהב ולכסף ולנחושת וכו' עם שהוא עושה חשבון והולך על כל דבר ודבר שעשויון כסדר בתוך המשכן, שכח אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל שעשה מהן וויים לעמודים, ולא היו נראים. התחיל עומד תמה ואומר, עכשיו ימצאו ידיהם של ישראל עלי לומר שאני נטלתי אותם, והוא חוזר לבא על כל מלאכה ומלאכה. מיד האיר הקב"ה את עיניו ותלה עיניו וראה שהיו עשויון וויים לעמודים, התחיל להשיב להם בקול רם 'ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה וויים לעמודים'. באותה שעה נתפייסו ישראל. מי גרם לו, על ידי שישב ועשה חשבון ע"כ.

ואמר רבינו שליט"א, שיש עוד לימוד שצריך ללמוד מכאן, שפעמים יכולים לבא ולשאול את הגזברים בחשבון הכסף,

תוכו רצוף אהבה

בשבת דצ"ב לענין הא דכתיב 'ויפרוש את האהל' אבל מ"מ היו הלויים עמו, משא"כ נתינת הלוחות אל הארון לקח בידיו ממש ונתן עי"ש, והנה חז"ל (במדב"ר יד) לומדים את אופן הנחת הלוחות בארון, מהפסוק בשיר השירים: 'אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון. עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב, מרכבו ארגמן, תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים'. 'אפריון' - זה הארון, 'עשה לו המלך שלמה' - זה הקב"ה

שהשלום שלו וכו', 'מעצי הלבנון' - ועשו ארון עצי שטים, 'עמודיו עשה כסף' - אלו שני עמודים של כסף שהיו עומדין לפניו, 'רפידתו זהב' - וצפית אותו זהב טהור, 'מרכבו ארגמן' - רבי תנחומא אמר זה הכפורת שהוא דומה

ויקח ויפן את העדת אל הארץ וישם את הפדים על הארץ ויפן את הכפורת על הארץ מלמעלה (מ, פ)

יש לשאול, שבכל הפרשה על כל דבר כתוב רק 'ויקח' ו'יתן' 'וישם' וכו' ורק כאן כפל לכתוב 'ויקח ויתן', וכ' הרמב"ן: וטעם 'ויקח ויתן' את העדות, שלקח הלוחות מארון עץ שהיו שם בתוך אהל משה והביא אותם אל המשכן. והנה כל הכלים מסתמא היו מונחים מקודם כמות, אלא שכונות הרמב"ן

שהרי ציוה הקב"ה למשה קודם שנתן לו את הלוחות שניות (דברים י') 'ועשית לך ארון עץ, וכתיב (שם) 'ואשים את הלוחות בארון אשר עשיתי ויהיו שם כאשר צוני ה', והנה כעת שהעביר משה את הלוחות לארון שעשה

גיוס בני הישיבות

א.ה. במשאל הספדו של רבינו מרן שליט"א על ידידו הגאון רבי משה צביון זצ"ל בהיכל כולל חזו"א ביום ה' לסדר כי תשא, עורר מרן שליט"א ע"ד גיוס בני הישיבות. (ההספד במלואו יובא א"ה בגליונות הבאים).
"אני רוצה להגיד לכם, אני רוצה כאן להכריז במעמד זה, זה עכשיו נוגע למעשה. מה שאני רוצה להודיע. שאנחנו לא נסכים לשום דבר, בנוגע לגיוס בני הישיבות. כמו שסבר החזון איש ורבנו הגדול הרב שך זכותם יגן עלינו אמן.
ולא יעזור להם כלום. אף אחד לא בעל הבית לוותר על התורה, לא יעזור להם כלום.
והקב"ה ירחם עלינו".

ל'ארגמן וכתוב בו ונתת את הכפרת על הארון מלמעלה, 'תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים' - ר"י ב"ר סימון אמר זו זכות התורה וזו זכות הצדיקים שעוסקין בה, ר"ע בשם ר"י ב"ר סימון אמר זו השכינה א"ר אבא בר כהנא כתיב ונועדתי לך שם וגו' ע"כ, ומבואר שבתוך הארון לא הי' רק הלוחות אלא גם זכות הצדיקים שעוסקין בה והם בנות ירושלים, ודבר זה הי' רק משה אוהבן של ישראל שמסר נפשו עליהם, רק הוא בעצמו יכול לפעול ענין זה ונחשב למעשה בפ"ע, דהיינו 'לרצף' את הארון באהבת ה' ואהבתה של תורה, כדי להכשיר את המקום ליתן בו הלוחות, שיוכל להיות בית ועד להשראת השכינה.

בצלאל, הרי יש כאן ביטול לארון שהי' מקודם כמו שביאר שם הרמב"ן שלאחר שהעביר את הלוחות הי' הארון עץ צריך לגנוזו כדין תשמישי קדושה עי"ש, וע"כ שייך בזה לשון 'לקיחה' שהוא מעשה בפני עצמו.

ובאמת שע"י נטילת הארון מן אהלו של משה שהי' מחוץ למחנה, נתבטל ממנו שם אהל מועד שהי' לו קודם לכן, כמו שכ' בפס' בפר' כי תשא ומשה יקח את האהל וגו' וראה כל העם את עמוד הענן וגו', ומעת שהוקם המשכן עבר דבר ה' אל משה אל אהל מועד שהי' במשכן.

והנצי"ב בהעמק דבר כ' דכל ההקמה אע"ג דכתיב 'ויקם משה', אינו הוא בעצמו אלא ע"פ דבריו ובסיוע דמינכרא כדאיתא

הלכות והנהגות

ממרחן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת פקודי תשפ"ד

פטור חתן מקריאת שמע

(מתוך שיעור שנמסר לחו"ר כולל תשובות והנהגות)

פטור חתן מקריאת שמע

כתב השו"ע סי' ע' סעי' ג': 'הכונס את הבתולה פטור מק"ש ג' ימים אם לא עשה מעשה, מפני שהוא טרוד סדרת מצוה. והני מילי בזמן הראשונים, אבל עכשיו שגם שאר בני אדם אינם מכוונים כראוי, גם הכונס את הבתולה קורא, ע"כ.

ומבואר בזה דבדורות הקודמים היה חתן הכונס את הבתולה פטור מק"ש, אבל בזמנינו שגם בשאר הימים אין מכוונים כראוי, גם הכונס את הבתולה קורא.

התמיהה הראשונה למה פטרו גם פשוטי עם

ויש לתמוה בזה כמה וכמה תמיהות.

[א] ראשית יש לתמוה שהרי גם בזמן חז"ל היו פשוטי עם שלא היו מכוונים כל כך, וא"כ למה פטרו חכמים את כולם, והרי היה צריך לחלק שאם הוא מפשוטי העם שאינם מכוונים, יש לו לקרוא קריאת שמע.

התמיהה השנייה למה בזמנם פטרו חתן לגמרי

[ב] שנית קשה, למה בזמנם שהיו מכוונים היטב, פטרו חתן לגמרי מקריאת שמע, והרי כיון שיכול לכוון עכ"פ הכוונה קלושה הנצרכת לעיכובא וכמו הכוונה שאנו מכוונים בזמנינו, היה צריך לחייבו לקרוא בכוונה קלושה הנצרך לעיכובא.

וביותר קשה לפי הסוברים דחתן פטור מק"ש גם ביום (עיין כס"מ פ"ד הלכות ק"ש ובהגה"מ שם), למה לא יתחייב לקרוא ביום בכוונה הנצרכת לעיכובא, דהרי ביום אינו טרוד כ"כ כבלילה ומסתמא יכול לכוון הכוונה הנצרכת לעיכובא.

התמיהה השלישית למה אלמון פטור מק"ש והרי אינו טרוד כ"כ

[ג] עוד קשה דמסתמת לשון המשנה משמע דגם חתן אלמון הנושא בתולה פטור מקריאת שמע, וקשה שהרי אלמון אינו טרוד כל כך, ומסתמא יכול לכוין עכ"פ הכוונה הנצרכת לעיכובא, וא"כ למה אינו חייב לקרוא.

חכמים חששו שיתרגל לקרוא שלא בכוונה הראויה

לשכת הגזית

ביקורו המרגש של ראש ישיבת 'היכל התורה' במעונו של מרן שליט"א לאחר לידת בנו בכורו

ראש הישיבה הגאון רבי צבי קושלבסקי שליט"א שחבק בן ראשון לאחר כ 70 שנות ציפייה, הגיע למעונו של מרן שליט"א להודות על ברכתו השבוע רעש כל עולם התורה לאחר שנתפרסם כי הגאון הישיש רבי צבי קושלבסקי שליט"א ראש ישיבת 'היכל התורה', זכה ללידת בנו בכורו בשנות זקנה ושיבה, כאשר זוגתו הרבנית שתחי' קרובה גם היא לגיל 60 בלעה"ר.

השמחה על השמחה הנדירה עשתה לה כנפיים בארץ ובעולם, ואפילו רחוקים מתורה יצאו מהתפעלות מיד ד' כך באחד מהעיתונים יצאו בכותרת ענק 'לא היה כדבר הזה מאז אברהם אבינו, בן ראשון נולד לרב הקשיש בן ה 88'.

השבוע מיד לאחר הגיע הבשורה למרן ראש הישיבה הגאון רבי צבי קושלבסקי שליט"א, הגיע ראש הישיבה הישיר למעונו של מרן רבינו שליט"א להודות על ברכתו שבידכו לאחרונה כי יזכה לראות זרע של קיימא.

יצויין כי מרן שליט"א סידר הקידושין לראש הישיבה (בנישואיו בזיווג שני לפני כמה שנים לאחר הסתלקות רעייתו הרבנית ע"ה), ואמר לראש הישיבה תחת החופה כי יזכה לראות דורות מזיווג זה. כמו כן במהלך השנה האחרונה הוסיף מרן שליט"א וברך את ראש הישיבה: 'תזכה לראות בן זכר, ולאחר כ 9 חודשים זכה ראש הישיבה לחבוק בן בכור.

השבוע לאחר הנס הגדול, הגיע ראש הישיבה למעונו של מרן שליט"א להודות על הברכה המיוחדת בגדר 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'.

לאחר מכן פתחו מרן רבינו וראש הישיבה בשירת 'סימן טוב ומזל טוב' מרגשת, וראש הישיבה פצח בריקוד סוער ומרגש בפני מרן שליט"א. כ"ק מרן שליט"א בירכו למזל טוב, וראש הישיבה אמר 'הברכה שנתת לי עזר לי מאוד'.

מרן שליט"א: אני לא יודע אם הברכה עזרה, בעיקר צריך להודות לה'. זכינו שהקב"ה הבדילנו מן התועים וכשהוא עושה עמנו חסדים אנחנו מכירים בזה, אצלנו המטרה אין זה הניסים עצמם אלא ה'הכרה' בחסדי ה'.

ראש הישיבה השיב כי הוא מבקש ברכה שהבן יהיה ת"ח גדול, ומרן שליט"א השיב לעומתו 'עניין זה כבר תלוי רק בכם'.

ראש הישיבה חזר והשיב: אני יעשה את שלי, ומרן שליט"א השיב בשנית: אי אפשר להיות תלמיד חכם על ידי ברכה. 'כמה שתניחו יותר כוחות בזה כך הוא יתר תלמיד חכם. תדעו שהברכה תלוי רק בכם'.

ונראה לומר בזה חידוש גדול, שחכמים חששו שאם יקרא בכוונה קלושה, ימשיך לקרוא כן גם אחר כך, ויבוא מזה לקילותא בקריאת שמע, ולכן אמרו שמאחר שהחתן אינו יכול לקרוא כראוי, [ואפילו אלמון שיכול לקרוא אבל עכ"פ אינו יכול לכוון כראוי כדרכו], לכן מוטב שלא יקרא כלל.

וזהו הטעם שגם חתנים 'פשוטי עם' היו פטורים מקריאת שמע, דאם יקראו בלילה הראשון כשאי אפשר לכוון כראוי, יסברו שמוכח שמספיק בכוונה קלושה, ולכן פטרו אותם לגמרי מקריאת שמע.

יסוד לזה מלשון הרמב"ם

ויסוד לדברינו נראה מלשון הרמב"ם (פ"ד ה"ז) שכתב "אם היה מבוהל אינו רשאי לקרוא עד שתתישב דעתו". והראב"ד שם תמה על הרמב"ם, איזה איסור יש כשקורא בלא כוונה, הא לא גרע מקורא בתורה גרידא.

אמנם לדברינו יש לבאר היטב דברי הרמב"ם, שחז"ל הקפידו שלא לקרוא ק"ש בלא כוונה הראויה, שחששו שיבוא להתרגל לקרוא כן אף בשאר ימים, ולכן אסרו אפילו לקרוא בלא כוונה הראויה.

(ובעיקר פטור חתן מק"ש, הנה הגירסא ברמב"ם ברוב הדפוסים הוא 'מי שטרוד ונחפז בדבר מצוה פטור מכל המצוות ומקריאת שמע' לפיכך חתן שנשא בתולה פטור מקריאת שמע, ע"כ. ומבואר בדעת הרמב"ם דזהו פטור מכל המצוות ולא דווקא מקריאת שמע. (אלא שיש בזה חילוקי גירסאות ברמב"ם, ויש שלא גרסו 'מכל המצוות', ועכ"פ להגירסא שלפנינו מבואר דחתן פטור מכל המצוות).

ומוכח מזה דבר חדש בדעת הרמב"ם, דטעם פטור חתן מק"ש אינו משום שאינו יכול לכוון היטב (ובזמנינו באמת חתן חייב בק"ש), דהא בשאר מצוות לא בעי כוונה היטב, אלא הטעם דכיון שהוא טרוד במחשבת מצוה, הוי טורח לו לילך להתעסק בשאר מצוות, ומוכרח לפי"ז דס"ל להרמב"ם כשיטת הר"ן דפטורא דעוסק במצוה הוא שכל שטורח לו לקיים מצוה האחרת, אפי' שהוא רק טירחא מועטת פטור ואכמ"ל).

ועכ"פ מכאן יש לנו לקחת מוסר השכל וללמוד כמה חשוב לכוון היטב בקריאת שמע, שהרי רואים אנו כמה הקפידו חז"ל בקריאת שמע שלא לקרוא בלא כוונה כראוי.

מתוך ספר 'מעונות אריות' של הרב יעקב ב. פרידמן שהופיע השבוע (אוצר גנוז הכולל עובדות והנהגות שראה ושמע מן שליט"א אצל גדולי הדור זצוק"ל המתובל בקורות דברי הימים מאותה תקופה). ותשוח"ח למחבר על נתינת רשותו להעתיק כאן מספרו.

לילות החורף המתוקים, ליד האח הבוהק בסלון הבית במנור ראאד בצל רוחו והשראתו של רבי אלחנן, העשירו והמתיקו את ימי ילדותו.

רבי משה מתאר למשל ליל שבועות מופלא, בו נחשף לעולמו הפנימי, לעושר אהבתו לתורה, והאורייתא קא מרתחא:

באחת השנים זכינו שהקדוש רבי אלחנן נשאר אצלנו בלונדון בחג השבועות, ואין בי בכלל יכולת לתאר את תעצומות השמחה שחשף והאיר בבית מדרשו בשני הלילות הללו...

אני זוכר שבמוצאי יום טוב הראשון, עם התקדש ליל יו"ט שני של גלויות, יצא רבי אלחנן בריקוד ברחובה של לונדון עם הקהל של בית הכנסת 'עדת ישראל'. הריקוד הנלהב שלו היה מחזה מרעיש לבבות. הוא שר ורקד וגעש כעלם צעיר, ונפשו יצאה בדברו.

עודני זוכר אותו היום ממרחק של 88 שנים, רוקד ומפזז לפני ה' שעתים רצופות, מתוך להט ורגש שלא מעלמא הדין. המתפללים מקיפים אותו בחרדת קודש, בעודו שר וחוזר ושר, בדביקות מופלאה כשפניו מאירות ועיניו להבה, את מילות הניגון שייבא עמו ללונדון מסמטאות ליטא:

**"אַב הַרְחֵמִים שְׁמַע קוֹלֵנוּ
הַעֲלֵף שׁוֹיֵן אֲלֵעֵי יִידֵן,
זָאל שׁוֹיֵן זַיִן דִּי גְאוּלָּה,
זָאל שׁוֹיֵן זַיִן דִּי גְאוּלָּה,
מְשִׁיחַ זָאל שׁוֹיֵן קוֹמְעָן..."**

הסגנון האנגלי לא הורגל לנוסח הגועש והמתרפק והחשוף הזה, והמוני מתפללים נרעשים התקבצו אותו חג סביב בית הכנסת 'עדת ישראל', נצמדים לרבי אלחנן, אישו ואורו. מתרוממים בעזרתו טפחיים מעל אפרוריות הקיום.

שעות ארוכות הדהו ברחובות לונדון הריקודים והקולות והבכיות בשיח שבין כנסת ישראל לדודה:

**"אַב הַרְחֵמִים שְׁמַע קוֹלֵנוּ
הַעֲלֵף שׁוֹיֵן אֲלֵעֵי יִידֵן - -"**

סוֹסֵר

והיה אירוע שזעזע את נפשו הרכה של משה שטרנבוך בן ה-7.

עד היום חקוקה בלבו בכיה נוראה

דרך הלימוד בישיבות הקדושות - מלוקט מהדרכותיו ושיחותיו וכת-ביו של מרן רבן של ישראל שליט"א

פרק ג' - המשך 'עיון ובקיאות'

עיקר טירדת בחור בן ישיבה צריך להיות בלימוד בעיון

אך זאת יש לעורר כי אף שבוודאי חובת כל בחור בישיבה ללמוד הן בעיון והן בקיאות, אבל עיקר 'טירדת' ועסק הבחור בישיבה צריך להיות בלימוד העיון, שזהו עיקר הלימוד, וכגון שבעת לכתו בדרך יהא טרוד בעומק הסוגי' שלומד בעיון או בחדר אוכל השיחה צריכה להיות סביב ובעומק הסוגי' שלומד בעיון וכן לישון מתוך הסוגי' וכל כיוצב"ז, סוף דבר מי שרוצה לגדול צריך להיות שהמחשבות שלו במשך היום יהיו בסוגי' שלומד בעיון, [וכך ראינו אצל גדולי התורה שתמיד היו טרודים במחשבת בעומק הסוגיות ואף כאשר היו צריכים לנהל מערכות להעמדת הדת על תילה ולעזור לבני אדם וכיוצב"ז מ"מ העסק שלהם והראש שלהם היה תפוס בעומק הסוגיות].

ומה עוד, שימי הבחרות בישיבה זהו הזמן לקנות את דרך הלימוד לכל החיים, וצריך לשתות בצמא את דברי ראשי הישיבות והרמ"ם בישיבה, ולעמול על כל סברא ששומעים מפייהם, ועי"ז לקנות לנצח את דרך הלימוד, וא"כ כמה שינצלו את ימי הבחרות להיות טרוד בעומק הסוגי' ולבררה הדק היטב עפ"י דברי ראשי הישיבות והרמ"ם הרי שקונה בזה קנין לנצח שיידיע ללמוד. [מה עוד שמי שמתרגל להיות שקוע בלימוד גם שלא בזמני הלימוד הרגילים הוא קנין גדול לכל החיים באשר במשך החיים לא ימלט שיהא האדם טרוד בטירדות שונות, והגר"ח מברסק זיע"א היה בכוונה תחילה שולח את בנו הגרי"ז זיע"א לכל מיני שליחויות שיתרגל שהראש תמיד תפוס בלימוד].

והוי מרגלא בפומיה דרבינו החזו"א זצ"ל "מאיכות יוצא כמות, אבל מכמות לא יוצא איכות", וא"כ מי שטרוד בעיקר בלימוד העיון ומשלים ללמוד גם בקיאות, הרי יש בידו בסוף גם עיון וגם בקיאות, שמאיכות יוצא כמות, (ובפרט שלימוד העיון בעצמו מביא ידיעות וכדאייתא בגמ' סנהדרין (כד, א) "מאי בבל אמר רבי יוחנן בלולה במקרא, בלולה במשנה, בלולה בתלמוד", והיינו שבכל מסכתא יש בקיאות מכל הש"ס), אבל להפך, מי שמניח עיקר הדגש על בקיאות אינו זוכה על ידי זה לעיון, שמכמות אין יוצא איכות.

של רבי אלחנן. היה זה ביום שישי קודר במיוחד של כ"ד אלול תרצ"ג. רבי משה היה אז ילד בן 7 וחצי. הדבר ארע שעה קלה לפני התקדש השבת. בעוד רבי אלחנן יושב בבית אבא ברחוב מנור ראאד, עסוק בהכנות אחרונות לשבת, הגיעה לבית הוריו סלגרמה מרוסיה הלבנה המודיעה על הסתלקות זקן הדור, סבא קדישא ה'חפץ חיים'.

מתאר רבי משה:

ביום שנסתלק הקדוש החפץ חיים לעולמו, שהה רבי אלחנן בביתנו בלונדון. לבית הוריי הגיע ביום שישי מברק ובו הידיעה המעציבה על הסתלקות ה'חפץ חיים'. ואמי ע"ה החליטה לא לגלות את אוזנו של רבי אלחנן מפני קדושת השבת הממששת ובאה. בליל שבת כשהגיע רבי אלחנן להתפלל בבית הכנסת של יוצאי אשכנז בלונדון, ראה ביציאתו מבית הכנסת מודעה התלויה במבא הכניסה, בה הודיעו גבאי בית הכנסת על פטירת החפץ חיים.

אותה שעה ראיתי שאחזתו רעדה, אזל סומקא ונעשה חיזור כסיד. אבל מיד סילק כל צער מלבו, ולא ראינו עליו שום אותות צער. וכל אותה שבת שר אתנו כהרגלו, אמר דברי תורה בשמחה והתלהבות, ואפילו קצה החיך הקבוע שהיה רבי אלחנן רגיל בו, לא מש מפיו...

במוצאי שבת חזרנו מבית כנסת, ועדיין היה רבי אלחנן שמח וטוב לב, ופניו מאירים כדרכו. הוא ניגש לערוך הבדלה, וגם ההבדלה הייתה מלאת שמחה והתעוררות של מצווה. ואפילו המילים "המבדיל בין קודש לחול"...

באותו הרף-עין שסיים את המילים "המבדיל בין קודש לחול" - כאילו עבר לסוג קיום נפשי אחר. כאילו פצתה האדמה את פיה! פניו קדרו בבת אחת, צער נורא חרץ את פניו, והוא פרץ בבכי מחריד לבבות, וגופו החל לרעוד באימה. הבכי נמשך שעות, וכל אותה שעה נראה כמי שחשך עליו עולמו.

גם מאור הפנים של רבי אלחנן באמירת "המבדיל בין קודש לחול" - מְלַךְ מוּשַׁל בְּרוּחוֹ - גַּם הַבְּכִיָּה הַנּוֹרָאָה שֶׁפָּרְצָה רַגַע לְאַחַר שֶׁקִּדְוֶשֶׁת שֶׁבֶת פִּינְתָה אֶת מְקוּמָהּ - נִצְרָבוּ בְּלִבּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁטְרַנְבוֹךְ בֶּן ה־7, וְשָׁתְלוּ בְּלִבּוֹ הַרֶךְ רוֹבֵד נוֹסֵף שֶׁל הָעֲרֵצָה לְחַכְמֵי הַתּוֹרָה, מְלָכִים הַמוֹשְׁלִים בְּרוּחָם!

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת פקודי תשפ"ד

הוראת שעה

היחס הנכון בין הבהורים למשיגה

ידוע שיש הבדל בין היחס של בהורים למשיגיהם בזמנינו לעומת היחס שהיה פעם, ובקשו זמנינו לדבר על הנושא הזה, מה באמת הסיבה, ומה אפשר לתקן את היחס של הבהורים כלפי המשיגיהם, שיהיה כמו שהיה פעם היחס למרן המשיגה ר' מאיר חדש זצ"ל, ולכל המשיגיהם הידועים והמפורסמים, שהיה יחס של התבטלות, ובדור הקודם האלטרע מסלבודקא ור' ירוחם ממיר שהיה להם התבטלות מלאה מגדולי עולם, מו"ר מרן הג"ד אהרון קוטלר אמר לי מפורש: 'אני אוהב שהרב שלי זהו האלטרע!' כך היה היחס אליו, וכן היה היחס לר' ירוחם גם אצל תלמידי ישיבת מיר שהלכו ללמוד אצל הגרי"ז, הגרי"ח אמר 'אצלי הם לומדים את הגמרא ורמב"ם, אבל אם ר' ירוחם יקרא להם מיד הם יחזרו אליו, הם תלמידים של ר' ירוחם', זה היה היחס על אף שתלמידיו היו גדולי עולם, אמנם א"א להיות ר' ירוחם והאלטרע, אך צריך לדעת איך אפשר לשפר את היחס בין הבהורים למשיגה.

אחד ההבדלים בין היום לפעם, זה הבהורים. פעם [אפילו לפני ארבעים שנה], כשבחור היה בא לישיבה זה לא היה כובן מאליו, היה איזה מדרגה של בחירה, וכי שבא לישיבה בא לקבל מהמשיגה כדי לעלות בתורה וירא"ש, לעלות בכל הדברים, אז היה רצון גדול מאוד לעלות ברוחניות, כי לשם כך באו לישיבה, ולכן אצל האלטרע מסלבודקא מי שזכה לשבת על השולחן שלו כשהיה אומר את השיחה הוא היה מאושר! כי הוא יכל לשמוע יותר טוב את השיחה.

היום בהורים כל כך שקועים בגשמיות וזה סתירה לרוחניות, כמו שרבינו יונה אומר על המשנה באבות (פ"ב מ"ב), והתקן עצמך ללמוד תורה! ואחד מהדברים הכלולים בזה הוא להמנע מהגשמיות, מריבוי המאכלות יותר מדאי, וכתב שם 'כי המרבה בעדונית לא תשכון בתוכו החכמה', בחור שמלא בגשמיות קשה לו להשיג איזה רצון ושאיפה לדבר רוחני, ואהבת ה', מה הוא קשור לאהבת ה' ויראת ה', ליראת הרוממות וליראת העונש, הוא רחוק לגמרי, אולי אולי הוא יכול להשיג יראת העונש, ודאי שלא כולם כך, הלילה, אבל יש הרבה מאוד כאלו. הגשמיות אצל בהורים [ואצל אברכים גם כן], זה שורש הבעיה, אי אפשר שבחור כזה ירצה לקבל ממשגיח שבא לומר לו איזה דבר מוסר איזה רעיון מוסרי, לא מעניין אותו.

והעצה לזה, שיש דבר שבהורים כן מעוניינים בו וזה דברי חכמה, הם מעוניינים ללמוד דרך ה', נפש החיים, וכיצא בזה, והחכמה היא להכניס לבהורים טעם ברוחניות על ידי שלומדים איתם דרך ה' ונפש החיים וכדומה, שעל ידי זה יקבלו איזה טעם ברוחניות, ועל ידי זה המשיגה יוכל להמשיך, לומר גם דברי מוסר.

מותר לדבר בשיחה נגד גשמיות! לא צריכים כל כך לפחד, ישנם שמפחדים שבהור ירגיש שאם כן אני לא יכול לעשות שום דבר, אבל לא! צריכים לדבר, שבהור יבין שהגשמיות שיש היום מוגזמת, כמו שבהיל על הרעיון. וצריכים לשמוע מזה, צריכים לדבר נגד "יום המישי צ'ולנט" אף שיהיו שלא יקבלו את הדברים, אבל גם הם צריכים לשמוע שזה לא הדרך, וגם הרבה בהורים ישמעו ויפסיקו מדברים כאלו.

(מתוך כינוס האיזנו אדר א' תשפ"ד)

השייכות בין י"ח הציוויים במשכן לי"ח ברכות בתפילה

במשכן ובבגדים להכניע את לב הכהנים והעם, ולהרגיש התבטלות מוחלטת לקדוש ברוך הוא. ועל כן כפלה התורה במעשה המשכן שמונה עשרה פעמים את התיבות 'כאשר ציוה השם את משה'.

והנה כתב רבינו יונה (ברכות ג: ד"ה כל הקובע), שאדם שחסרה לו מידת הענוה אינו יכול לכוון בתפילה. והביאור בזה הוא, שגם התפילה - כמו עבודת הקרבנות - עניינה שירגיש האדם בעצמו שהוא אינו כלום, והכל תלוי בקדוש ברוך הוא, ועל כן אדם שאינו עניו אי אפשר שיכוין כראוי, כיון שאינו יכול לבטל עצמו לקדוש ברוך הוא.

ובזה מובאר מה שתקנו חז"ל שמונה עשרה ברכות בתפילה, כנגד שמונה עשרה פעמים שנאמר במעשה המשכן 'כאשר ציוה השם את משה'. שמאחר ונתבאר שענין התפילה הוא הכנעה והתבטלות לפני הקדוש ברוך הוא, כמו ענין הקרבנות, ממיילא מובאר שכשם שכדי לזכות להכנעה בעבודת המשכן והקרבנות היו צריכים לעשות שמונה עשרה פעמים 'כאשר ציוה ה' את משה', כך גם בתפילה צריכים שמונה עשרה ברכות, לפי שכל ברכה מביאה תוספת של הכנעה והתבטלות לקב"ה.

ובדבר זה צריך להתחזק מאוד, וכדרשת חז"ל (ברכות א: על הפסוק 'כרום זלות לבני אדם' (תהלים יב ט), 'אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם'. ופירש רש"י, 'דברים שעומדים ברומו של עולם, כגון תפילה שעולה למעלה'. יש לנו כל יום אפשרות להתקשר לקדוש ברוך הוא ולדבר אליו, וכמו שכתב החזון איש באיגרותיו (קובץ איגרות ח"ב אגרת ב), 'ומה נפלא הדבר, כי ביכולת האדם להשיח דאגותיו לפני אדון עולם יתברך, כאשר הוא משיח רעהו'. יש לנו את הזכות לדבר עם הקדוש ברוך הוא!

המסילת ישרים כותב (פ"ט) 'אמנם מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר, איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאיתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו'. ודאי שהתפילה צריכה להיות עם הכנעה, אבל כדבר איש אל רעהו. ואילו התפילות שלנו... הרי על חלק גדול מהציבור קשה לומר שהם מרגישים בתפילה שמדברים עם הקדוש ברוך הוא. יש הרבה שזוכים, ויש כאלו שלפעמים כן לפעמים לא, וכמה זה חבל, שאנחנו לא מנצלים את ה'היכי תמצא' להתפלל כמו שצריך.

צריכים להתחזק בתפילה, להרגיש את האפסיות כלפי הקדוש ברוך הוא, להרגיש שאנו מדברים אליו מתוך האפסיות שלנו, והוא שומע אותנו [בין אם מיילא בקשתנו ובין אם לא], ועל ידי זה תהיה סיעתא דשמיא גדולה לכל אחד ואחד. אכ"ר.

המדרש תנחומא (וירא ט"א א) מביא כמה שיטות, בטעם הדבר שתיקנו חכמים שמונה עשרה ברכות בתפילה. דעת רבי יוחנן היא, שהם 'כנגד י"ח ציוויים שבמשכן', שכן בפרשת פקודי נאמר בעשיית המשכן שמונה עשרה פעמים 'כאשר ציוה ה' את משה'. וצריך ביאור מה הקשר בין זה לזה.

עוד צריך ביאור, מדוע אכן חזרת התורה וכופלת שמונה עשרה פעמים, על כל כלי וכלי ועל כל בגד ובגד, שעשו אותם 'כאשר ציוה ה' את משה'. והנה ידוע מה שכתב הבית הלוי (על התורה, שמות לא א) ביישוב ענין זה, שאף על פי שבצלאל היה יודע לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, והיה יודע רמזים וסודות במלאכתו, ואת כל היסודות של יצירת המשכן, עם כל זה היתה כוונתו רק לעשות 'כאשר ציוה ה' את משה', ולא בגלל כל הסודות, והיינו שביטל את עצמו לצייווי של הקב"ה, [ראה שם עוד בדבריו, שבכך נתקן חטא העגל על ידי מעשה המשכן, שכן שורש חטאם היה בכך שסברו לעשות כעין 'משכן' לפי הבנתם, אף שעדיין לא נצטוו על כך מפני של הקדוש ברוך הוא].

והנה בביאור ענין הקרבנות כתב הרמב"ן (ויקרא א ט), 'כי בעבור שמועשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדיבור ובמעשה, ציוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתוודה בפניו כנגד הדיבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעיים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, וזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלוקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שיישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש'.

מובאר מדברי הרמב"ן, שהאדם צריך להרגיש בשעת הקרבת הקרבן שבעצם אחר שעבר עבירה אין לו זכות לחיות, כיון שעשה דבר נגד רצון הקדוש ברוך הוא, ומאחר וכל מציאותו באה רק מהקב"ה, והוא חייב לו הכל, ממיילא אם עשה דבר כנגד רצונו הוא אינו שווה מאומה, והיה צריך באמת להורגו ולשורפו, ולעשות לו את כל הדברים שעושים לקרבן.

נמצא שענין הקרבן הוא להרגיש הכנעה גדולה, ולבטל את עצמו לגמרי לקדוש ברוך הוא. וכן כתבו המפרשים (ספרינו, אלשיך ועוד), על הפסוק (שם א ב), 'אדם כי יקריב מכם', שענין הקרבנות הוא להגיע להכנעה, ולבטל את עצמו כלפי הקב"ה.

ומאחר וזה שורש ענין הקרבנות, נמצא שזה גם שורש ענין עבודת הכהנים, שהם צריכים להרגיש התבטלות לקדוש ברוך הוא. ולפיכך, כשעשו את בגדי הכהונה המשמשים את הכהנים בעבודתם, וכן כשעשו את המשכן שהוא מקום העבודה, הוצרכו לכוין בכל פרט ופרט לעשותו מתוך התבטלות לקדוש ברוך הוא, 'כאשר צוה ה' את משה', ועל ידי זה נוצר כח

שנותן המעות לקופה של ציבור ומתערב בכל הדמים חשיב כולם שותפים בכל המעות ולכל אחד יש חלק בכל השקלים, וכעין מה שמצינו בכס"מ בה' מעילה (פ"ד ה"ג) בדין כסף נזירות שאם הפריש מעות לקרבנות נזירות כיון שיש בהם מעות לשלמים אין מועלין בהם, אמנם אם הפריש מעות לחטאת עולה ושלמים ואח"כ נתערבו מועלין אפי' במקצת המעות, והקשה הכס"מ שהרי יתכן שאותו מקצת שהוציא הוא המעות שייחד לשלמים ואין בו מעילה וא"כ לא יביא קרבן מעילה מספק, ותיירץ בשם הר"י קורקוס שכיון שנתערבו המעות בכל זוז יש בו חטאת ועולה ושלמים, ומבואר שבכמה סוגי דמים של הקדש שנתערבו לא חשיב תערובת אלא דנים שבכל המעות יש חלק לכל אחד מסוגי הדמים שנתערבו, וכמו"כ י"ל לענין מחצית השקל שכיון שנתערבו המעות של כל ציבור נחשב שלכולם יש חלק בכל השקלים.

וא"כ אפשר לומר לפי המבואר באחרונים דהא דמעשה קנין דרבנן מהני לדאורייתא הוא משום שקונה ע"י הגמירות דעת, והא דמבואר ברמב"ם בהלכות לולב דקטן אינו יכול להקנות היינו משום דטעם זה שייך רק בגדול ולא בקטן שמדאורייתא אין לו גמירות דעת שלמה המועלת לקנין.

ולפי"ז יש לומר דבקטן שנותן מחצית השקל כיון דע"י נתינתו לקופה לציבור מתערב בדמים של כולם נעשה ממילא שותף עם הציבור בכל המחצית השקל, אלא דכיון שאינו בר חיובא צריך למסור את חלקו בשותפות לכל הציבור, ובוה"ל דכיון שזוהי הקנאה לשותפין קיל טפי, ומהני בזה גמ"ד של קטן במקום שיש תקנה דרבנן שיכול להקנות אף מדאורייתא. [וכמו שמצינו לגבי מרחץ של בני העיר שא"צ הקנאה לבני העיר אלא מהני סילוק וקונים כל בני העיר, והטעם דגדר שותפים הוא שיש לכל אחר בעלות בהכל ולהקנות בזה מהני גמ"ד מועטת].

הרמב"ם והרמב"ן שחיוב מחצית שקל משהביא שני שערות מוכרחים לומר דקטן הוא קטן ממש פחות מ"ג, וכן פ"י הרמב"ם בפירושו וכן פסק בחיבורו (הלכה ג') שקטנים אפי' פחות מ"ג שנה אם נתנו מקבלין מהם.

והקשה השער המלך (שם ה"א) דהא מדאורייתא קטן לאו בר הקנאה הוא וכמבואר ברמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"י) לגבי לולב דכיון דבעינן לכם אין נותנין לקטן שהוא קונה ואינו מקנה לאחרים דבר תורה ונמצא שאם החזירו אינו מוחזר, וא"כ קשה איך קטן יכול ליתן מחצה"ש והרי אינו יכול למסור לציבור מדאורייתא ונמצא קרבנות ציבור משל יחיד.

וכתב ליישב דמן התורה גם מי שאינו בן חיובא יכול לשקול אפי' אם אינו מקנה לציבור כיון שזה בטל ברוב המעות שהם מבני חיובא ומה דבעינן שימסרם לציבור הוא משום דמדרבנן מטבע חשיב ולא בטל הוא, וכיון שהוא דין מדרבנן אתי תקנתא דרבנן שיכול להקנות ומפיק איסור דרבנן, משא"כ בלולב דלא אתי דרבנן מפיק דאורייתא. והקשה האבני מילואים (ס"ו כח"ס"ק לג') דהא ביטול ברוב לא מהני להפקיע בעלות, וכדארמין בפ' משילין (ביצה לח, ב) הרי שנתערב לו קב חטיף בעשרה קבין חטיף של חבירו יאכל הלה וחדו, וא"כ כיון דאין הקנאת קטן כלום מדאורייתא וגם הקדשו אינו כלום מן התורה נמצא שעדיין ממון קטנים הוא מדאורייתא.

ובקצה"ח (ס"ו רלה"ס"ק ד') כתב להוכיח מהכא שקנין דרבנן מהני לדאורייתא, וביאר הטעם בזה דהפקר ב"ד הפקר בכוחו להפקיר ולהקנות לאחר, והלכך אף הכא מהני נתינת קטן ע"י קנין דרבנן ומהני לדאורייתא ונקנה מדין הפקר ב"ד הפקר לציבור.

ונראה דהנה יש לבאר בעיקר דין מחצית השקל שקונים מזה קרבנות ציבור, האיך נקנה המעות לכל הציבור, ונראה הביאור בזה שאחר

וכסף פקודי העדה מאת ככר... בקע לגולגלת מחצית השקל בשקל הקודש (לה, כה, כו)

ברש"י (לעיל ל, טו) כתב שרמזו להם כאן שלש תרומות אחת תרומת האדנים שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן כל אחד מחצית השקל ועלה למאת ככר שנאמר (להלן לה, כה) וכסף פקודי העדה מאת ככר, ומהם נעשו האדנים, והשנית אף היא ע"י מנין שמנאן משהוקם המשכן הוא המנין האמור בתחילת חומש הפקודים (במדבר א, א) ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות בהן קרבנות ציבור של כל שנה ושנה ע"כ.

והרמב"ן כתב לחלוק שאין המנין בפרשת במדבר מחצית השקל לקרבנות, והטעם משום שמחצית השקל לקרבנות משהביא שתי שערות חייב לשקול ולמלאכת המשכן צווה רק מבן כ"י שנה ומעלה, והחיוב מחצית השקל לקרבנות נרמז בפרשת שקלים לאדנים שכל הצריך כפרה שהגיע לכלל חיוב המצות יביא מחצית השקל אחר לקרבנות, וכן מבואר ברמב"ם (שקלים פ"א ה"א) מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה.

וא"כ מצינו פלוגתא בראשונים בחיוב מחצית השקל דעת רש"י שמחצית השקל הוא מגיל עשרים ומעלה ולא גדול שהביא שני שערות וכן דעת החינוך מצוה ק"ה, אמנם דעת הרמב"ן והרמב"ם שכל שהביא שני שערות הוא בכלל חיוב מחצית השקל.

***

במשנה שקלים (פ"א מ"ה) אף על פי שאמרו אין ממשכנין נשים ועבדים וקטנים אם שקלו מקבלין מידן, וביאר הרע"ב שקטן אפילו הביא שתי שערות והוא פחות מבן עשרים, ובתנאי שימסרם לציבור לגמרי כי היכי דלא להוי קרבן צבור קרב משל יחיד, והיינו דנקט כהראשונים שגדול שחייב במחצה"ש הוא מגיל עשרים, ולכן פירש דקטן הוא עד עשרים, אמנם לדעת

עבודת התפילה - ג - עיקר התפילה - כניעה

וכן הוא בתפילה, שהיא במקום קרבן, שתפילת רשעים היא תועבה, כי לא יכניעו רוחם.

מדברי הגר"א הללו לומד ר' אהרן חידוש גדול, שלא רק שהתפילה מקובלת יותר אם האדם נשבר ושב בתשובה, אלא שכשם שתכלית הקרבן היא לשבור את גאוותו של החוטא, כך תכלית תפילה היא שישבור המתפלל את גאוותו.

ומסיים שם ר' אהרן: 'דעיקר התפילה הוא הכניעה וההתבטלות לפני הבורא, ושיתוק את ההכרה דלית ליה כלום, וכל מציאותו תלוי בהבורא יתברך שמו, ומרגיש עצמו כעני ואבוד, ומצפה לקבל מהשם יתברך, ובוה"ל ישוב בתשובה, וזהו המכוון בענין העבודה.'

רבינו יונה (ברכות ג: ד"ה כל הקובע) מחדש יסוד גדול בתפילה, שאדם שיש לו חסרון במידת הענווה אינו יכול לעולם לכוון בתפילה כראוי. והטעם לכך הוא, שאדם שאין בו ענווה מרגיש שהצלחתו והישגיו תלויים במעשיו, 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' (דברים ח יז), והרגשה זו פוגמת את כל עיקרה של עבודת התפילה, משום שאינו יכול להרגיש שכולו תלוי בקדוש ברוך הוא.

מור"ר הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל (משנת רבי אהרן, מאמרים ושיחות מוסר ח"ב, אלול - התפילה והתשובה) לומד יסוד זה גם מדברי הגר"א, על הפסוק 'זבח רשעים תועבה' (משלי כא כז), וזה לשונו: 'עיקר הקרבן הוא שהאדם ישבור גאוותו ורומו הנישאה, וישוב לה' מרוע מעליו וכי'.

התורה

ממרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת פקודי תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן (שמות לח, כא). ופירש"י: 'המשכן משכן. שני פעמים, רמו למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל, ומקורו ממדרש תנחומא (כאן, סימן ב). והקשה הגאון רבי זעלמעל'ה מוולאז'ין זצ"ל, הרי לגבי משכון נאמר (לעיל כב, כה) 'עד בוא השמש תשיבנו לו', וא"כ מדוע הקב"ה לא החזיר לנו את ביהמ"ק אם הוא כמשכון. ויישב, הדהורה עצמה מבארת למה משיבים המשכון עד בא השמש, 'והיה כי יצעק אלי, ושמעתי כי חנון אני', כלומר שלאחר שבעל המשכון צועק ומתחנן להקב"ה, אז הקב"ה שומע את צעקתו ופוער מהמלווה. וממילא, במשכון של ביהמ"ק, אף אחד לא צועק, לאף אחד זה לא אכפת, ומדוע שהקב"ה ישיב את המשכון?! עכ"ד הנוראים. וכמה יש לנו לעורר ולחזק את הפועלים בימינו אנו בדבר חשוב זה, לכנס ולאסוף את עם ישראל לצעוק ולהריע לאבינו שבשמים שישבינו לנו את המשכון - בית מקדשינו ויגאלנו במהרה, ואשרי חלקם של המשתתפים בתפילות אלו ושל כל העוסקים בדבר גדול זה. ויהי רצון שנצצק להקב"ה והוא יאמר לנו 'שמעתי כי חנון אני', וישלח לנו את משיחו במהרה בימינו, אמן.

שם, ופירש"י 'אלה פקודי'. בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת, ונמנו כל כליו לכל עבודתו. הנה במסכת ע"ז (דף לד ע"א) אמרין שמושה רבינו שימש בשבעת ימי המילואים בחלוק לכן שאין בו אימרא, ופירש"י: 'יש אומר שלא יחשדוהו ששם בה מתרומת המשכון, ולא מילתא שהרי כבר נגמרה המלאכה, ובשעת עבודה מהיכן שקיל'. ומבואר דיש מי שאומר שהטעם שלבש משה בגד בלי מכפלת וכיסים, כדי שלא יחשדוהו שמועל בכספי תרומת המשכון. וצ"ע איך נוהגים ליתן לרבנים סכומי כסף רבים לחלק לעניים והרב מקבל הכסף יחידי, ולמה לא ניווש שיחשדו רבב שנוטל מהכספים לעצמו. ונראה דבאמת גם במשה רבינו לא היה מקום לחשוד, רק שמושה רבינו שמע שאנשים חושדים בו, וכמבואר במדרש בפרשתן (שמו"ד נא, ו): 'ולמה עשה עמהם חשבון... ולמה אמר להם משה בואו ונעסק במשכון ונחשב לפניכם, אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחוריו וכו'', הרי ששמע שליציני הדור הוציאו עליו חשד, ולכן הקפיד גם ללבוש בגד בלי אימרא, אבל באופן רגיל אין לחשוש לחשד באופן כזה [ובאמת יעויין בשו"ע ורמ"א (יו"ד סימן רנו ס"ב) המצד והייתם נקיים טוב לגבאי צדקה שיתן חשבון להיכן הלך הכסף, ויעו"ש בכ"ח ובביאור הגר"א דילפינן לה ממושה רבינו שנתן חשבון].

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה (שם לט, מג). ופירש"י: 'אמר להם, יהי רצון שתשרה שכניה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו וגו' (תהלים צ, יז), והוא אחד מ"א מזמורים שבתפלה למשה'. וצ"ב למה רק בבניין המשכון היה צריך לתפילה זו שיהיה נועם ה' עלינו. ושמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לבאר, דהרי עם ישראל יצאו ממצרים היא צוען, שהיתה הארץ העשירה בעולם, ובוודאי כל הבתים שם היו בנויים בפאר והדר, ולכן כשצווה משה לבנות משכון מפואר ונאה עם זהב וכסף ונחושת, התפלל משה שלא יכניסו ישראל למשכון את היופי והפאר המצרי וכל המושגים המצריים, אלא 'יהי נועם', יהי רצון שיהיה נועם ויופי במושגים השייכים לנו, נועם אלוקי וטהור ולא נועם מצרי. ומזה יש לנו ללמוד גם כשאדם בונה משכון פרטי בביתו, שיהיה ראוי להשראת השכינה, שיהיה הכל ביופי אלוקי ולא ביופי המגיע מן הגויים והמוניחים.

• ווי העמודים וחשוקיהם •

שאלה משולחני של מרן שליט"א

להגדיל את המלגות, או להוסיף אברכים

שאלה. זיכני הקב"ה לעמוד בראשות כולל אברכים, בתחילת הכולל היה נדיב שקיבל על עצמו להחזיק את הכולל למשך שנה שלימה, ואני לא התעסקתי כלל בגיוס כספים, והייתי יכול ללמוד ברוע. כעת בגמר השנה, הנדיב הודיע לי שאינו יכול לממן שנה נוספת, לכן אני צריך לצאת כרגע ולהתחיל להתרים נדיבי עם, ולזכותם בהחזקת תורה ולומדיה.

עלה בדעתי, מאחר ובין כה וכה אני עושה רק השתדלות, ולהקב"ה אין מגבלה של תקציב, א"כ מדוע אשתדל רק לסכום קטן, אולי אקבל על עצמו סכום כפול, ובתפילה שתהיה סייעתא דשמיא. ואכן כך עשיתי, וקיבלתי על עצמי להשיג בל"נ סכום כפול.

השאלה שלי מה עדיף, האם עדיף להעלות את מלגת האברכים מ 1,200 שקל שהם מקבלים כיום על לימוד של חצי יום ל 1,600 או ל 2,000 שקל, או שעדיף במקום זאת להשאיר את המלגה על כנה, ולהגדיל את מספר האברכים, שיכנסו אברכים נוספים לכולל ויקבלו את המלגה שהייתה עד היום.

תשובה. יש לדון שאולי כיון שכבר יש לו אברכים בכולל, והם זקוקים לכסף, אולי הם בבחינת 'עניי עירך קודמים', ולכן עדיף שיתן להם מלגה יותר גדולה. אך יש לומר דבשלמא אם כולל היה מוסד של צדקה, שצריך לספק להם את צרכיהם, אולי היה עדיף לתת להם מלגה גדולה יותר, אבל כולל הוא מוסד הנוצר להרבות תורה, אלא שאי אפשר להשאיר את האברכים בלי שום דבר, וממילא הכולל מסייע קצת בהשתדלות, אבל מטרת הכולל הוא להרבות תורה.

ולכן נראה שמכמה סיבות עדיף להגדיל את האברכים, ולא את המלגות:

א. כתב הרמב"ם בביאור המשנה במסכת אבות (פ"ג מט"ו) 'זהכל לפי המעשה', וז"ל: המעלות, לא יגיעו לאדם לפי רוב גודל המעשה, אלא לפי רוב מספר המעשים... והמשל כשיתן אדם למי שראוי אלף זהובים בבת אחת, ולאיש אחר לא נתן כלום, לא יעשה בידו מדת הנדיבות, כמו שמגיע למי שהתנדב אלף זהובים באלף פעמים... וזה עניין לפי רוב המעשה, עכ"ל.

וכתב בב"ח (או"ח סימן תרצה) הטעם שצריך לחלת את הצדקה לכמה עניים, ולא לתת את הכל לעני אחד, שכן מחייב השכל, כי מי שיש לו מאה זהובים ליתן לעניים גדול שכרו כשיחלקם למאה עניים, מאשר יתן כל מאה זהובים לעני אחד, או לשנים ושלושה, כי זה שנתן למאה החיה מאה נפשות, וזה שנתנם רק לעני אחד, החיה נפש אחד. ולכן תקנו חז"ל לתת בפורים שתי מתנות לאוהביו, אבל מתנות לאביונים, מתנה לשני אביונים, כי את הצדקה יש לחלק לכמה שיותר עניים.

גם בעניינינו עדיף להביא יותר אברכים שיהיו מהכולל, מאשר ליתן יותר לקצת אברכים, וזה נכלל בהכל לפי רוב המעשה.

ב. הרי מטרת הכולל הוא להרבות לימוד תורה בעולם, והנה אברכים שכבר לומדים בכולל ילמדו אותו דבר, רק שיהיה להם יותר הרחבה, ומקיים מצוות צדקה, אבל אם יש אברכים שאין להם כולל, וכאן ילמדו יותר טוב מאשר בלי כולל, ממילא הוא מקיים בהם גם מצוות צדקה, וגם מצוות תלמוד תורה, וממילא הרווח שלו כפול.

ג. כשיש בכולל יותר אברכים ויותר קול תורה, הלימוד של האברכים עצמם יותר איכותי, וממילא כשמכניס עוד אברכים הוא משפר את הלימוד של האברכים שכבר לומדים. ובנוסף לזה יש להם מעלה נוספת שלומדים ברוב עם, וכמו שכתב רש"י בפרשת בחוקותי, אינו דומה מיעוט העושים את המצווה, למרובים העושים את המצווה.

ד. הרי כשהיו לו יותר לומדים, יהיה לו יותר סייעתא דשמיא, בזכות הרבים, וממילא יהיה לו יותר קל לאסוף את הכסף לאברכים רבים.

לאחר הבקשה לשלום בית, הגיעה בקשה נוספת, לגט

שאלה. אחד מארגוני הצדקה הכריז שהתורמים מעל סכום מסוים, יזכו ששמותיהם בצירוף הבקשה בה חפצים, יועברו לתלמיד חכם, ירא שמים וצדיק, שיעתיר עבורם ביום הפורים, שעליו נאמר 'כל הפושיט יד (גם בתפילה) נותנים לו'. ובכן, רשימת השמות והבקשות הועברו לתלמיד חכם, והוא מתחיל להתפלל בעד התורמים, והנה הוא נתקל בתרומה שנתקבלה מאת יהודי בשם א. בן ש. ובצידה בקשתו: 'מתחנן שיעתירו בעדי לשלום בית עם רעייתי ש. בת ר. ו, ותורם 788 שקלים (כמניין שלום בית). כעבור שתי שמונה נוספים, הגיעה בקשה לתפילה בעד הגברת: ש. בת ר. ובקשתה: 'משועת לגט, מכעלי א. בן ש., ותרומה עבור זאת 360 שקלים. חושב התלמיד חכם בליבו, השמות הללו מוכרים לי, וזכר בבקשה הקודמת של הבעל, לשלום בית. נמצא אפוא שהבעל תרם להשכנת השלום בבית, ואשתו תרמה לפירוק השותפות.

בא התלמיד חכם ושאל: כיצד יש לנהוג כעת, וכי ניתן להתפלל על שתי בקשות שסותרות זו את זו, ואם לא אמלא את בקשת האשה, האם יש כאן בעיה מצד 'חושן משפט', שכן תרמה רק על דעת שתזכה שנוכרה לזכייה בגט המיוחל.

תשובה. נוסח התפילה שיש להתפלל עבור בני הזוג הוא, שיעזור הש"ת שתזכה למה שטוב לה באמת. כי קמיה שמיא גליא, אם הטוב עבורה הוא להמשיך לחיות עם בעלה או להתגרש. ואף על פי שהאשה דרשה שיתפללו לגט, ותרומה רק לשם כך, מכל מקום בקשה זו (על דבר מסוים) נובעת מחמת חסרון ידיעה ובורות, וכעת, אנו 'נפרש' את בקשתה באופן הראוי והמועיל עבורה.

[ובענין דברי הספר חסידים (סימן תד), שכתב: 'איש שנדר (בסתם לתלמוד תורה), ואמר דעתי למצוה רבה, לתת כסף לספר תורה, לפי שהוא יחשוב שאין מצוה (גדולה) יותר מזו. יאמר לו [החכם], כיון שלבך למצוה ושיהיה מעיין תדיר, הרי בספר תורה שאתה חפץ, אינה כל כך מעלה, שהרי יש לקהל הרבה ספרי תורה, אלא תן לצורך ספרים (ספרי לימוד), להשאיל שילמדו, וצדקתך תעמוד לעד'. דהיינו, החכם מייעץ ליהודי (החסר ידיעה) מהי המצוה היותר חשובה שכדאי לו לעשות בכספו, ואף שחשב ליעדו לספר תורה, מן הסתם הוא מתכוין למה שיראו לו חכמים שכדאי לעשות (ויעו"ש במקור החסד)].

ומסופר על הגאון רבי יצחק מוולוז'ין זצ"ל, שהופיע פעם בראש משלחת של גדולי ישראל בארמונו של הצאר הרוסי. מיד בכניסתו, פנה אליו הצאר ואמר לו: "יש לי שאלה קשה לשאול אותך, ידוע לי שאתם היהודים בכל שבת ושבת מתפללים ומכרכים את הצאר לשלומו ושינצח בכל מלחמותיו, אני גם בקשתי מאחד היהודים שיתרגם לי את נוסח הברכה הזו, אולם עתה אני יודע שכל הדברים הללו אינם אלא מן השפה ולחוץ, שכן כפי שידוע לי תפילה זו נאמרת על ידי אותם היהודים בכל מדינה ומדינה, ואם כן, כיצד מתפרשת תפילה זו, הרי יש לי שנים ארוכות מלחמה עם קיסר גרמניה, ואם גם בגרמניה מתפללים היהודים לניצחון מלכם, ואתם כאן מתפללים לניצחון מלכם, אם כן כיצד מתיישבת סתירה זו?".

הגר"י מוולוז'ין השיבו באופן מיידי: 'הרי פ"ך אמר שתיירגמו לך את התפילה, וידוע אתה היטב את נוסחה. כיון שכך בודאי שמת לב שהתפילה מתחילה במילים: "הנותן בים דרך ובמים עוים נתיבה, הוא יגדל וירומם וינשא וכו', את הקיסר האהוב.... ונשאלת השאלה, וכי אין שבח אחר של הקדוש ברוך הוא המתאים לקובעו בתפילה זו, אלא בזה שהקב"ה מכוון את האוניות בלב ים ומפלים להם דרך ונותני?!".

"ובכן, התשובה היא כיון שהאניות נוסעות בעזרת מפרשים שהרוח נושבת בהם, תאר לעצמך שעתה נמצאת אוניה במזרח וברצונה להפליג למערב, צריכה היא אם כן רוח מזרחית, באותה שעה ממש יוצאת אוניה מהמערב שפניה מועדות למזרח, היא צריכה כמובן רוח מערבית, כיצד בכל זאת מתנהלת תנועת האוניות על אף קושי זה? אלא זהו כוחו של הקדוש ברוך הוא! אף כאן, יכול הקדוש ברוך הוא ל'סדר' שגם אתה תנצח, וגם אויבך קיסר גרמניה ינצח....".

תשובה מיוחדת זו כבשה את ליבו של הצאר, ומאו דברי הגר"י מוולוז'ין היו נשמעים אצלו בכבוד ובהערצה, על אף שהצאר היה ידוע כשונא ישראל.

ובענין זאת נאמר גם בנידון שאלתנו, יש להתפלל גם עבור הבעל וגם עבור האשה, כדי שהש"ת יסדר את הטוב ביותר עבורם, ואין כאן כל חשש של גול, כי אליבא דאמת ה"ת התפלל גם על האיש וגם על האשה כרצונם, והקב"ה יסדר הטוב ביותר עבורם.

- בשבוע שעבר הגיעו למעונו של רבינו ראשי ארגון 'מנוחה וישועה' בראשות הרה"ח ר' מנדי קניג שליט"א ביחד עם הרה"ג רבי יצחק אוהב ציון שליט"א, לאחר ששמע רבינו סקירה על פעילות הארגון מיום הקמתו לעמוד לעזר וסעד לאנשים הסובלים ממחלות וקשיים, ולהיות כסעד ותמך בימי הבראה במלוניות של הארגון, התפעל רבינו מאד וביקר את העוסקים במלאכה בהצלחה וסייעתא דשמיא.

- לאחר מכן נשאל רבינו כמה שאלות בדיני קדימה מחמת ריבוי הפניות לקבלת סיוע על ידי הארגון במשך כל ימות השנה, כשרבינו מכריע על כל השאלות. בתוך הדברים סיפרו לרבינו, שהגבירים התומכים בארגון רצו לעמוד לעזר משפחות הנרצחים והנפגעים במלחמה האחרונה, ואכן ארגנו סופי שבוע במלונות כדי לעודד ולחזק את רוחם באמונה ובטחון בהקב"ה, וכיון שבדעתם לארגן עוד שבתות כאלו, הציגו כמה שאלות:

- אחד מאנשי החסד, תושב חו"ל, שנפשו חפצה להיות שותף בממונו בארגון שבת כנ"ל, הוצע לו ע"י ראש הארגון לבוא ולהשתתף בגופו ולחוות את הנעשה בשבת, אך טען אותו נדיב הנ"ל שביודעו שאם ישתתף בשבת זו בוודאי יבא לידי בכי וצער, בשבת מחמת שיראה עין בעין בצערן של המשפחות, והרי קיי"ל (או"ח סימן רפח ס"ב ומשנ"ב סק"ד) שאין לבכות בשבת בשביל להוציא צער מלבו, ועל כן נפשו בשאלתו האם מותר לו להביא עצמו לכזה מצב שבודאי יגיע לידי בכי. והשיב רבינו בהאי לישנא: 'צריך לומר לו שזה בכי של קודש קודשים, ממש קודש קודשים, ורק אדם שבוכה על חסרון ממון או דבר כיוצא בזה זה אסור, אבל יהודי שכואב בלבו כאבן וצערן של ישראל אין בזה ספק שיכול לבוא ולהשתתף בשבת זו אף שיגיע לידי בכי'.

- עוד נשאל רבינו, שבשבתות האלו משתתפים אנשים מכל העדות והחוגים, ופשוט וברור שאף אלה שעדיין אינם שומרי תורה ומצוות בשבת כזו שומרים את השבת יותר, אך היו מקרים בודדים שראו המארגנים אנשים שהשתמשו בטלפון שלהם בשבת, האם יש להימנע מלקיים שבתות כאלו מחמת זה. והשיב רבינו: 'אין להימנע, ויש להמשיך ולארגן עוד שבתות כאלו, אך כדאי לומר למשתתפים שהשבת היא מקור הברכה והיא השומרת ומגינה על עם ישראל, וכבר אמרו רז"ל אם היו עם ישראל משמרים שתי שבתות היו נגאלים'.

- עוד נשאל רבינו, שראו כי מיעוטא דמיעוטא מהמשתתפים בשבתות הנ"ל, שהיו לבושים בחוסר צניעות, האם לעזור על כך, והשיב: 'בזה ודאי שצריך להסביר להם בדרכי נועם, מכיון שבדבר זה הם מכשילים אחרים, וגם שהשראת השכינה בעם ישראל היא רק במקום שיש קדושה, ובמקום שאין שכינה אין השראת שכינה, ואין לנו דבר גדול יותר מהשראת שכינה'.

אחורה נא חידה

איך יתכן ששנים קראו מגילה מתוך אותה מגילה, אחד יצא ידי חובה והשני לא יצא? (התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: שני גברים חייבים לקרוא מגילה באותו יום, אולם אחד אינו יכול להוציא יד"ח את חברו, היתכן?

תשובה. א. כתב בנוב"י (מהדו"ק או"ח סימן מא) שחיוב קריאת המגילה ביום הוא מדברי קבלה, אך הקריאה בלילה הוא רק מדרבנן. ובטורי אבן (מגילה דף ה ע"א) כתב דפורים שחל בשבת, ומקדימים את הקריאה ליום שישי, קריאה זו היא רק מדרבנן. ולפ"ז הורה הגרצ"פ פרנק זצ"ל (מקראי קודש, סימן נא) דיש להקפיד שכן עיר פרוחה לא יצא יד"ח בשמיעת המגילה מן כרך המוקף חומה בשנה שחל ט"ו בשבת ונדחית הקריאה ליום שישי, משיום שאדם המחוייב במצוה מדרבנן אינו יכול להוציא אדם המחוייב מדברי קבלה. ב. עבד כנעני שטרם השתחרר נחלקו הפוסקים אם חייב במגילה (עי' משנ"ב סימן תרפ"ט סק"ב), וכתב הביאור הלכה דע"כ לכו"ע אין העבד יכול להוציא אחרים יד"ח. ג. מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב בקריאת המגילה, אולם אינו מוציא יד"ח בן חורין (שו"ע שם ס"ג).

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533426877.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בתלכות שבת ועוד, בקו 'שיח יצחק', 04-376-0582, או 072-380-9348. מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישוה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

לשבת עִנְג

שנה א ❖ פרשת פקודי ❖ תשפ"ד

אז תתענג-

חידוש גדול בדברי המושב זקנים-
כתיבת אזכרות בסת"ם צריכה עשרה

"וַיַּעַשׂוּ אֶת צִיץ נֹזֵר הַקֹּדֶשׁ זָהָב טָהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַה' (ל, ט)

בעשיית ציץ נזר הקודש כתיב "ויכתבו עליו פתוחי חותם", ובמושב זקנים לבעלי התוס' הביאו להקשות מהו לשון רבים "ויכתבו"? וכי כאחד היו יכולים לכתוב?

ותירץ שם דכתב לשון רבים משום שהוצרכו לכתוב השם ולפיכך הוצרכו עשרה לעמוד על גביו כדי לכוון יחד, ומסיים במושב זקנים וז"ל, "מכאן היה אומר החסיד אדם שכותב אזכרות במזוזה ובתפילין ובספר תורה צריך עשרה ולטבול ולהיות במקום טהרה מפני שאין דבר שבקדושה פחות מעשרה" עכ"ל.

והעיר רבי אליהו ברוך פינקל, חידוש גדול הוא זה שאזכרות שבסת"ם יש לכתוב בפני עשרה מחמת הדין שאין דבר שבקדושה פחות מעשרה (וגם בספר האשכול הובא מנהג זה) ("ע"פ משלחן רבי אליהו ברוך)

וכן כתב **רבי משה שטרנבוך** על דברי המושב זקנים וז"ל- ודבריו הם חידוש שצריך עשרה כשכותב השם, וכן שצריך להיות במקווה טהרה. וכנראה נתכוון כשהוט טמא, שלא תהא בבית טומאה כמו נדה, וכעין דברי הראב"ד בספר המקצועות, שבמקום שנמצאת נדה אין לשא כפים. ולא מצאתי לו חבר, ואין בידי כאן מפרשים לעיין אם הביאו דבריו ומה שפירשו בו.

וסיים- ומיהו לענין טבילה שמענו סופרים שנהגו לטבול ולטהר לפני שכותבים שמות הקדושים (טעם דיעת)

ובמפרשים כתבו הטעם שנכתב 'ויכתבו' בלשון רבים, מפני שהציץ הוא העשייה האחרונה בבגדי הכהונה ומפני כן התעסקו כולם בעשייתו (אברבנאל, וכן בהעמק דבר) (אוצר מפרשי התורה)

משה בירך את כלל ישראל- יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים'
ויש לבאר השייכות של ברכה זו

"וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלֹאכָה וַהֲנֵה עָשׂו אֶתְּךָ כְּאִשְׁר צֹוה ה' כִּן עָשׂו וַיִּבְרַךְ אֹתָם מֹשֶׁה" (ל, ט)

בתורת כהנים איתא, "ויברך אותם משה", מה ברכה ברכן, אמר להם, תשרה שכניה במעשה ידיכם, רבי מאיר אומר, כך ברכן, "ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים", והם אמרו לו, "ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו'".

וצריך ביאור, מה השייכות של ברכה זו של 'יוסף עליכם ככם אלף פעמים' לבנין המשכן.

ונראה לבאר בזה, דהנה מצינו בכתובים שבית המקדש נקרא 'מטה', וכדכתיב בשיר השירים, 'הנה מטתו שלשלמה', וכן כתוב שם 'אף ערשנו רעננה', ובמלכים (ב, יא) כתוב על בית קדשי הקדשים "חדר המיטות אשר בבית ה'".

וברש"י בשיר השירים כתב דבית המקדש נקרא כן, משום שבית המקדש הוא מקום פריין ורביין של ישראל, ובתרגום שם כתב, 'ובעידן די את משרי בפורינא חביבתא, ובננא סגין עלוי ארעא, ונאנחנא פישין וסגין, כאילן דנציב על עינא דמיא, והיינו כמבואר ברש"י דהמקדש נקרא בלשון 'מטה', על שם פוריא, דהוא לשון פריה ורביה, ועל ידי השראת השכינה במקדש, ישראל פריין ורביין.

ולפי זה הרי מבואר היטב דבעת בנין המשכן, מברכס שיוסף ה' עליהם אלף פעמים, שהרי בהשלמת הקמת המשכן נשלם הקמת מקום פריין ורבייתן של ישראל, ועל כן הוא מברכס שירבו מאוד. (שיעור חומש- רבי חיים פינשטיין)

אִשְׁר בְּשַׁעְרֵי-ךָ-

הגאון הגדול ר"א נבנצאל שליט"א:
מדברי מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל בענייני פורים

הנה יש לדון, אי לעתיד לבוא תתקיים מצות "מתנות לאביונים". דהנה בגמ' שבת (קנא:) איתא, שלעתיד לבוא לא יהיו עניים. ולפי"ז נמצא שלא יהיה נוהג בפורים מצוות "מתנות לאביונים".

ברם צ"ע מדברי הרמב"ם שכתב (פ"ב ממגילה הי"ח), "ימי הפורים לא יבטלו לעולם שנאמר 'ימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם'".

והביא הגאון הגדול ר"א נבנצאל שליט"א, מה ששמע ממו"ר מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שלעתיד לבוא באמת ללא יהיה אפשר לקיים מצוה זו.

וסיפר, כי הציע לפני הגרש"ז אופן לקיים המצוה אף שלא יהיו עניים, על ידי ששני יהודים יפקירו נכסיהם, וכולם יתנו להם את ה"מתנות לאביונים" אך לא הסכים לכך מרן זצ"ל.

ועוד הביא, מה ששמע עוד מהגרש"ז, שלעתיד לבוא גם לא יתחייבו בדין "חייב איניש לבסומי".

וטעם הדבר, כיון ששורש חיוב זה הוא, מפני שבעולם הזה, מסובבים בצרות ובמועקות, אין מר הנפש יכול לשמוח כדבעי בלא שיתנו לו יין, ורק כאשר היין מערבב את הדעת ניתן לשמוח. אך לעתיד, כשישמח ישראל בעושי, ונסו יגון ואנחה, שוב לא יהיה החיוב לבסומי עד שיעור ביטול הדעת, (ואף שעצם חיוב שתיית היין לא יתבטל). (מציון מכלל יופי)

ומעניין לעניין, נביא עובדה לא ידועה על מרן הגאון רש"ז אויערבאך זצ"ל, (מובא בספר הליכות שלמה), מאז היותו בר מצוה היה קורא הוא, את המגילה לפני אמו הרבנית ע"ה שכבדו אוזניה משמוע והתכוון לכך ימים רבים לקראה בטעמיה ודקדוקיה, והתאמץ לקרוא בקול רם סמוך אליה, כדי שתשמע קולו בלא להזדקק למכשיר השמיעה שהשתמשה בו. וסיפר בנו של הגרש"ז, שכעבור עשרות שנים קרא הוא את המגילה לפני זקנתו, ואמר אח"כ לאביו, שכמדומה לו שאינה שומעת כל תיבה ותיבה, ואמר לו הגרש"ז, "דע לך בני כי מעולם לא עלה על דעתי שהיא שומעת כהלכה וכל מה שעשיתי לא היה אלא להפיס דעתה ולכבדה".

מדוע פותח הרמב"ם בפירוש המשניות: במילים 'אמר ה' יתברך'

"וַיִּבְצֹלֶל בֶּן אוֹרֵי בֶן חוֹר לְמִטָּה יְהוָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (לח, כב)

בפרשה זו כתוב ארבע עשרה פעמים 'כאשר צוה ה' את משה', וידועים דברי הבית הלוי שכתב, שעיקר חטא העגל היה במה שעשו ישראל מעצמם ולא על ידי ציווי, ואף על פי שהיה להם בזה כוונות עליונות כמבואר ברמב"ן, מ"מ היה חטא במה שעשו מעצמם שלא על פי ציווי ה', ולכן בהקמת המשכן שהיא תיקון לחטא העגל, נזכר שוב ושוב שעשו הכל על פי ציווי ה' ולא מעצמם.

עוד יש לומר, בהקדם מה שאמר הגר"י גוסטמן ששמע ממרן הגר"ח"ע, שבכל פעם שאדם לומד תורה ומחדש בתורה, הוא צריך לחשוב האם הדברים מתאימים שיכולים לומר עליהם שזהו דבר השם, והאם זו היא דעת ה' או רצון ה'.

והוסיף הגר"ח"ע שכן מצינו ברמב"ם בפירוש המשניות, שבהרבה מקומות מתחיל את דבריו בתיבות 'אמר ה' יתברך', ו'אמר הקב"ה וכדו', וסיים הגר"ח"ע ז"ע שלכן כשאני מחדש בתורה אני חושב על כל דבר ודבר אם שייך לומר על זה אמר הקב"ה".

ומשום כך אמרה תורה כאשר צוה ה', וכמו שנתבאר בפרשת ויקהל (לח, כט), כי יש אשר מתחילה מתכוונים לעשות את מצות ה' בשלמות, אבל בשעת עשיית המצווה שוכחים הם את הקב"ה ועושים כן עבור מטרות אחרות, כבוד וכדו', ועל זה העידה התורה שכל עשיית המשכן מתחילה ועד סוף היתה כאשר צוה ה' את משה. (משלחן רבי אליהו ברוך)

מרן הגר"ח זצ"ל: "אין לשום איש כוח לחלוק עם משה רבינו"

"וּבְצַלָּל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (לח,כב)

והנה בראש ספר 'עמודי שמואל' אחר הסכמת מרן הגר"ח סאלוצ'צ'יק זצ"ל כתב המחבר שם בזה"ל

"הנני בזה להודיע, אשר הרב הגאון רשכבה"ג רבינו הר"ר חיים שליט"א הגאב"ד בבריסק, כאשר העביר עיניו עין הבדולה בעיון בקורת ספרי 'עמודי שמואל', ביקש ממני להשמיט הפלוגתא של משה רבינו ע"ה ובצלאל, שמביא אנכי בספרי עמ"ש בסדר בראשית.

כי לפי דעתו אין לשום איש כח לחלוק עם משה רבינו ע"ה, וכדכתיב במלאכי (ג, כב) 'זכרו תורת משה עבדי', והשבתי לו על אתר אשר כן מצאתי ג"כ בפנים יפות עה"ת, דפליגי משה רבינו ע"ה עם בצלאל בפלוגתת ב"ש וב"ה, אי שמים נבראו תחילה אי ארץ נבראת תחילה, ואעפ"כ ביקש ממני להשמיטם, ואמרתיו לו שאשמיט באם עוד יהא אפשרי, והנה בבואי לווארשא לבית הדפוס כבר היה נדפס.

ולמען למלאות רצון קדשו אמרתי לחקוק בעט ברזל ועופרת דעתי בזה ואנכי מבטל דעתי בזה"ל. (תורת בריסק)

הוכחת הגר"ח מהרמב"ם, בשבת יש "למנות" את המאה ברכות

"מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּכֶר כֶּכֶר לְאֶדָן" (לח, כז)

עייני בעל הטורים שכתב, מכאן ("מאת אדנים") סמך לחיוב ברכות מה"ת, והיינו מפני שהם כאדנים, משום שברכות אלו המה יסודות בדרך החיים, לברך את ה' ובאכילה ושתיה בקימה ובשכיבה ובלימוד תורת ה' שהכל ממנו ית"ש.

והנה הרמב"ם (תפילה ז יד) פסק, דמעיקר הדין חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, ובשבת חייב להשלים המאה ברכות, וכלשון הר"מ (הל' טז) 'כיצד אוכל מעט ירק ומברך לפניו ולאחריו וחוזר ואוכל מעט מפרי זה ומברך לפניו ולאחריו ומונה כל הברכות עד שמשלים מאה ברכות'.

ורבי משה שטרנבוך כתב: ושמעתי בשם מרן הגר"ח הגאב"ד דבריסק, שדייק בלשון הרמב"ם "ומונה כל הברכות" שחייבין בשבת למנות דווקא, שאל"כ לא ידע המנין, ונמצא שלא יברך מאה ברכות.

וצריך מאד לזהר בזה, ויש בזה סוד נפלא להגיע ליראת שמים, ורמו לזה מה ה' אלוך שואל מעמדך כי אם ליראה, ודרשו חז"ל, "מה" היינו מאה ברכות, שמביאים ליראה. (טעם דיעת)

ממה התפעל משה בדברי בצלאל הרי סברא פשוטה היא

"וּבְצַלָּל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" (לח, כב)

פירוש רש"י - א"ל משה בצל קל היית, כי בוודאי כך ציווה לי הקב"ה. ולכאורה צריך ביאור, דאם זה סברא כ"כ פשוטה, שבתחילה בונים בית ואח"כ כלים שכך מנהג העולם, א"כ למה משה התפעל מדבריו של בצלאל וא"ל בצל קל היית?.

וביאר רבי אהרון ליב שטיינמן ע"פ המבואר בערכין (טז.), דמכנסיים היה מכפר על ג"ע, ולפי זה יתכן שכל דבר במקדש היה מכפר על איזה עניין.

ויש להסתפק אם זה מכפר רק אחר שהיה במשכן, או גם קודם. ויתכן שהיה מקום לומר שגם לפני שהיה במשכן אם ימשחו את זה מכפר, ואז אפשר שכדאי להקדים לעשות את הכלים, ונמצא שלמעשה הכריע בצלאל שכל הכלים כל זמן שאין משכן, אין להם שום דין ולא ימשחו אותם, וזה בצל קל להבין שכל ההשראה היא רק המשכן. (ע"פ אילת השחר)

מדוע - בארון כתיב "ושמת" ובשולחן כתיב "והבאת"

"וְיִשְׁמֵת שֵׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְגו'" "וְהִבַּאת אֶת הַשֻּׁלְחָן" (מ, ג, ד)

יש לדקדק מדוע בארון כתיב לשון "ושמת", ואילו בשולחן כתיב לשון "והבאת", מה פשר שינוי הלשון. ונראה משום שכידוע, היה הארון "נושא את נושאי", ולא היו צריכים "להביאו", אלא אך להניחו במקומו.

אלא דצ"ב מהא דכתיב ביה לעיל (כו, ל), לשון הבאה "והבאת שמה מבית הפרוכת את ארון העדות", וכן להלן (מ, כא), "ויבא את הארון אל המשכן".

וצ"ל דהיינו משום שמצד משה רבינו היתה "הבאה", כמש"א ש"הארון נושא את נושאי", כלומר רק מי שהוא "נושא" את הארון, הארון גם נשאו, והיינו שמצד "נושאי" של הארון ודאי שהיתה "הבאה", ואך כשבא ציווי של "ושמת", זה מעשהו של משה רבינו בעצמו, והוא אינו צריך לעשות, אינו אלא אך "ושמת", ודו"ק. (ברכת מרדכי)

הגאון הצדיק רבי משה יהושע לנדא זצ"ל ה' אדר תש"מ

כישרונותיו היו לשם דבר, ומסופר כי פעם אגב עיסוקו בהאדרת כתבי הראשונים נצרך לראות כת"י מסוים שהיה בנמצא בספריה הלאומית ולשם היה אסור להכניס אף לא דף ועט בכדי שלא יעתיקו משם מכתבי הידות היקרים ששם, אך הוא היה יושב ועובר על הכתבים וזוכר לאחר מכן להפליא ולא החסיר מילה אח"כ מכל הנכתב.

הגר"ד לנדו בשיחה שקיים לפני מספר שנים עם מקורבים, התבטא בביטויי הערכה מופלגים על רבי משה יהושע ובין הדברים אמר שהיה "צדיק יסוד עולם, היה מעולמות... לא מהדור הזה בכלל, מרומם מרומם, מרומם מעלה מהדור, היה איש מרומם מאד בכל המובנים... אפשר להבין למה שהעריצו אותו... קשה להידמות עליו..."

בני משפחתו הוציאו אחר פטירתו את כתביו בספר 'ישעות משה' על עניני זרעים, וציינו שהביאורים שכתב במסכת שביעית משנה חשיבות להן, בהיותם נכתבים על ערש דווי ומתוך חולשה עצומה וידיעה ברורה על מצבו המדאיג.

קידוש לבנה על ערש דווי

לאחר חמש שנות מחלה קשות הסתלק לבית עולמו הוא בן חמישים ותשע בלבד.

ידידו ורעה הגר"ח בריס סיפר (בשיחה עם האדמו"ר מסקוירא בשנת תשס"ב) על מה שהתרחש בליל פטירתו, רבי משה כבר לא יכל לדבר ל"ע, והוא נעשה מאד סהרורי ושובר, ראו עליו שהוא רוצה משהו ואינו יכול לבטאו, רצו לתת לו לשתות והראה שאינו רוצה, עד שעלה בדעת אחד לשואלו, אולי הוא רוצה לחדש את הלבנה, והראה בנענוע ראשו שאכן זוהי כוונתו, ממש לא יאומן כי יסופר, איך שהוציאו אותו על גבי מיטתו, והחל לחדש אל הלבנה, אמר מהחל ועד סוף הברכה 'מחדש חודשים' וכשהכניסוהו לביתו, פרח נשמתו ונסתלק כאילו רצה לקבל פני אביו שבשמים. (מקורות: המבשר תוני, בית מדרש מיר, דרשו, דברי שיח)

מפארי גידוליה של ירושלים של מעלה, ומנקהי הדעת שבה היה הגאון הצדיק רבי משה יהושע לנדא זצ"ל מתלמידיו של מרן החזון איש זללה"ה אשר העריכו עד למאד והתבטא עליו (ועל רעהו הגר"ח בריס והגר"י שפירא) "אלו הם גדולי ירושלים" כך העיד הגר"ח קניבסקי, ואף שהיו אז בגיל צעיר בני פחות משלושים.

לעדות אחרת התבטא ואמר עליהם בפני מקורבו "אלו הם בני" (מובא בספר מעשה איש) והגר"ח בריס סיפר כי החזו"א התבטא לפניו על הגרמ"י, שניכרת יראת שמים על פניו!

כאשר הוקמה ישיבת מיר בעיה"ק ירושלים, ביקש ראש הישיבה הגרא"י פינקל זצ"ל מרבי משה יהושע שיעבור ללמוד בישיבת מיר בכדי לבסס את הישיבה ברמה התורנית הגבוהה ביותר, ובכך נמנה על עשרת הלומדים הראשונים בישיבה.

במשך השנים ברח מכל שררה וכבוד ואף כאשר הציעו לפניו לכהן כחבר בד"צ 'העדה החרדית' בירושלים לגודל ענוותנותו סירב לכך בכל תוקף, ובכל השנים הלך בצידי דרכים כאשר בוחר הוא להימנות כאברך מן השורה בישיבת מיר בירושלים.

כאמור דבק הגרמ"י במרן החזו"א, ולאחר פטירתו התקרב למרן הרב מבריסק, הגר"א שכטר סיפר ששמע ממנו שהחזו"א אמר לו קודם פטירתו "שכל מי שיש לו שכל בראשו לבל יעזוב דלתות ביתו של הרב מבריסק"

עמלו בתורה היה ללא לאות, ומידי יום היה קם משנתו בשעה שתיים בלילה ולומד חמש שעות ברציפות קודם התפילה. פעמים שהיה נוהג לצאת מביתו לתקופות ארוכות ולחזור לביתו רק בערש"ק פעם אף שהה כשנה וחצי בישיבתו של הגרמ"ש שפירא בבאר יעקב, כשהוא שוקד על תלמודו באין מפריע ומנצל את העובדה שאיש לא הכירו.